

ΠΙΘΑΝΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

2022

2035

ΣΥΝΟΨΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΠΙΘΑΝΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

2022

2035

Τα Κυπριακά Σενάρια είναι υποθετικές ιστορίες για το μέλλον της Κύπρου.

Αναφέρονται σε ό,τι θα μπορούσε να συμβεί στο μέλλον.

Δημιουργήθηκαν το 2022 από μια πολυσυλλεκτική ομάδα 36 Κυπρίων που αντιπροσωπεύουν το σύνολο της κυπριακής κοινωνίας.

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος	4
Εισαγωγή	7
Γιατί Σενάρια;	9
Πώς Πρέπει να Διαβάζονται τα Σενάρια	10
Επισκόπηση των σεναρίων	11
Σύγκριση των σεναρίων	13
Σενάρια	18
1. Με Κανένα Τρόπο: Ένα σενάριο στασιμότητας και αδράνειας	19
2. Ο Δικός Μου Τρόπος: Ένα σενάριο απόκλισης και αντιπαλότητας	29
3. Ο Δικός Τους Τρόπος: Ένα σενάριο ειρήνης υπό πίεση	38
4. Ο Δικός Μας Δρόμος: Ένα σενάριο ανθεκτικής ειρήνης	47
Πώς Χρησιμοποιούνται τα Σενάρια	59
Γλωσσάριο	60
Όροι που Σχετίζονται με τα Σενάρια	60
Ορολογία που Σχετίζεται με την Κύπρο	61

Πρόλογος

του Juan Manuel Santos

Κατόχου Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης και πρώην Προέδρου της Κολομβίας

Πρωτοσυνάντησα τον Adam Kahane (Άνταμ Καχέιν), συγγραφέα του βιβλίου *Transformative Scenario Planning* [Σχεδιασμός Μετασχηματιστικών Σεναρίων] το 1996, όταν τον κάλεσα να έρθει στη χώρα μας εκ μέρους του Good Government Foundation [Ίδρυμα Καλής Διακυβέρνησης]. Η Κολομβία κατά την περίοδο εκείνη διερχόταν μία πολύ δύσκολη κατάσταση, καθώς είχε βυθιστεί στην πολιτική αστάθεια και τη βία. Ο Πρόεδρος Νέλσον Μαντέλα μου συνέστησε τον Καχέιν μετά την επιτυχία που είχε στη Νότια Αφρική η διαδικασία σεναρίων που τιτλοφορούνταν “Mont Fleur” και είχε διευθύνει ο Καχέιν κατά τη μετάβαση από το apartheid.

Ο Καχέιν μας βοήθησε με μια πολύ ενδιαφέρουσα άσκηση. Συγκεντρώσαμε εκπροσώπους από όλους τους τομείς της κολομβιανής κοινωνίας: από την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση· γεωργούς και μεγάλους γαιοκτήμονες· συνδικαλιστές και βιομήχανους· ακαδημαϊκούς, πολιτικούς και συνταξιούχους στρατιωτικούς· και επίσης μέλη παραστρατιωτικών ομάδων και αρχηγούς αντάρτικων ομάδων που συμμετείχαν τηλεφωνικώς, επειδή ήταν υπό εκδίκαση οι υποθέσεις τους. Εκείνη η συνάντηση που έδειχνε απίθανο να συμβεί, οδήγησε τελικά σε μία πρωτόγνωρη για την Κολομβία διαδικασία διαλόγου, στοχασμού και ανάλυσης. Αυτή η πολυποίκιλη και πολύπλοκη ομάδα συζήτησε εμπριθώς την πραγματικότητα που βίωνε η χώρα και τα μονοπάτια που θα μπορούσε να ακολουθήσει στο μέλλον.

Η ομάδα συνδημιούργησε το έγγραφο *Destino Colombia* (Προορισμός Κολομβία) στο οποίο συζητούνταν τέσσερα δυναμικά σενάρια. Τιτλοφορούνταν: «Θα έρθει το αύριο και θα δούμε», «Κάλλιο πέντε και στο χέρι», «Εμπρός όλοι στην πορεία» και «Η ισχύς εν τη ενώσει». Τα σενάρια αυτά κοινοποιήθηκαν ευρέως από τα μέσα ενημέρωσης και μέσα από μικρές και μεγάλες συναθροίσεις σε όλη τη χώρα. Μετατράπηκαν σε σημείο αναφοράς για τις επιλογές που είχαν οι Κολομβιανοί. Δεκαπέντε χρόνια μετά, όταν εκλέγηκα Πρόεδρος της χώρας μου, ξαναδιαβάζοντας τα σενάρια, βρήκα την εμπειρία συγκλονιστική, καθώς τα σενάρια αυτά διέθεταν μια σχεδόν προφητική σαφήνεια στον τρόπο με τον οποίο είχαν σκιαγραφήσει τα διάφορα στάδια της οδού που οδηγούσε στην

ειρήνη. Σήμερα, θεωρώ ότι η διαδικασία *Destino Colombia* υπήρξε από τα σημαντικότερα γεγονότα της χώρας μου στην πορεία αναζήτησης της ειρήνης.

Το 2012 και πάλι πρότεινα τον Καχέιν και τους συναδέλφους του στη *Reos Partners* προκειμένου να διευκολύνουν μία διαδικασία μετασχηματιστικών σεναρίων σχετικά με το μέλλον του προβλήματος των ναρκωτικών στην Αμερικανική ήπειρο, υπό την αιγίδα του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών. Τα τέσσερα σενάρια που προέκυψαν από αυτό το έργο, μας βοήθησαν να προωθήσουμε τον διεξοδικό, σοβαρό και υπεύθυνο διάλογο με τοπικούς και παγκόσμιους ηγέτες, χωρίς προκαταλήψεις και δογματισμούς, και να αρχίσουμε να λαμβάνουμε καινούριες απαντήσεις. Τα σενάρια για το μέλλον του προβλήματος των ναρκωτικών στην Αμερικανική ήπειρο επαινέθηκαν από πολλούς πρώην Προέδρους της Λατινικής Αμερικής, επειδή έσπασαν τα ταμπού στον παγκόσμιο διάλογο για τα ναρκωτικά.

Αυτές οι επιτυχημένες εμπειρίες επιβεβαιώνουν τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα της προσέγγισης των μετασχηματιστικών σεναρίων στην αντιμετώπιση συγκρούσεων και στον σχεδιασμό πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών λύσεων για τα σημαντικά προβλήματα που επί του παρόντος ανησυχούν τον κόσμο.

Αναμφισβήτητα, η επίλυση αυτών των προβλημάτων απαιτεί κάτι θεμελιώδες: συνεργασία, εποικοδομητικό διάλογο. Άνευ τούτου, είναι αδύνατο να βρεθεί η πορεία που θα μας οδηγήσει στο μέλλον και θα μας επιτρέψει να λύσουμε τα πολύπλοκα ερωτήματα και τις δυσκολίες που η πραγματικότητα θέτει ενώπιόν μας. Εντούτοις, ο χαρακτήρας αυτής της συνεργασίας είναι πιο σύνθετος από όσο νομίζουμε. Δεν λαμβάνει χώρα πάντα σε ελεγχόμενα περιβάλλοντα, όπου μία ομάδα εμπειρογνομόνων συμφωνεί και βρίσκει μία λύση που ικανοποιεί όλες τις πλευρές. Και, κυρίως, δεν μπορεί πάντα να λαμβάνει χώρα μεταξύ ανθρώπων που σκέφτονται με τον ίδιο τρόπο και έχουν τους ίδιους στόχους.

Συχνά – και ολοένα και συχνότερα – είναι αναγκαία η συνεργασία καθώς και η συζήτηση με τους αντιπάλους μας. Στην Κολομβία το ξέρουμε πολύ καλά αυτό. Για να επιτευχθεί η ειρήνη, ήταν αναγκαία η διαπραγμάτευση με τις FARC, την παλαιότερη και πολυπληθέστερη ομάδα ανταρτοπόλεμου στη Λατινική Αμερική, μία ένοπλη ομάδα που έχει προκαλέσει αφάνταστο πόνο επί δεκαετίες. Παρόλο που δεν συμφωνούμε με τις ιδέες των FARC, κι ακόμη λιγότερο με τις μεθόδους τους, καθίσαμε στο τραπέζι μαζί τους για να βρούμε τον τρόπο να σιγήσουν τα όπλα και να σωθούν χιλιάδες ζωές Κολομβιανών. Δεν ήταν δυνατό να δεχτούμε να συνεχίζεται ένας παράλογος πόλεμος, ένας πόλεμος διάρκειας μεγαλύτερης από μισό αιώνα που προκάλεσε τόση οδύνη στη χώρα μας, με περισσότερους από 450 χιλιάδες νεκρούς και πάνω από 9 εκατομμύρια θύματα.

Παρόλο που ήταν πολύ δύσκολη η κατάσταση και έπρεπε να υπερνικήσουμε πολλά εμπόδια – τα μίσση, τα ψέματα του παρελθόντος, την καχυποψία – ευτυχώς βρήκαμε απάνεμο λιμάνι και κατορθώσαμε να συμφωνήσουμε. Μπορέσαμε να συνεργαστούμε, να συζητήσουμε και να συγκλίνουμε με τους αντιπάλους μας και, ως εκ τούτου, σήμερα οικοδομούμε μία ειρηνική χώρα, μια καινούρια Κολομβία που καλωσορίζει την ελπίδα και αφήνει στο παρελθόν τις φρικαλεότητες του πολέμου.

Δεν είναι εύκολο να επουλωθούν οι πληγές ενός πολέμου που κράτησε για περισσότερα από 50 χρόνια. Δεν είναι εύκολο να πείσεις τους ανθρώπους να δεχθούν οι πρώην εχθροί τους, αυτοί που έχουν διαπράξει φρικαλεότητες, να γίνουν μέρος της ζωής τους. Και χρειάζεται πολύς χρόνος, χρειάζεται πολλή επιμονή. Πολλές φορές, η διαδικασία της συμφιλίωσης θυμίζει στον κόσμο τι συνέβηκε. Αλλά είναι μία αναγκαία διαδικασία κάθαρσης, προκειμένου να κλείσουν οι πληγές. Αυτό που χρειάζεται δεν είναι η τιμωρητική δικαιοσύνη, αλλά η αποκαταστατική δικαιοσύνη, μία μορφή δικαιοσύνης που επιτρέπει να υπάρξει ειρήνη. Ονομάζεται μεταβατική δικαιοσύνη. Οι οδηγίες μου προς τους διαπραγματευτές στην Κολομβία ήταν να επιδιώξουν όσο το δυνατόν περισσότερη δικαιοσύνη που θα μας επιτρέψει να έχουμε ειρήνη.

Δεδομένης της εμπειρίας μου με τα μετασχηματιστικά σενάρια και αυτή τη νέα προσέγγιση στη συνεργασία, με χαροποίησε που ενημερώθηκα για τη νέα πρωτοβουλία Cyprus Futures, καθώς εφαρμόζει μια παρόμοια προσέγγιση. Αυτή η προσέγγιση μας καλεί να πάψουμε να φοβόμαστε την πολυπλοκότητα και την αλήθεια, μας καλεί να λάβουμε υπόψη τις διαφορετικές προοπτικές και δυνατότητες που αντιπροσωπεύει αυτή η πολυπλοκότητα και, επιπρόσθετα, να είμαστε πρόθυμοι να αλλάξουμε τη στρατηγική μας, αν το απαιτούν οι συνθήκες. Μόνο τότε μπορούμε να συνεργαστούμε αποτελεσματικά και να θέσουμε τα θεμέλια για ένα καλύτερο μέλλον. Αν υπάρχει επαρκής πολιτική βούληση, όλες οι διενέξεις μπορούν να επιλυθούν μετά από διαπραγματεύσεις.

Συντομογραφίες

ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΓΓ	Γενικός Γραμματέας
ΓΓΗΕ	Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών
ΔΔΟ	Διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία
ΔΜΣ	Διαδικασία Μετασηματιστικών Σεναρίων
ΕΑΠ	Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας
ΕΔΑΔ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΗΒ	Ηνωμένο Βασίλειο
ΗΕ ή ΟΗΕ	Ηνωμένα Έθνη ή Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
ΚΟΑ	Κοινοτική Ομοσπονδιακή Αστυνομία
ΟΥΝΦΙΚΥΠ	Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο
ΣΣΜΚ	Συμβουλευτικό Σώμα Κοινωνίας των Πολιτών για το Μέλλον της Κύπρου
ΦΦΑΑΜ	Φόρουμ Φυσικού Αερίου της Ανατολικής Μεσογείου
Erasmus	ευρωπαϊκό κοινοτικό πρόγραμμα ενεργειών στον τομέα της κινητικότητας των φοιτητών

Εισαγωγή

«Τα σενάρια αφορούν δύο κόσμους: τον κόσμο των γεγονότων και τον κόσμο των αντιλήψεων. Σκοπός τους είναι να συγκεντρώσουν και να μετασχηματίσουν πληροφορίες δυνητικά στρατηγικής σημασίας σε καινούριες αντιλήψεις που στη συνέχεια οδηγούν σε στρατηγικές ιδέες που προηγουμένως δεν μπορούσε να διανοηθεί το μυαλό.»

— Pierre Wack

Τα Cyprus Futures είναι ιστορίες για αυτό που θα μπορούσε να συμβεί στο μέλλον – όχι τι θα συμβεί (προβλέψεις) ή τι θα πρέπει να συμβεί (προτάσεις ή συστάσεις). Αφορούν την περίοδο από το 2022 μέχρι το 2035 στην Κύπρο και στην περιοχή γύρω από αυτή, και παρουσιάζουν τη σχετική με την Κύπρο δυναμική σε επίπεδο πολιτικής, οικονομίας, κοινωνίας, πολιτισμού, περιβάλλοντος και διεθνών εξελίξεων.

Η ομάδα συγγραφής των σεναρίων (“Ομάδα Σεναρίων”) αποτελείται από 36 Κυπρίους. Δεν πρόκειται για μια ομάδα με τους “συνήθεις υπόπτους”, αλλά περιλαμβάνονται άτομα με πολλές και ποικίλες οπτικές γωνίες, που προέρχονται από διάφορους τομείς του βίου (δημόσιο, ακαδημαϊκό, επιχειρηματικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα, από την κοινωνία των πολιτών και την οργανωμένη θρησκεία), από διάφορα επαγγέλματα (όπως δικηγόρος, καθηγητής, ερευνητής, μηχανικός, σύμβουλος ακίνητης ιδιοκτησίας, τραπεζίτης, οικονομολόγος, ακτιβιστής, επιχειρηματίας, κοινωνικός λειτουργός, ιερέας, εκπαιδευτικός, μέλος διοίκησης σχολείου, οινολόγος, χορογράφος, σεναριογράφος) γενιές (ηλικιακό εύρος 20-60 χρόνων), πεποιθήσεις και πολιτικές θέσεις γύρω από το κυπριακό πρόβλημα. Επιπλέον, η ομάδα είναι ισόρροπη ως προς το φύλο και την αντιπροσώπευση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, ενώ συμπεριλαμβάνει και μέλη των θρησκευτικών μειονοτήτων.

Αν και οι συμμετεχόντες εκπροσωπούν μεγάλο εύρος της κυπριακής κοινωνίας, καθένας τους συμμετέχει στη διαδικασία ως άτομο και όχι ως εκπρόσωπος συγκεκριμένων θεσμών ή παρατάξεων. Για να αναπτύξουν τα σενάρια, αφιέρωσαν εθελοντικά αρκετές εβδομάδες του χρόνου τους προκειμένου να συνεργαστούν εποικοδομητικά. Συναντήθηκαν σε τρία εργαστήρια όπου είχαν εκτενείς συζητήσεις και στη συνέχεια, σε πολλές ανεπίσημες ad hoc συναντήσεις συν - έγραψαν και αναθεώρησαν συλλογικά τα σενάρια.

Το έργο που ανέλαβε η Ομάδα Σεναρίων ήταν να δημιουργήσει ιστορίες για το μέλλον της Κύπρου που να είναι πειστικές, λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικότητες του κόσμου σήμερα. Δεν τους ζητήθηκε να ονειρευτούν και να εκφράσουν τους ευσεβείς πόθους τους, αλλά να δημιουργήσουν αφηγήματα που να είναι αληθοφανή. Τους ζητήθηκε επίσης να διασφαλίσουν ότι αυτές οι ιστορίες θα είναι σχετικές με τα ζητήματα που απασχολούν τους Κύπριους σήμερα και ταυτόχρονα να αποτελούν πρόκληση, παρουσιάζοντας νέες προοπτικές και οπτικές γωνίες και να φέρουν στην επιφάνεια θέματα που υποβόσκουν.

Το αποτέλεσμα είναι μία συλλογή σεναρίων που κανένα από τα μέλη της Ομάδας Σεναρίων δεν θα μπορούσε να είχε δημιουργήσει από μόνο του και στην οποία συνεισέφεραν όλοι. Ελέγχθηκαν πολλές ιδέες και ορισμένα σενάρια που εξέφραζαν μεμονωμένες ελπίδες ή προτιμήσεις δεν κατόρθωσαν να κριθούν ευλογοφανή. Αυτά τα σενάρια δεν συμπεριλήφθηκαν, επειδή η συγκεκριμένη ομάδα δεν είχε πειστεί ότι αυτά τα αφηγήματα θα μπορούσαν πραγματικά να λάβουν χώρα. Αυτό δεν συνεπάγεται ότι το συγκεκριμένο σύνολο σεναρίων είναι εξαντλητικό ή οριστικό – μία διαφορετική ομάδα μπορεί να είχε καταλήξει σε διαφορετικά σενάρια. Οι αναγνώστες αυτής της περίληψης καθώς και της πλήρους αναφοράς ενθαρρύνονται να σκεφτούν την πιθανότητα ύπαρξης και άλλων σεναρίων, κάνοντας αναστοχασμό με βάση τα παρόντα σενάρια.

Τα εν λόγω σενάρια αντιπροσωπεύουν μία σειρά τεσσάρων διαφορετικών υποθετικών ιστοριών για το μέλλον, που δημιουργήθηκαν συλλογικά. Το κάθε σενάριο περιγράφει μια πορεία, διερευνώντας τις συνέπειες και καταδεικνύοντας ότι το μέλλον αποτελεί αποτέλεσμα των σημερινών πράξεων και αποφάσεων, είναι κάτι που οικοδομείται μέρα με τη μέρα. Τα μέλη της

ομάδας σεναρίων συμφωνούν ότι αυτές οι τέσσερις ιστορίες για το μέλλον θα μπορούσαν να συμβούν και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε μια ανοιχτή και συμπεριληπτική συζήτηση στην Κύπρο και γύρω από αυτήν ώστε να απαντηθούν οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το νησί. Επίσης, σχεδόν κάθε μέλος της ομάδας σεναρίων διαφωνεί με στοιχεία που υπάρχουν σε τουλάχιστον ένα από τα σενάρια.

Κατά συνέπεια, το αποτέλεσμα της συλλογικής προσπάθειας της Ομάδας Σεναρίων δεν αποτελεί οποιαδήποτε συναίνεση σε οποιαδήποτε πρόταση, ούτε κοινή προτίμηση σε οποιοδήποτε από τα σενάρια. Τα σενάρια απλώς αντιπροσωπεύουν το επιστέγασμα της δουλειάς των μελών της Ομάδας - μιας Ομάδας που αποτελείται από διαφορετικά άτομα, τα οποία επέδειξαν αφοσίωση και ανιδιοτέλεια, και συνεργάστηκαν με την ελπίδα αυτά τα σενάρια να ενθαρρύνουν περισσότερο τον στρατηγικό και διευρυμένο διάλογο, ο οποίος μπορεί να βοηθήσει την Κύπρο να προχωρήσει μπροστά. Οι ιστορίες αυτές παρέχουν έναν χάρτη με το πιθανό μελλοντικό τοπίο της Κύπρου και μια κοινή γλώσσα που θα στηρίξει τον ανανεωμένο και ενημερωμένο διάλογο. Η έκδοση των σεναρίων δεν είναι το τέλος του διαλόγου για το μέλλον της Κύπρου, αλλά επιδιώκει να είναι η αρχή του.

Γιατί Σενάρια;

«Η ενασχόληση με το μέλλον δεν λαμβάνει χώρα στο μέλλον· λαμβάνει χώρα στο παρόν. Η οπτική γωνία του μέλλοντος αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε το παρόν σε τέτοιο βαθμό που «επανασυνειδητοποιούμε» αυτό το παρόν και τις στρατηγικές του απαιτήσεις. Είναι συναρπαστικό και απαιτητικό όταν μαθαίνουμε από το μέλλον, επειδή αλλάζει για πάντα τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε το παρόν.»

— Oliver Freeman

Τα σενάρια είναι ιστορίες. Οι άνθρωποι ανέκαθεν χρησιμοποιούσαν ιστορίες για να μιλήσουν για όλα τα πράγματα που είναι δύσκολα, περίπλοκα, ή ακόμη και ταμπού, για να ενθαρρύνουν αλλαγή στον τρόπο σκέψης, για να φωτίσουν την πορεία και να εμπνεύσουν προς σωστή δράση. Η δημιουργία και η διήγηση ιστοριών για το πιθανό μέλλον μας επιτρέπει να σηκώσουμε το βλέμμα από τρέχουσες αδιέξοδες καταστάσεις και πολωμένες συζητήσεις, να κοιτάξουμε τον ανοιχτό χρονικό ορίζοντα και να αναρωτηθούμε «Τι θα γινόταν αν;» σωστή δράση. Η δημιουργία και η διήγηση ιστοριών για το πιθανό μέλλον μας επιτρέπει να σηκώσουμε το βλέμμα από τρέχουσες αδιέξοδες καταστάσεις και πολωμένες συζητήσεις, να κοιτάξουμε τον ανοιχτό χρονικό ορίζοντα και να αναρωτηθούμε «Τι θα γινόταν αν;»

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών με προσπάθειες για συζήτηση και επίλυση του κυπριακού προβλήματος και για διαχείριση του μέλλοντος του νησιού, πολλές υπήρξαν οι αξιολογικές προσπάθειες προκειμένου να αρχίσουν, να υποστηριχθούν ή να υλοποιηθούν πρωτοβουλίες και λύσεις. Το παρόν εγχείρημα αναγνωρίζει αυτές τις προσπάθειες και βασίζεται πάνω τους, είναι εντούτοις κάτι εντελώς ξεχωριστό και μοναδικό από πολλές απόψεις. Με άλλα λόγια, δεν επιδιώκει, δεν ενστερνίζεται, δεν υποστηρίζει ούτε προωθεί ένα συγκεκριμένο μοντέλο λύσης για το κυπριακό πρόβλημα, ούτε καν διερευνά αποκλειστικά

αυτό το πρόβλημα. Είναι, κυρίως μια προσπάθεια από πλευράς των Κυπρίων να διερευνηθούν, να συζητηθούν και να αναστοχαστούν πάνω στο κοινό τους μέλλον. Φιλοδοξεί, δε, να προσδώσει έναν μελλοντικό προσανατολισμό στον δημόσιο διάλογο στην Κύπρο, χωρίς να αγνοεί τον τρόπο με τον οποίο το μέλλον αποτελεί εξέλιξη των πραγματικότητων του παρελθόντος και του παρόντος.

Το έργο εφαρμόζει την προσέγγιση των Μετασχηματιστικών Σεναρίων. Αυτή η προσέγγιση δημιουργήθηκε στη Νότια Αφρική κατά τη μεταβατική περίοδο από το apartheid το 1991-1992, όταν μία πολυσχιδής ομάδα Νοτιοαφρικανών, από όλες τις πολιτικές ομάδες, συνεργάστηκαν και ανέπτυξαν τα Σενάρια «Mont Fleur» με την αμερόληπτη διευκόλυνση του Άνταμ Καχέιν, που είναι επί του παρόντος διευθυντής της Reos Partners και συγγραφέας του βιβλίου που τιτλοφορείται “Transformative Scenario Planning” (TSP) [Σχεδιασμός Μετασχηματιστικών Σεναρίων].

Αυτή η μέθοδος έχει εφαρμοστεί τις τελευταίες τρεις δεκαετίες σε εθνικά, περιφερειακά και παγκόσμια επίπεδα σε θέματα μεταξύ των οποίων η δημοκρατία, η κλιματική αλλαγή, η σχετική με τα ναρκωτικά πολιτική, η δικαιοσύνη, η παιδεία, η αγροτική μεταρρύθμιση, η διατροφική ασφάλεια και πολλά άλλα. Επίσης, η μέθοδος εφαρμόστηκε σε χώρες όπως η Νότια Αφρική, η Κολομβία, η Γουατεμάλα, η Αιθιοπία, το Ισραήλ-Παλαιστίνη, η Ταϊλάνδη, η Ολλανδία και αλλού, διερευνώντας πιθανά σενάρια για το μέλλον, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Σε όλες τις περιπτώσεις, η παρούσα μέθοδος έχει οδηγήσει συστηματικά σε βαθύτερη γνώση, ενισχυμένη εμπιστοσύνη, αυξημένη αλληλοκατανόηση, νέες εταιρικές σχέσεις και μεγεθυμένες δυνατότητες στρατηγικής προνοητικότητας και ηγετικής αντιμετώπισης.

Αυτή η μέθοδος διαφέρει από άλλες προσεγγίσεις σχεδιασμού σεναρίων, επειδή τα σενάρια δεν αναπτύσσονται μόνο με στόχο να προσαρμοστούν στο μέλλον, αλλά κυρίως με την πρόθεση να διαμορφώσουν το μέλλον. Επιπρόσθετα, τα σενάρια δεν αναπτύσσονται από δεξαμενές σκέψης ή ακαδημαϊκούς εμπειρογνώμονες, αλλά σχεδιάζονται συλλογικά από μία πολυσχιδή ομάδα ατόμων που εμπλέκονται στο επίμαχο ζήτημα και αντιπροσωπεύουν ευρύ φάσμα μιας δεδομένης κοινωνίας, τομέα ή συστήματος. Το αποτέλεσμα είναι ενδιαφέρον, ρεαλιστικό και ισχυρό.

Πώς Πρέπει να Διαβάζονται τα Σενάρια

Καθώς θα διαβάζετε, παρακαλείστε να θυμάστε ότι αυτά τα σενάρια δεν είναι προτάσεις. Μην αναμένετε ότι θα σας προταθεί ένα σχέδιο για να συζητήσετε τα θετικά και τα αρνητικά του. Φανταστείτε, καλύτερα, αυτά τα σενάρια να πραγματοποιούνται στο μέλλον. Βυθιστείτε σε καθεμιά από τις πιθανές ιστορίες που προβάλλουν αυτά τα τέσσερα σενάρια. Δείτε τα ως μία κατάσταση στην οποία μπορεί να βρεθείτε και στην οποία θα πρέπει να γνωρίζετε πώς να κινηθείτε.

Καθώς διαβάζετε κάθε σενάριο, αναλογιστείτε:

→ Αυτό θα μπορούσε να συμβεί;

→ Αν συνέβαινε, τι επιπτώσεις θα είχε σε εμένα προσωπικά, στους ανθρώπους που αγαπώ, στα σύνολα στα οποίες ανήκω και γενικά στους Κυπρίους;

→ Αν συνέβαινε, ποιες ευκαιρίες θα μπορούσα/μπορούσαμε να εκμεταλλευτώ/εκμεταλλευτούμε και ποιες απειλές ή προκλήσεις θα αντιμετωπίζα/αντιμετωπίζαμε; Ποιες επιλογές θα είχα/είχαμε;

→ Τι μπορώ να κάνω/μπορούμε να κάνουμε σήμερα προκειμένου να προετοιμαστώ/προετοιμαστούμε για αυτό το δυνητικό μέλλον, προκειμένου να το αποτρέψω/αποτρέψουμε ή να το βοηθήσω/βοηθήσουμε να πραγματοποιηθεί;

Αφού διαβάσετε τα σενάρια, αναλογιστείτε:

→ Ποια άλλα σενάρια διαβλέπω;

→ Τι βλέπω τώρα που δεν έβλεπα πριν;

→ Ποιος είναι ο ρόλος μου; Πώς θα μπορούσα να επηρεάσω την πορεία του μέλλοντος μέσα από τις σημερινές μου ενέργειες;

Επισκόπηση των σεναρίων

Πολλές είναι οι πιθανές κατευθύνσεις που θα μπορούσε να πάρει το μέλλον της Κύπρου. Η Ομάδα Σεναρίων επέλεξε να αναπτύξει τέσσερα αφηγήματα που πιστεύει ότι αξίζει να ειπωθούν και να γίνουν κατανοητά σχετικά με όσα θα μπορούσαν να συμβούν στο διάστημα μεταξύ του παρόντος και του έτους 2035. Καθένα από αυτά τα σεναρία αποτελεί ξεχωριστό «κόσμο», μία ξεχωριστή μελλοντική πραγματικότητα.

Στον κόσμο της απόλυτης άρνησης, του **«με κανένα τρόπο»**, οι ελπίδες για ένα καλύτερο και πιο αισιόδοξο μέλλον ενισχύονται και μετά αποδυναμώνονται, καθώς οι διαπραγματεύσεις για το κυπριακό πρόβλημα για ακόμη μια φορά αρχίζουν και μετά καταρρέουν. Η συνεπαγόμενη απογοήτευση και οι αλληλοκατηγορίες βαθιάουν ακόμη περισσότερο τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των δύο μεγαλύτερων κοινοτήτων της Κύπρου. Το μοτίβο των πολλαπλών γύρων με αποτυχημένες συνομιλίες, σε συνδυασμό με τα διαρκώς αντικρουόμενα μοντέλα λύσης, τις μαξιμαλιστικές απαιτήσεις και την απουσία ηγετικών μορφών με την ικανότητα να επιφέρουν βαθιές αλλαγές παρεμποδίζουν την πρόοδο, τρέφουν την απραξία και εκτρέπουν πόρους από την αντιμετώπιση άλλων προκλήσεων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή. Η τουρκοκυπριακή διοίκηση εξακολουθεί να εξαρτάται και να επηρεάζεται ολοένα και περισσότερο από την Τουρκία, και το βόρειο τμήμα της Κύπρου λειτουργεί ως χαμηλά εποπτευόμενη ζώνη της τουρκικής οικονομίας. Για τους Ελληνοκύπριους η προοπτική της επιστροφής στα χωριά και στις περιουσίες τους, από τα οποία διώχθηκαν το 1974, εξασθενεί, και η προσοχή επικεντρώνεται κυρίως σε θέματα ασφάλειας, δεδομένης της ενισχυμένης παρουσίας της Τουρκίας και της αυξημένης στρατιωτικοποίησης του νησιού. Λίγοι πιστεύουν στην επανέναρξη της ειρηνευτικής διαδικασίας, αλλά και κανείς δεν μπορεί ή θέλει να την εγκαταλείψει. Ως αποτέλεσμα, όλοι οι εμπλεκόμενοι και επηρεαζόμενοι από το κυπριακό πρόβλημα παραμένουν παγιδευμένοι σε τέλμα, ενώ ο de facto διαχωρισμός εδραιώνεται.

Στον κόσμο του **«δικού μου τρόπου»**, οι εντάσεις στο νησί μεταξύ Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων εντείνονται ταχύτατα, καθώς οποιαδήποτε προοπτική για ειρηνευτική διαδικασία εξαλείφεται. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών αναστέλλει την αποστολή των καλών υπηρεσιών του στην Κύπρο επ' αόριστον εξαιτίας της απουσίας κοινού εδάφους και προθυμίας αμφοτέρων των πλευρών να πετύχουν συγκλίσεις. Σε ένα περιβάλλον εξελισσόμενης πολυ-πολικότητας και αυξανόμενων αμφισβητήσεων ενάντια στη δυτική κυριαρχία της διεθνούς διακυβέρνησης, η ηγεσία των Τουρκοκυπρίων επιδιώκει ενεργά τη διεθνή εμπλοκή και την αναγνώριση του βορρά ως ανεξάρτητου κράτους. Πρόκειται για μια εξέλιξη που ανησυχεί πολύ τους Ελληνοκύπριους και επίσης προκαλεί σημαντικές εντάσεις μέσα στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Η αναγνώριση των κατεχομένων από κάποιες χώρες πυροδοτεί έντονες αντιδράσεις, καθώς οι Ελληνοκύπριοι και η Ελλάδα αντιστέκονται σθεναρά όχι μόνο στο νησί αλλά και εκτός αυτού χρησιμοποιώντας διάφορα μέτρα και τη συμμετοχή τους στην ΕΕ και στον ΟΗΕ. Το γεγονός αυτό επηρεάζει την οικονομία στον βορρά και την κινητικότητα των Τουρκοκυπρίων και τονίζει τη συνεχιζόμενη απομόνωσή τους από τα διεθνή φόρα. Οι επιπτώσεις από αυτά τα μέτρα αμβλύνονται μόνο εν μέρει από τις ξένες επενδύσεις στον βορρά όπου δεν είναι τόσο ρυθμισμένη η αγορά, καθώς τα οφέλη από τις εν λόγω επενδύσεις δεν διανέμονται εξίσου παντού. Οι τοπικές εντάσεις κλιμακώνονται, καθώς οι Ελληνοκύπριοι και η Τουρκία επιδιώκουν ξεχωριστά την εξόρυξη υδρογονανθράκων χωρίς οποιαδήποτε συμφωνία σχετικά με τις αλληλοεπικαλυπτόμενες διεκδικήσεις στον θαλάσσιο χώρο.

Στον κόσμο του «**δικού τους τρόπου**», οι ηγέτες των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων δέχονται έντονες πιέσεις από το εξωτερικό περιβάλλον και από επιχειρηματικούς κύκλους προκειμένου να επιλύσουν το κυπριακό πρόβλημα. Ξεκινούν διαπραγματεύσεις υψηλού επιπέδου με την υποστήριξη των Ηνωμένων Εθνών, που μοιάζουν με προηγούμενους γύρους διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της ειρηνευτικής διαδικασίας στο γεγονός ότι είναι ηγετοκεντρικές, χωρίς επαρκή διαφάνεια ή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, και όπου ισχύει η αρχή «τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί μέχρι να συμφωνηθούν όλα». Στο επίκεντρο των συνομιλιών που προχωρούν ακάθεκτες είναι τα «δύσκολα πολιτικά ζητήματα που σχετίζονται με τον καταμερισμό της εξουσίας, την ασφάλεια, το εδαφικό και τις περιουσίες, και ολοένα και περισσότερο βασίζονται σε διεθνείς εμπειρογνώμονες για καθοδήγηση επί των θεμάτων ουσίας, παρόλο που οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών εκφράζουν τις ανησυχίες τους για την απουσία δημόσιας συμμετοχής και τον κίνδυνο να μην έχουν προετοιμαστεί οι κοινότητες για την αλλαγή. Οι πολίτες δεν έχουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία, αλλά αποτελούν αποδέκτη μιας έξυπνης επικοινωνιακής εκστρατείας που χρησιμοποιεί τεχνικές μάρκετινγκ για να επηρεάσει την κοινή γνώμη. Μετά την επικύρωση του ειρηνευτικού σχεδίου που προκύπτει, ιδρύεται μία σαφώς αποκεντρωμένη ομοσπονδία ενώ δεν δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη δημιουργία αποτελεσματικών ομοσπονδιακών θεσμών. Σύντομα αρχίζουν να εμφανίζονται ρωγμές, καθώς η οικονομική ενσωμάτωση αποδεικνύεται δύσκολη ενώ οι ηγέτες οφείλουν πίστη σε ανταγωνιστικούς μεταξύ τους θεσμούς: στην ομοσπονδία που δημιούργησαν, και στην κοινότητά τους, της οποίας η υποστήριξη παραμένει αναγκαία για να παραμείνουν στην εξουσία. Σταδιακά, εμφανίζεται μια δυάδα αρνητικών δυναμικών. Αφ' ενός, προστατευτισμός στο επίπεδο των συνιστωσών πολιτειών, που αποσκοπούν στη μείωση της επιρροής της άλλης κοινότητας. Αφ' ετέρου, ατέρμονες και χωρίς αποτέλεσμα διχογνωμίες στο ομοσπονδιακό επίπεδο. Όλα αυτά μειώνουν τη λαϊκή νομιμοποίηση της ομοσπονδίας και την εμπιστοσύνη των πολιτών σε αυτήν και συνεπάγεται ότι οι πολίτες εμπιστεύονται κατά κύριο λόγο τις συνιστώσες πολιτείες. Το αποτέλεσμα είναι μια κατάσταση που ενισχύει την καχυποψία και τις εθνοτικές διαιρέσεις και δεν έχει την ικανότητα να αντιμετωπίσει τις πιέσεις.

Στον κόσμο του «**δικού μας τρόπου**», αυξανόμενος αριθμός ατόμων σε όλη την Κύπρο αναγνωρίζει ότι η συνεχιζόμενη ύπαρξη του κυπριακού προβλήματος δεν επιτρέπει να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι επείγουσες υφιστάμενες και μελλοντικές προκλήσεις, καθώς οι προσπάθειες για συνεργασία παραμένουν περιορισμένες σε εύρος, μέγεθος και επιρροή, στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης διαίρεσης και του πολιτικού αδιεξόδου. Οι αρχικές διαβουλεύσεις των Ηνωμένων Εθνών με πολλούς φορείς οδηγούν τους ηγέτες να συμφωνήσουν μία νέα προσέγγιση στην ειρηνευτική διαδικασία, όπου τίθεται στο επίκεντρο η επίτευξη μιας «ανθεκτικής ειρήνης» που θα αντέξει στο χρόνο. Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνει μία πολυ-επίπεδη και συμμετοχική διαδικασία που συνδυάζει συνομιλίες υψηλού επιπέδου μεταξύ των των ηγετών με παράλληλες ομάδες εργασίας, τεχνικές επιτροπές και ευρύτερη εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών. Είναι μία προσέγγιση που προωθείται εκ των έσω και έχει την υποστήριξη των Ηνωμένων Εθνών καθώς και άλλων διεθνών παραγόντων. Αυτό συμβάλλει σε στο να επιτευχθεί η ενεργός συμμετοχή ποικίλων φορέων σε διάφορα επίπεδα της κοινωνίας και της πολιτείας, αλλά πολλοί Κύπριοι ακόμη τρέφουν αμφιβολίες σχετικά με τις διαπραγματεύσεις και τις δυνητικές αλλαγές και ορισμένοι προσπαθούν, χωρίς επιτυχία, να υπονομεύσουν την ειρηνευτική διαδικασία. Μετά την επικύρωσή της συμφωνίας σε χωριστά δημοψηφίσματα και προσεκτική προετοιμασία σε τεχνικό επίπεδο, δημιουργείται η νέα ομοσπονδία. Δίνεται μεγάλη προσοχή στην ανάπτυξη αποτελεσματικών και λαϊκά νομιμοποιημένων θεσμών σε ομοσπονδιακό επίπεδο και σε επίπεδο συνιστώντων κρατιδίων ενσωματώνοντας μηχανισμούς για την εποικοδομητική επίλυση διαφορών και τον αποτελεσματικό συντονισμό, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται η συμμετοχική διακυβέρνηση, η προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κοινωνική συνοχή. Το αποτέλεσμα είναι μία ομοσπονδία που είναι ανθεκτική και συμπεριληπτική, με Κύπριους πολίτες που είναι περήφανοι για τον πλουραλισμό των πολιτισμικών ταυτοτήτων τους, καθώς και της κοινής ευρωπαϊκής τους ταυτότητας.

«Η διαφορά μεταξύ ελπίδας και απόγνωσης είναι ο διαφορετικός τρόπος να πει κανείς μια ιστορία βασισμένη στα ίδια γεγονότα.»

— Alain de Botton

Σύγκριση των σεναρίων

Το μέλλον μπορεί να περιλαμβάνει συνδυασμό και των τεσσάρων σεναρίων και όπως επίσης και άλλων. Εντούτοις, προκειμένου να δει κανείς και να συζητήσει την πολύπλοκη δυναμική του ενδεχόμενου μέλλοντος με μεγαλύτερη σαφήνεια, τα διαχωρίζουμε σε διαφορετικά σεναρία. Ο ακόλουθος πίνακας συγκρίνει τα κύρια σημεία των σεναρίων και δείχνει σε ποια σημεία διαφέρουν μεταξύ τους.

ΣΕΝΑΡΙΟ	ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΤΡΟΠΟ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΤΡΟΠΟΣ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σενάριο στασιμότητας και αδράνειας	Σενάριο απόκλισης και αντιπαλότητας	Σενάριο ειρήνης υπό πίεση	Σενάριο ανθεκτικής ειρήνης
ΠΥΡΗΝΑΣΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	Δεδομένων των συνεχών αποτυχιών της ειρηνευτικής διαδικασίας, η διαίρεση μεταξύ των δύο μεγαλύτερων κοινοτήτων βαθαίνει σταθερά και παγιώνεται με αποτέλεσμα την σταδιακά αυξανόμενη εξάρτηση των Τουρκοκυπρίων από την Τουρκία και την ενσωμάτωσή τους σε αυτήν, σε συνδυασμό με αυξημένες ανησυχίες στην υπόλοιπη Κύπρο για θέματα ασφάλειας και στρατιωτικοποίησης και στις δύο πλευρές του νησιού.	Οι Τουρκοκύπριοι, στην προσπάθειά τους να εξέλθουν από τη μακρόχρονη απομόνωσή τους, δεν περιμένουν μια συμφωνημένη διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος και επιδιώκουν ενεργά τη διεθνή συμμετοχή και την αναγνώρισή τους ως ξεχωριστό κράτος προκαλώντας την έντονη αντίδραση των Ελληνοκυπρίων και την καταδίκη διεθνών οργανισμών.	Ιδρύεται στην Κύπρο μια ομοσπονδία μετά από πιέσεις από εξωτερικές δυνάμεις και στηριγμένη σε διεθνείς εμπειρογνώμονες. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι ηγετοκεντρική, και δεν κατορθώνει να προετοιμάσει τις κοινότητες για τις αλλαγές που επίκεινται. Ως αποτέλεσμα, προκύπτει μια κατάσταση όπου ενισχύεται η καχυποψία και οι εθνοτικές διαιρέσεις, ενώ κοινωνία και θεσμοί δυσκολεύονται να αντιμετωπίσουν κρίσεις και πιέσεις.	Οι δύο μεγάλες κοινότητες του νησιού αναλαμβάνουν την ευθύνη για το δικό τους μέλλον μέσα από μία συμμετοχική διαδικασία, αναγνωρίζοντας την αλληλεξάρτησή τους σε ένα διαρκώς εξελισσόμενο περιβάλλον, όπως επίσης και τα οφέλη της ειρήνης για την οικονομία και την κοινωνία, και γίνονται εταίροι σε μία ανθεκτική και συμπεριληπτική ομοσπονδία.
ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	Επιδεινώνεται σταδιακά	Κλιμακώνεται ταχύτατα	Επιλύεται επιφανειακά	Μεταμορφώνεται

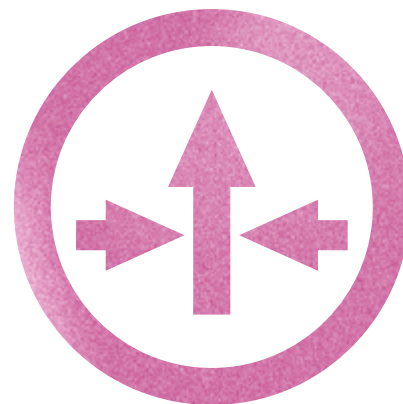
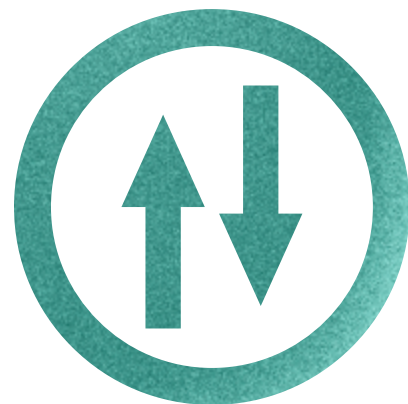
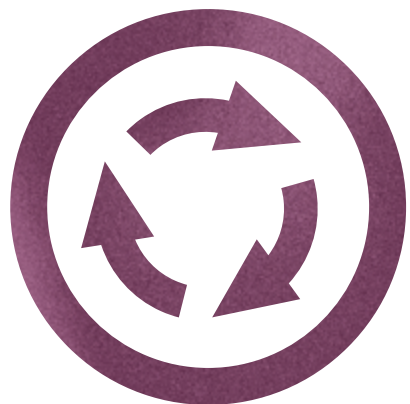
ΣΕΝΑΡΙΟ	ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΤΡΟΠΟ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΤΡΟΠΟΣ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σενάριο στασιμότητας και αδράνειας	Σενάριο απόκλισης και αντιπαλότητας	Σενάριο ειρήνης υπό πίεση	Σενάριο ανθεκτικής ειρήνης
ΚΥΡΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ	Εξωτερική	Εσωτερική με εξωτερική υποστήριξη (κυρίως από την Τουρκία για τους Τουρκοκύπριους και από την ΕΕ στην υπόλοιπη Κύπρο)	Εξωτερική και καθοδηγούμενη από τις ελίτ.	Εσωτερική και διαμοιραζόμενη μεταξύ πολλών φορέων, με εξωτερική υποστήριξη προς το σύνολο της Κύπρου
ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	Επαναρχίζουν οι διαπραγματεύσεις σε υψηλό επίπεδο με τη στήριξη των Ηνωμένων Εθνών, αλλά καταρρέουν μετά από λίγα χρόνια τροφοδοτώντας περαιτέρω την απογοήτευση και τις αλληλοκατηγορίες μεταξύ των δύο πλευρών, ενώ βαθαίνει το χάσμα. Συνεχίζει να υφίσταται η προοπτική νέων διαπραγματεύσεων παρά τις σοβαρές αμφιβολίες και των δύο πλευρών και την περιορισμένη προθυμία για υλοποίησή τους.	Οι διαπραγματεύσεις δεν επαναρχίζουν εξαιτίας των περιχαρακωμένων, αποκλινουσών θέσεων και των προϋποθέσεων που θέτουν οι ηγεσίες και των δύο πλευρών με αποτέλεσμα τα Ηνωμένα Έθνη να αναστείλουν μετά λύπης επ' αόριστον την αποστολή καλών υπηρεσιών.	Οι διαπραγματεύσεις, που διεξάγονται σε επίπεδο πολιτικής ηγεσίας, επικεντρώνονται στην επίτευξη μιας ομοσπονδιακής διευθέτησης. Η διαδικασία χαρακτηρίζεται από ανεπαρκή διαφάνεια και απουσία δημόσιας συμμετοχής, με έντονες πιέσεις και καθοδήγηση από διεθνείς φορείς και εφαρμόζοντας επικοινωνιακή εκστρατεία με τεχνικές μάρκετινγκ προκειμένου να διασφαλιστεί η θετική ψήφος Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων.	Μία πολυεπίπεδη συμμετοχική ειρηνευτική διαδικασία επικεντρώνεται στην επίδιωξη μιας «ανθεκτικής ειρήνης» όπου συνδυάζονται συνομιλίες υψηλού επιπέδου μεταξύ ηγετών, και ταυτόχρονα ομάδες εργασίας, τεχνικές επιτροπές και ευρύτερης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, στο πλαίσιο διαδικασίας που προωθείται εκ των έσω με την υποστήριξη των Ηνωμένων Εθνών και άλλων διεθνών φορέων.

ΣΕΝΑΡΙΟ	ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΤΡΟΠΟ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΤΡΟΠΟΣ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σενάριο στασιμότητας και αδράνειας	Σενάριο απόκλισης και αντιπαλότητας	Σενάριο ειρήνης υπό πίεση	Σενάριο ανθεκτικής ειρήνης
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	<p>Διαφορετικά συστήματα διακυβέρνησης με την Κυπριακή Δημοκρατία να εκπροσωπεί επίσημα όλη την Κύπρο, χωρίς όμως να ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος στον βορρά, όπου έχει ανασταλεί η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού κεκτημένου. Οι πολιτικές υποθέσεις, η διακυβέρνηση και η λήψη αποφάσεων στον βορρά καθορίζεται ολοένα και περισσότερο από την Τουρκία με τους Τουρκοκύπριους να βασίζονται όλο και περισσότερο στην τουρκική χρηματοδότηση της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων υπηρεσιών. Οι Τουρκοκύπριοι καταλήγουν να έχουν ένα προεδρικό σύστημα στο οποίο ο πρόεδρος διοικεί έχοντας διευρυμένη εκτελεστική εξουσία. Παρατηρείται αυξανόμενη απόκλιση μεταξύ των δύο πλευρών όσον αφορά σε ανθρώπινα δικαιώματα, σύστημα υγείας, και περιβαλλοντικά πρότυπα.</p>	<p>Χωριστά συστήματα διακυβέρνησης με την τουρκοκυπριακή ηγεσία να επιδιώκει ενεργά τη διεθνή συμμετοχή και την αναγνώρισή της ως ξεχωριστό κράτος με αποτέλεσμα την τελική αναγνώρισή του από μικρό αριθμό χωρών. Στην Κυπριακή Δημοκρατία συνεχίζει να υφίσταται δημοκρατικό πολίτευμα, αλλά τα παράπονα για τη διαφθορά και την έλλειψη λογοδοσίας παραγνώνονται με ευκολία εξαιτίας της συνεχιζόμενης εκκρεμότητας αναφορικά με το Κυπριακό.</p>	<p>Ομοσπονδία ενταγμένη στην ΕΕ, όπου ελάχιστη προσπάθεια αφιερώνεται στη δημιουργία αποτελεσματικών ομοσπονδιακών θεσμών, καθώς οι πολιτικές ελίτ επικεντρώνονται να διασφαλίζουν ότι οι συνιστώσες πολιτείες είναι ισχυρές προκειμένου να προστατεύσουν τα συμφέροντα της κοινότητάς τους. Το αποτέλεσμα είναι η μειωμένη λαϊκή νομιμοποίηση και εμπιστοσύνη των πολιτών στους ομοσπονδιακούς θεσμούς ενώ η αφοσίωση των πολιτών στρέφεται κατά κύριο λόγο στις συνιστώσες πολιτείες.</p>	<p>Ομοσπονδία ενταγμένη στην ΕΕ με αποτελεσματικούς και λαϊκά νομιμοποιημένους δημόσιους θεσμούς σε ομοσπονδιακό επίπεδο και σε επίπεδο συνιστωσών πολιτειών. Ενσωματώνει μηχανισμούς για εποικοδομητική επίλυση διαφορών και αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ των κυβερνητικών οντοτήτων. Χαρακτηρίζεται από συμμετοχική διακυβέρνηση, ανθρώπινα δικαιώματα και κοινωνική συνοχή - χαρακτηριστικά που εδράζονται αλλά και συμβάλλουν σε αυξημένη εμπιστοσύνη και συνεργασία σε διαφορετικά επίπεδα. Οι γυναίκες και οι νέοι διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη διακυβέρνηση και τη λήψη αποφάσεων.</p>
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	<p>Οι προκλήσεις σε θέματα ασφάλειας δεν επιλύονται με αποτέλεσμα την αυξημένη στρατιωτικοποίηση του νησιού. Οι Ελληνοκύπριοι επεκτείνουν τον επαγγελματικό τους στρατό και αντικαθιστούν τα ρωσικής προέλευσης όπλα με αντίστοιχα όπλα αμερικανικής προέλευσης.</p>	<p>Αμφότερες οι πλευρές αντιμετωπίζουν μόνες τους τις προκλήσεις ασφαλείας. Οι Ελληνοκύπριοι μέσω της ενσωμάτωσης στα συστήματα της ΕΕ και οι Τουρκοκύπριοι μέσω της διασύνδεσης με τουρκογενή κράτη της Ευρασίας Παρατηρούνται αυξημένες εντάσεις στην περιοχή και κατά μήκος της ζώνης κατάπαυσης του πυρός.</p>	<p>Συμβιβασμός σε υψηλό επίπεδο μεταξύ των ηγεσιών αναφορικά με τον αριθμό των στρατευμάτων, τον ρυθμό απόσυρσης των στρατευμάτων και το καθεστώς και τις ευθύνες των τριών εγγυητριών δυνάμεων.</p>	<p>Οι πλευρές θέτουν ως προτεραιότητα την ασφάλεια των πολιτών και την πρόληψη της βίας μέσα από θεσμούς κοινοτικής αστυνόμευσης καθώς και ενός συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης / ανταπόκρισης. Δημιουργείται Ενιαίος Κυπριακός Στρατός και προχωρά η σταδιακή αποστρατιωτικοποίηση του νησιού από ξένα στρατεύματα.</p>

ΣΕΝΑΡΙΟ	ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΤΡΟΠΟ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΤΡΟΠΟΣ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σενάριο στασιμότητας και αδράνειας	Σενάριο απόκλισης και αντιπαλότητας	Σενάριο ειρήνης υπό πίεση	Σενάριο ανθεκτικής ειρήνης
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ	Χωριστές οικονομίες: η οικονομία στο νότο είναι ενσωματωμένη στην ενιαία αγορά της ΕΕ (παρόλο που η ανάπτυξη της περιορίζεται από το μικρό της μέγεθος), ενώ η οικονομία στον βορρά σταδιακά ενσωματώνεται στην οικονομία της Τουρκίας. Μειώνεται το εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής. Αυξάνεται ο προϋπολογισμός άμυνας των Ελληνοκυπρίων. Η συνεργασία για τους υδρογονάνθρακες δεν υλοποιείται.	Χωριστές οικονομίες: η οικονομία του νότου είναι ενσωματωμένη στην ενιαία αγορά της ΕΕ, ενώ η οικονομία στον βορρά επηρεάζεται από τα ελληνοκυπριακά μέτρα και τον τερματισμό του πακέτου βοήθειας της ΕΕ. Η οικονομία του βορρά εξελίσσεται σε περιοχή χαμηλής εποπτείας και ρύθμισης, και στρέφεται προς την Τουρκία και τα ευρασιατικά κράτη. Τα οφέλη από τις ξένες επενδύσεις στον βορρά διανέμονται ανισομερώς. Ανταγωνισμός για υδρογονάνθρακες καθώς οι Ελληνοκύπριοι εξορύσσουν και εξάγουν ορυκτά καύσιμα χωρίς την εμπλοκή των Τουρκοκυπρίων.	Σημαντικά τα οικονομικά οφέλη αλλά η συνύπαρξη δύο άνισων οικονομιών είναι δύσκολη, και ενώ εν μέρει αμβλύνεται από μεταβατικές διατάξεις, εν τούτοις οι ανισότητες συνεχίζουν να υφίστανται με αποτέλεσμα οι μεταβατικές διατάξεις να παρατείνονται πέραν των συμφωνημένων χρονοδιαγραμμάτων. Οι συνιστώσες πολιτείες υιοθετούν μεταρρυθμίσεις και κανονισμούς για να κερδίσουν συγκριτικό πλεονέκτημα το ένα επί του άλλου καθοδηγούμενα από την αρχή του ανταγωνισμού αντί της συνεργασίας. Η συνεργασία στα ζητήματα των υδρογονανθράκων προχωρά με δυσκολίες.	Μέρισμα ειρήνης επειδή ανοίγουν νέες αγορές με προσπάθεια για εναρμόνιση των δύο οικονομιών. Σταδιακή αύξηση του δικαιοτικού εμπορίου με τη βοήθεια του βελτιωμένου συστήματος κινητικότητας και μεταφορών. Η Κύπρος μετατρέπεται σε κόμβο της Ανατολικής Μεσογείου για τις πολυεθνικές εταιρείες. Συνεργασία στους υδρογονάνθρακες, μαζί με την Τουρκία, την Ελλάδα και άλλους περιφερειακούς εταίρους και έμφαση στη μετάβαση σε πράσινη οικονομία.
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ	Ορισμένες δικαιοτικές δράσεις σε περίπτωση κρίσης (π.χ. αντιμετώπιση πυρκαγιών) αλλά ελάχιστη προετοιμασία για επίλυση μακροπρόθεσμων προβλημάτων. Τα περιβαλλοντικά πρότυπα της ΕΕ τηρούνται μόνο στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία με αποτέλεσμα την ανεπαρκή προστασία του περιβάλλοντος στον βορρά.	Καμία δικαιοτική δράση σε κοινές προκλήσεις (π.χ. δασικές πυρκαγιές, λειψυδρία) στον βορρά, οι τομείς του τουρισμού, των κτηματομεσιτικών και άλλες εμπορικές δραστηριότητες αναπτύσσονται χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικές συνέπειες. Τα περιβαλλοντικά πρότυπα της ΕΕ τηρούνται μόνο στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία.	Δικαιοτικές δράσεις σε περίπτωση κρίσης (π.χ. αντιμετώπιση πυρκαγιών): υπάρχει προετοιμασία για άλλες περιβαλλοντικές κρίσεις αλλά επηρεάζεται από την έλλειψη εμπιστοσύνης και τις γεμάτες καχυποψία σχέσεις. Τα περιβαλλοντικά πρότυπα της ΕΕ τηρούνται σε όλη την Κύπρο.	Δικαιοτικές δράσεις μέσω της ομοσπονδιακής διακυβέρνησης, των συνιστώντων κρατιδίων και της κοινωνίας των πολιτών με έμφαση στις συνολικές λύσεις που καλύπτουν το σύνολο του νησιού για τις περιβαλλοντικές προκλήσεις και στην ανάπτυξη κοινής στρατηγικής αντιμετώπισης πυρκαγιών. Τα περιβαλλοντικά πρότυπα της ΕΕ τηρούνται σε όλη την Κύπρο.

ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΤΡΟΠΟ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΣ 	Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΤΡΟΠΟΣ
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Σενάριο στασιμότητας και αδράνειας	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Σενάριο απόκλισης και αντιπαλότητας	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Σενάριο ειρήνης υπό πίεση	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Σενάριο ανθεκτικής ειρήνης
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ <p>Πολλοί νέοι Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι συνεχίζουν να εγκαταλείπουν το νησί και δεν επιστρέφουν εξαιτίας των περιορισμένων προοπτικών. Οι περισσότεροι Τουρκοκύπριοι φεύγουν για να κατορθώσουν να επιβιώσουν, ενώ οι Ελληνοκύπριοι φεύγουν καθοδηγούμενοι από την προοπτική για μια καλύτερη ζωή στο εξωτερικό. Νέοι και στις δύο πλευρές κατατάσσονται στον αντίστοιχο στρατό. Οι Ελληνοκύπριοι νέοι αντιμετωπίζουν αυξημένο ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας, καθώς πολλοί Τουρκοκύπριοι μετακινούνται προς το νότο. Αυξάνεται το χάσμα μεταξύ των γενεών, καθώς οι νέοι μεγαλώνουν χωρίς να συνδέονται ιδιαίτερα με τους τόπους προέλευσης των παππούδων τους.</p>	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ <p>Πολλοί νέοι Τουρκοκύπριοι που διαθέτουν διαβατήριο της ΕΕ μετακομίζουν στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία, όπου αντιμετωπίζουν από μερικούς δυσμενείς διακρίσεις, ή σε άλλες χώρες της ΕΕ αν έχουν την οικονομική δυνατότητα. Νέοι και στις δύο πλευρές κατατάσσονται στον αντίστοιχο στρατό. Ορισμένοι νέοι είναι πολιτικά ενεργοί, αλλά κυρίως αποσκοπώντας στην έκφραση διαμαρτυρίας.</p>	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ <p>Βελτιωμένες οικονομικές προοπτικές για νέους από όλες τις κοινότητες, στο πλαίσιο οικονομικής ανάπτυξης σε διάφορους παραγωγικούς τομείς. Οι νέοι αποκλείονται από την ειρηνευτική διαδικασία και οι περισσότεροι δεν είναι πολιτικά ενεργοί. Συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν δυσμενείς διακρίσεις σε σχέση με την «άλλη» κοινότητα και κινδυνεύουν να πέσουν θύματα βίας.</p>	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ <p>Βελτιωμένες οικονομικές προοπτικές για νέους από όλες τις κοινότητες παρέχουν οικονομική ανάπτυξη και ώθηση σε διάφορους παραγωγικούς τομείς. Οι φοιτητές που σπουδάζουν σε πανεπιστήμια στη βόρεια συνιστώσα πολιτεία μπορούν να πάρουν μέρος σε ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών. Οι νέοι έχουν την ευκαιρία να δραστηριοποιηθούν στην ειρηνευτική διαδικασία, στην πολιτική και αργότερα στη διακυβέρνηση της ομοσπονδίας.</p>

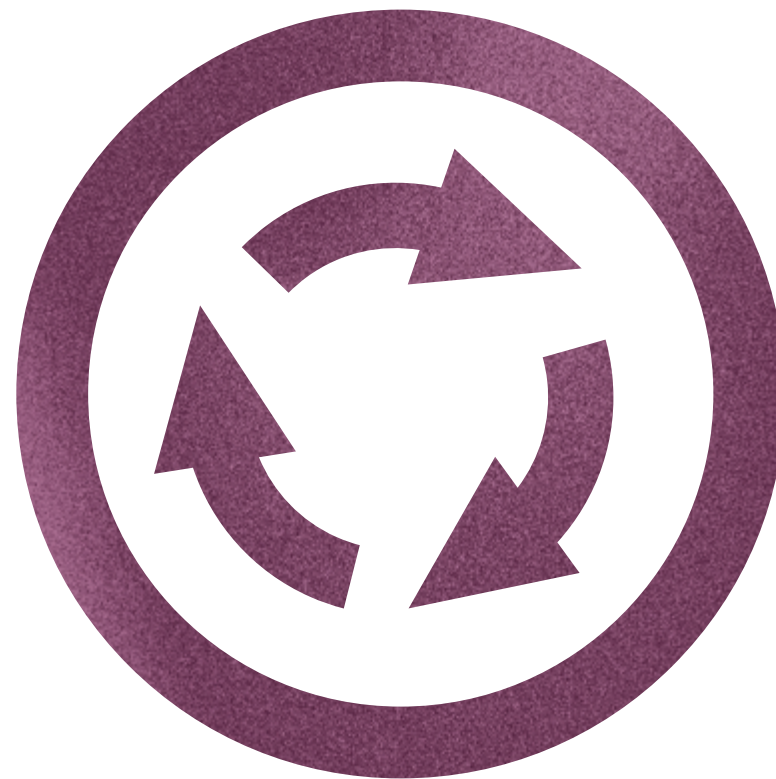
Σενάρια

ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΤΡΟΠΟ

Σενάριο στασιμότητας και αδράνειας

Το 2022, πολλοί Κύπριοι δεν πιστεύουν ότι θα υπάρξει ποτέ λύση στο κυπριακό πρόβλημα. Η αποτυχία του δημοψηφίσματος του 2004 για το σχέδιο Ανάν, και η κατάρρευση των διαπραγματεύσεων του 2017 στο Κραν Μοντανά, έχουν προκαλέσει κούραση και δυσπιστία στην ελληνοκυπριακή και στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Ορισμένοι αποδέχονται την de facto διαίρεση του νησιού με απρόθυμη παραίτηση, άλλοι παλεύουν να ζήσουν τις οικογένειές τους, ενώ κάποιοι άλλοι εξακολουθούν να ζουν με το υπαρκτό τραύμα του εκτοπισμού. Το status quo αφήνει τους Κυπρίους με δύο οικονομικά συστήματα, δύο νομικά συστήματα, δύο φορολογικά συστήματα και συνεχιζόμενη έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους γείτονές τους στην άλλη πλευρά της Πράσινης Γραμμής. Τα χωριστά εκπαιδευτικά συστήματα δεν έχουν προετοιμάσει τους Κυπρίους για εύκολη συνύπαρξη ή συνεργασία, αφού γλώσσα, θρησκεία, ακόμη και αντικρουόμενα αφηγήματα για την ιστορία του νησιού τους, τους κρατούν μακριά. Όμως η συνεχιζόμενη ύπαρξη του κυπριακού προβλήματος εξακολουθεί να αποσπά την προσοχή και πόρους από άλλες προκλήσεις, ειδικά εκείνες που αφορούν την καθημερινότητά τους, όπως είναι η ενεργειακή κρίση, η περιορισμένη πρόσβαση σε δωρεάν ή προσιτή υγειονομική περίθαλψη και εκπαίδευση, η κλιματική αλλαγή και η μόλυνση. Ενώ οι ηγέτες κατηγορούν ο ένας τον άλλο και τις εξωτερικές δυνάμεις για την απουσία προόδου στην εξεύρεση λύσης, οι νέοι βλέπουν ένα μέλλον που χαρακτηρίζεται από λιγότερες ευκαιρίες.

Στο Επίκεντρο η Επιβίωση

Οι εκλογές που λαμβάνουν χώρα το 2023 σε Κύπρο και Τουρκία θεωρούνται από πολλούς στο νησί ως «μια από τα ίδια». Καθώς οι περισσότεροι άνθρωποι και στις δύο πλευρές του νησιού νιώθουν ότι γενικά δεν είναι σε θέση να επηρεάσουν όσα συμβαίνουν στην Κύπρο στο πολιτικό επίπεδο και ανησυχούν ολοένα και περισσότερο για την οικονομία, επιλέγουν να εστιάσουν την προσοχή τους στη διασφάλιση της δικής τους οικονομικής επιβίωσης.

Ο βορράς αισθάνεται ιδιαιτέρως έντονα την παγκόσμια οικονομική ύφεση, καθώς αυτή επιτείνεται από τις διακυμάνσεις στην αξία της τουρκικής λίρας. Η αυξημένη ανεργία σε συνδυασμό με την εισροή φθηνού εργατικού δυναμικού οδηγεί σε μείωση των ημερομισθίων και της αγοραστικής δύναμης. Πολλοί επαγγελματίες και νέοι από τον βορρά ψάχνουν μια διέξοδο στον νότο και πολλές φορές αποδέχονται θέσεις εργασίας πολύ κατώτερες των προσόντων τους. Ορισμένοι Τουρκοκύπριοι που μπορούν να το πράξουν, μεταναστεύουν σε άλλες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) για δουλειά, χρησιμοποιώντας το διαβατήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας για να βρουν διαμονή στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ισπανία και αλλού. Εντούτοις, αυτή η διαδρομή είναι ανοικτή μόνο σε εκείνους που έχουν τέτοια διαβατήρια, επειδή έχουν γονείς που είναι και οι δύο πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το αποτέλεσμα αυτών των μεταναστεύσεων είναι η μεγάλη διαρροή επιστημονικού δυναμικού από την τουρκοκυπριακή κοινότητα, γεγονός που ανησυχεί πάρα πολύ τους μεγαλύτερους σε ηλικία Τουρκοκύπριους, πολλοί από τους οποίους αναγκάζονται να πουλήσουν τις περιουσίες τους, προκειμένου να τα βγάλουν πέρα οικονομικά ή να καλύψουν τα έξοδα της εκπαίδευσης των παιδιών τους.

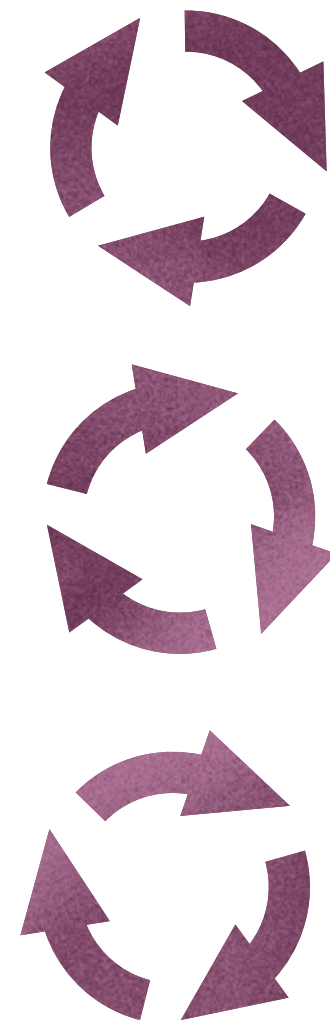
Η οικονομική ύφεση και η αυξανόμενη αδιαφορία για το κυπριακό πρόβλημα στον νότο, ωθεί πολλούς Ελληνοκύπριους να ψάξουν για φθηνότερα αγαθά και υπηρεσίες στον βορρά, καθώς προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τον αυξανόμενο πληθωρισμό και το υψηλό κόστος ζωής, ενώ οι μισθοί παραμένουν στάσιμοι. Πολλοί διέρχονται την Πράσινη Γραμμή για να εφοδιαστούν με φθηνότερα καύσιμα, να αγοράσουν φάρμακα σε χαμηλότερες τιμές ή να επισκεφθούν τον οδοντίατρο. Πολλοί επίσης επιλέγουν να περάσουν τις διακοπές τους στον βορρά, επειδή οι τιμές των ξενοδοχείων είναι με διαφορά χαμηλότερες ενώ δυσκολεύονται πλέον να πληρώσουν τις τιμές στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή

Δημοκρατία. Υπάρχουν εντάσεις στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, καθώς ορισμένοι αρχίζουν να αναφέρονται σε όσους εκμεταλλεύονται τις φθηνότερες συνθήκες στον βορρά ως “προδότες”, επειδή στηρίζουν την οικονομία εκεί με αποτέλεσμα να υποφέρει η οικονομία στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία. Οι επιχειρήσεις στον νότο δέχονται αρνητική διαφήμιση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εάν γίνει γνωστό ότι δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά στον βορρά, αφού οι δραστηριότητές τους θεωρείται ότι βοηθούν τον βορρά να αναπτυχθεί οικονομικά. Το αποτέλεσμα είναι να χάνουν πελάτες.

Εν τω μεταξύ, η μετανάστευση Τουρκοκυπρίων στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία πυροδοτεί κοινωνικές εντάσεις που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του ανταγωνισμού για εξασφάλιση εργασίας και στέγης. Οι Ελληνοκύπριοι ανταγωνίζονται έναν αυξανόμενο αριθμό Τουρκοκυπρίων για περιορισμένο αριθμό θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης, σε μια σχετικά μικρή οικονομία. Επιπρόσθετα, ολοένα και περισσότεροι Ευρωπαίοι πολίτες έρχονται στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία για να ανταγωνιστούν στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Οι τιμές των ακινήτων και τα ενοίκια ανεβαίνουν ακόμη πιο ψηλά πυροδοτώντας αντιδράσεις στους Ελληνοκύπριους ότι «οι υψηλές τιμές, τους διώχνουν από τον τόπο τους.» Αυξανόμενος αριθμός μη Ευρωπαίων πολιτών προσπαθούν να εισέλθουν από τον βορρά για να ζητήσουν άσυλο στην ΕΕ υποστηρίζοντας ότι δραπετεύουν από πόλεμο ή δίωξη, συμπεριλαμβανομένης της δίωξης λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού τους ή της ταυτότητας φύλου. Οι τοπικές αρχές και ο πληθυσμός στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές παραμένουν καχύποπτοι και τους αντιμετωπίζουν ως οικονομικούς μετανάστες που εκμεταλλεύονται τους κανονισμούς της ΕΕ για το άσυλο. Αυτό οδηγεί σε εντάσεις μεταξύ του τοπικού πληθυσμού και των μεταναστών.

Αντικρουόμενα Μοντέλα Λύσης

Με φόντο τη στάσιμη ειρηνευτική διαδικασία και τις προηγούμενες αποτυχίες για επίτευξη λύσης, διεξάγονται ατέρμονες συζητήσεις στις

ειδήσεις και σε πολιτικούς και ακαδημαϊκούς κύκλους, όπως και στην κοινωνία των πολιτών, σε όλη την Κύπρο για διαφορετικά μοντέλα λύσης. Ορισμένοι υποστηρίζουν την ομοσπονδία, άλλοι δύο κράτη και άλλοι τάσσονται, ακόμη, υπέρ μια λύσης ενιαίου κράτους. Αλλά δεν υπάρχουν σε καμία πλευρά αρκετοί άνθρωποι που να επικεντρώνονται σε μία επιλογή, με τρόπο ώστε αυτή να πραγματοποιηθεί. Οι πολιτικές διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των οπαδών των διαφορετικών μοντέλων λύσης είναι βαθιές, ακόμη και μέσα στην κάθε κοινότητα. Για παράδειγμα, οι Τουρκοκύπριοι που υποστηρίζουν μια ομοσπονδιακή λύση αντιμετωπίζουν αυξανόμενες επικρίσεις, επειδή δεν συμφωνούν με την πολιτική των δύο κρατών που προτείνεται από την ηγεσία τους και την Τουρκία.

Εκεί όπου γίνονται συζητήσεις, η ενεργή ακρόαση των άλλων απόψεων είναι η εξαίρεση αντί ο κανόνας. Επικρατεί η καχυποψία ότι υπάρχουν κρυφές ατζέντες, ενώ απουσιάζει από τις δύο κοινότητες ένα κοινό βήμα, γλωσσικό, πολιτικό ή των ΜΜΕ, όπου να μπορούν να συζητηθούν διάφορα θέματα που αφορούν όλους. Επομένως, η απουσία συμφωνίας για το ποια λύση είναι η καλύτερη, συμβάλλει στην επί δεκαετίες διατήρηση του κυπριακού προβλήματος. Οι προσπάθειες της κοινωνίας των πολιτών από τις δύο πλευρές δεν έχουν αποτέλεσμα αφού από αυτές απουσιάζει η ξεκάθαρη στρατηγική, η επαρκής χρηματοδότηση και ένα βιώσιμο πρόγραμμα δράσης. Η οποιαδήποτε αλλαγή παρεμποδίζεται περαιτέρω από διάφορους πολιτικούς κύκλους, επιχειρηματικούς ηγέτες, ιδιώτες και άλλες ομάδες συμφερόντων που επιδιώκουν τη διατήρηση του status quo, επειδή επωφελούνται από αυτό υπό μορφή πλούτου, θέσης κύρους ή επιρροής.

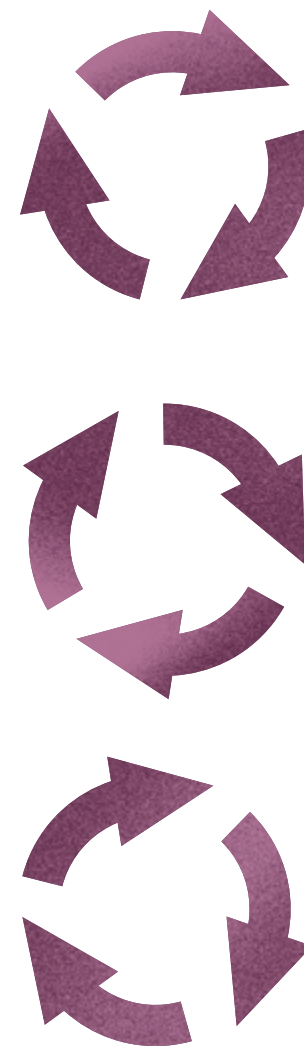
Ακτίδα ελπίδας

Μέχρι τις αρχές του 2024, ο ΟΗΕ διερευνά την προοπτική να επαναρχίσει τις διαπραγματεύσεις με την ηγεσία των δύο πλευρών. Οι μεταβαλλόμενες συνθήκες στο εξωτερικό, πέραν από την Κύπρο, δείχνουν πρόσφορες. Η ανάγκη της ΕΕ για ενεργειακή ασφάλεια την ωθεί να ενθαρρύνει τις δύο κοινότητες και την Τουρκία να συνεργαστούν για την επίτευξη μιας λύσης που θα διασφαλίζει τους πόρους υδρογονανθράκων της

Ανατολικής Μεσογείου. Η μεταφορά του φυσικού αερίου της περιοχής μέσω Τουρκίας είναι η πλέον επωφελής οικονομικά, ενώ η δημιουργία ενός “δικτύου” όπου ενσωματώνονται η Κύπρος και η Τουρκία θα μειώνει τον κίνδυνο μελλοντικής αναταραχής στην περιοχή και θα περιορίζει την επίδραση της Ρωσίας και της Κίνας στην περιοχή. Τα συμφέροντα των ΗΠΑ ευθυγραμμίζονται με εκείνα της ΕΕ σε αυτό το ζήτημα.

Αφού και η ίδια απέρριψε την προσάρτηση περιοχών της Ουκρανίας στη Ρωσία το 2022, η Τουρκία επιδιώκει να αυξήσει τη συνεργασία της με τη Δύση. Η κυβέρνηση της Τουρκίας παρακολουθεί άλλα κράτη στην περιοχή να ενδυναμώνουν τις μεταξύ τους σχέσεις τους και έχει λάβει σοβαρά υπόψη την απόφαση των ΗΠΑ να άρει το εμπάργκο πώλησης όπλων στην Κυπριακή Δημοκρατία. Αυτό παρακινεί την Τουρκία να προειδοποιήσει για μια κούρσα εξοπλισμών στο νησί, δεδομένου και του καλέσματος από μέρους των ΗΠΑ προς την ελληνοκυπριακή ηγεσία να αντικαταστήσει τα ρωσικής προέλευσης όπλα της με αντίστοιχα αμερικανικά. Η κυβέρνηση της χώρας ενθαρρύνει την τουρκοκυπριακή ηγεσία να είναι θετική σε νέες συνομιλίες προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ΗΠΑ και της ελληνοκυπριακής πλευράς. Εν τω μεταξύ, η ελληνοκυπριακή ηγεσία επαναλαμβάνει την πρότασή της να καταθέσει τα καθαρά έσοδα από την εμπορική εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων σε έναν δεσμευμένο λογαριασμό που θα ωφελήσει τόσο τους Ελληνοκύπριους όσο και τους Τουρκοκύπριους. Οι Ευρωπαίοι εταίροι και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζουν παρασκηνακά την πρόταση αυτή.

Βάσει των διαβουλεύσεών του, ο ΟΗΕ αποφασίζει ότι υπάρχει επαρκής βάση για να επαναρχίσει η ειρηνευτική διαδικασία, παρόλο που εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο μερών, ειδικά στην διασαφήνιση του όρου ‘ίση εταιρική σχέση’. Τόσο οι Τουρκοκύπριοι όσο και οι Ελληνοκύπριοι αναγνωρίζουν ότι η λύση θα διευκολύνει την εκμετάλλευση του φυσικού αερίου και θα βοηθήσει την κοινή αντιμετώπιση των προκλήσεων που υπάρχουν στο νησί, όπως είναι η μετανάστευση και η κλιματική αλλαγή. Οι ηγέτες κατορθώνουν να υπερβούν τα κύρια εμπόδια αναφορικά με μία δήλωση ισότητας και το είδος της κρατικής δομής που επιδιώκεται στις συνομιλίες. Βρίσκεται μια εποικοδομητικά ασαφής διατύπωση που επιτρέπει και στους δύο ηγέτες να υποστηρίξουν στις αντίστοιχες κοινότητες τους ότι βγήκαν κερδισμένοι σε αυτά τα ζητήματα. Αυτό επιτρέπει στις συνομιλίες να συνεχίσουν.

Τήρηση Στάσης Αναμονής

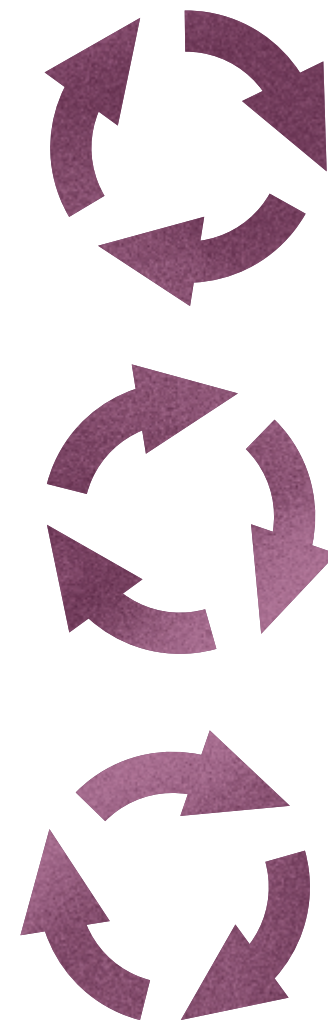
Η ευρύτερη κυπριακή κοινωνία δεν ασχολείται με αυτή τη νέα προσπάθεια για ειρηνευτική διαδικασία. Η έντονη απογοήτευση και στις δύο κοινότητες από την αποτυχία του Κραν Μοντανά ωθεί τους ανθρώπους σε όλο το νησί να μην εμπιστεύονται ιδιαίτερα τις διαδικασίες και τους ηγέτες τους. Μια δημοσκόπηση καταδεικνύει ότι η πλειονότητα του κόσμου σε όλο το νησί αισθάνονται πως δεν μπορούν να επηρεάσουν διαδικασίες και αποφάσεις που καθορίζουν τη ζωή τους. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γίνεται φανερή η αυξανόμενη απάθεια των πολιτών με αναρτήσεις του τύπου «και τι με νοιάζει», «δεν ακούν τι λέμε έτσι κι αλλιώς» και «οι ηγέτες κάνουν αυτό που θέλουν, ανεξάρτητα από τις ανησυχίες ή τις προτιμήσεις μας». Σε γενικές γραμμές οι πολιτικοί δεν αφουγκράζονται τον λαό. Ορισμένοι χρησιμοποιούν εθνικιστική ή λαϊκίστικη ρητορική για να ευχαριστήσουν τους οπαδούς τους, κάτι που αυξάνει την καχυποψία και στις δύο πλευρές για τις διαδικασίες και τη δυναμική λύση.

Ορισμένες ομάδες σε ολόκληρο το νησί διαμαρτύρονται για την έλλειψη ειλικρίνειας των πολιτικών και περιθωριοποίησης του λαού, αλλά οι φωνές τους δεν είναι αρκετά δυνατές για να κινητοποιήσουν μαζικά τον πληθυσμό ή να ασκήσουν αποτελεσματική πίεση στους πολιτικούς και των δύο πλευρών. Οι περισσότεροι τηρούν στάση αναμονής. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης σε κάθε κοινότητα δεν κάνουν ενεργή εκστρατεία υπέρ ή εναντίον της ειρηνευτικής διαδικασίας, δεδομένου ότι ο σκεπτικισμός κυριαρχεί και μεταξύ τους. Οι διαρροές στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν μία εικόνα προβληματικής διαδικασίας που είναι αναπόφευκτο να οδηγήσει σε μία δυσλειτουργική λύση. Η δυσπιστία για τη διαδικασία κυριαρχεί στην κοινή γνώμη και των δύο πλευρών.

Η απουσία πληροφόρησης για το περιεχόμενο και την πρόοδο των συνομιλιών, δεν αφήνει περιθώριο παράλληλης ωρίμανσης της κοινής γνώμης. Ο λαός ανησυχεί και φοβάται, προσπαθώντας να κατανοήσει τι γίνεται στις συνομιλίες. Οι εικασίες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για απαράδεκτους συμβιβασμούς ενισχύουν την καχυποψία. Συντηρητικοί φορείς και πολιτικοί καχύποπτοι με την έννοια της ομοσπονδίας στην ελληνοκυπριακή πλευρά αρχίζουν να ξεστομίζουν προειδοποιήσεις και τονίζουν τους κινδύνους, ειδικά για την κυριαρχία και τη μελλοντική

ασφάλεια των Ελληνοκυπρίων, αλλά δεν προσφέρουν πολλές εποικοδομητικές υποδείξεις. Στον βορρά, οι σχολιαστές προειδοποιούν κατά της μελλοντικής κυριαρχίας των Ελληνοκύπριων και εκφράζουν τις ανησυχίες τους ότι οι Τουρκοκύπριοι δεν θα αναγνωριστούν ποτέ ως ισότιμοι εταίροι στο νησί, δεδομένης της έμφασης που θέτουν οι Ελληνοκύπριοι στο γεγονός ότι είναι η πλειοψηφική κοινότητα. Επίσης προειδοποιούν ενάντια στους κινδύνους της επιστροφής στην εποχή πριν από τη δεκαετία του 1960 και τις αρχές της δεκαετίας του 1970, όταν οι Τουρκοκύπριοι πάλευαν να διατηρήσουν τη ζωή τους στο νησί ενώ έμεναν σε θύλακες.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην προσπάθειά τους να αντισταθμίσουν τους φόβους και το αρνητικό κλίμα που δημιουργείται, προσπαθούν να κινητοποιήσουν την κοινή γνώμη υπέρ των συνομιλιών. Αφού δεν έχουν εμπιστευτικές πληροφορίες, δεν μπορούν να απαμβλύνουν τους φόβους και να σταματήσουν τις φήμες. Όσοι φορείς είναι υπέρ της ειρήνης αγνοούν τις ερωτήσεις ή τις ανησυχίες που θέτουν τα μέλη του κοινού ή οργανωμένα σύνολα, χαρακτηρίζοντας τις ως 'κατά της λύσης'. Εν τω μεταξύ, άρθρα στα ελληνοκυπριακά μέσα ενημέρωσης αμφισβητούν τα κίνητρα των μη κυβερνητικών οργανώσεων που στηρίζουν την ειρηνευτική διαδικασία θέτοντας ερωτήματα αναφορικά με την πηγή της χρηματοδότησής τους και τους σκοπούς τους. Όταν γίνεται γνωστό ότι πολλές λαμβάνουν στήριξη από το εξωτερικό, εξαπλώνονται ισχυρισμοί ότι χρησιμοποιούνται για να εξυπηρετήσουν ξένες ατζέντες. Διεθνείς εταίροι, όπως είναι το ΗΒ, οι ΗΠΑ και μικρές ευρωπαϊκές χώρες υποδεικνύουν ότι στηρίζουν την ειρηνευτική διαδικασία αλλά δεν επιθυμούν να εμπλακούν στις εσωτερικές υποθέσεις του νησιού. Στους διπλωματικούς κύκλους ορισμένοι αναφέρουν ότι είναι αντιμέτωποι με ένα δίλημμα: η αδράνεια τροφοδοτεί παράπονα ότι η διεθνής κοινότητα παρακολουθεί ανενεργή και δεν εκτιμά τη σοβαρότητα της επιδεινούμενης κατάστασης, ενώ από την άλλη εάν χρηματοδοτήσει πρωτοβουλίες ώστε να ενεργοποιήσει γόνιμο δημόσιο διάλογο προς άρση του αδιεξόδου, αυτό οδηγεί σε κατηγορίες παρεμβάσεων και κρυφής ατζέντας.

Déjà Vu (Τα Έχουμε Ξαναζήσει Όλα Αυτά)

Το 2026, μετά την ολοκλήρωση της προεδρίας της Κύπρου στην ΕΕ, οι συζητήσεις κορυφώνονται σε δύο συνέδρια υψηλού επιπέδου στα οποία παρευρίσκονται ξένοι αξιωματούχοι. Οι Κύπριοι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών είναι απόντες από τις συζητήσεις. Οι εντάσεις και οι διαφωνίες μεταξύ της τουρκοκυπριακής και της ελληνοκυπριακής ομάδας στις συνομιλίες είναι αισθητές. Υπάρχουν φήμες ότι τότε η μια και τότε η άλλη πλευρά επιστρέφει σε ζητήματα στα οποία οι δύο ομάδες έδειχναν να συγκλίνουν νωρίτερα. Εμπιστευτικές δημοσκοπήσεις που διενεργούνται χωριστά από τις δύο πλευρές δείχνουν υψηλό κίνδυνο να καταρρεύσει ένα δυνητικό δημοψήφισμα.

Οι συνομιλίες καταρρέουν.

Ανεξαρτήτως των προηγούμενων αμφιβολιών τους, πολλοί στην τουρκοκυπριακή και την ελληνοκυπριακή κοινότητα είναι βαθύτατα απογοητευμένοι. Οι κυνικοί και στις δύο κοινότητες σημειώνουν ότι το αποτέλεσμα ήταν προβλέψιμο – déjà vu, το αίσθημα ότι τα έχουν ξαναζήσει όλα αυτά υποστηρίζοντας ότι η ηγεσία της άλλης πλευράς διαπραγματευόταν κακή τη πίστη. Σε επίπεδο ηγεσίας αλλά και σε επίπεδο βάσης, γενικά η αποτυχία των συνομιλιών αποδίδεται 'στην άλλη πλευρά'.

Οι δραστηριότητες των δικοινοτικών τεχνικών επιτροπών αναστέλλονται λόγω της αδυναμίας επικοινωνίας μεταξύ των δύο ηγετών. Εξωτερικοί παρατηρητές αναφέρουν ότι οι δραστηριότητες των περισσότερων τεχνικών επιτροπών είναι τόσο περιορισμένες και άγνωστες που το κοινό δεν εκτιμάει πώς αυτά τα όργανα θα μπορούσαν να λειτουργήσουν για να βελτιώσουν τη συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Επίσης υποστηρίζουν ότι η μυστικότητα των συνομιλιών δεν επέτρεψε στο κοινό να κατανοήσει τη συμπεριφορά και τη στάση των ηγετών τους κατά τη διάρκεια των συνομιλιών και τους θεωρούν υπόλογους για τις επιλογές που έκαναν στη διαδικασία.

Επιδεινούμενο Κλίμα

Κάθε πλευρά προσπαθεί να μαζέψει τα δικά της κομμάτια και να προχωρήσει στην ξεχωριστή της ατζέντα, ενώ οι θέσεις σκληραίνουν και οι σχέσεις επιδεινώνονται. Στον βορρά, οι φωνές για λύση δύο κρατών εντείνονται τώρα που η τελευταία προσπάθεια για υπέρβαση των διαφορών έχει αποτύχει. Εντωμεταξύ, οι Ελληνοκύπριοι επικεντρώνονται στη διεθνή τους ενσωμάτωση μέσω της συμμετοχής τους στην ΕΕ. Η ηγεσία τους παρατηρεί ότι η επιστροφή στις διαπραγματεύσεις είναι απίθανη χωρίς μία εκ των προτέρων δέσμευση σε ομοσπονδιακή λύση. Μέλη του κοινού εκφράζουν τις αμφιβολίες τους ότι θα υπάρξει ποτέ κατάλληλο έδαφος για συμμετοχή σε ουσιαστικές διαπραγματεύσεις.

Όλοι αποσύρονται στις αντίστοιχες κοινότητές τους. Η αύξηση στην εθνικιστική ρητορική και στις δύο πλευρές έχει ως αποτέλεσμα λιγότερο να διέρχονται την Πράσινη Γραμμή και να μειωθεί το δικοινοτικό εμπόριο. Οι ελληνοκυπριακές επιχειρήσεις πρέπει να προσέχουν πολύ τα προϊόντα τους – ή τμήματα αυτών – να μην δηλώνουν προέλευση από τον βορρά. Μία μεγάλη εταιρεία οιοπνευματωδών στην Ελληνοκυπριακή πλευρά αποδοκιμάζεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τις εμπορικές συνεργασίες της στον βορρά.

Οι κανονισμοί για την Πράσινη Γραμμή που διευκολύνουν το εμπόριο συνεχίζουν να λειτουργούν, αλλά οι έμποροι υποστηρίζουν ότι αξιωματούχοι θέτουν αυξημένα εμπόδια, γεγονός που παρεμποδίζει τις επιχειρήσεις. Η Ελληνοκυπριακή ηγεσία εγκρίνει μέτρα που περιορίζουν τη διακίνηση και το εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής, που ανακαλούνται μόνο μετά από διαμαρτυρίες του Τουρκοκυπριακού Εμπορικού Επιμελητηρίου και τις πιέσεις του ΟΗΕ και της ΕΕ. Για παράδειγμα, αποφασίζει να μην εκδώσει πιστοποιητικά τελών κυκλοφορίας για εταιρικά αυτοκίνητα από τον βορρά προκειμένου να περάσουν διαμέσου της Πράσινης Γραμμής, αλλά υποχρεώνεται να ανακαλέσει την απόφαση μετά από δύο εβδομάδες. Επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στον βορρά παραπονιούνται ότι οι Ελληνοκύπριοι θέλουν να μπλοκάρουν το εμπόριο σε κάθε περίπτωση που οι Τουρκοκύπριοι έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα, αλλά μια διεθνής εφημερίδα περιγράφει πώς τα εμπόδια επηρεάζουν αρνητικά τους επιχειρηματίες και στις δύο πλευρές. Ο εκνευρισμός και οι αμοιβαίες αποδοκιμασίες αποθαρρύνουν τη μελλοντική συνεργασία.

Ορισμένα βίαια περιστατικά λαμβάνουν χώρα. Τουρκοκύπριοι και Ελληνοκύπριοι νεαροί τσακώνονται σε ένα κλαμπ στη Λευκωσία. Η αστυνομία διερευνά το περιστατικό και όσοι εμπλέκονται απαλλάσσονται με συνοπτικές διαδικασίες, αλλά τα δημόσια αφηγήματα που προκύπτουν και στις δύο πλευρές για το περιστατικό πυροδοτούν διαιρετικές τάσεις. Ένας Ελληνοκύπριος αυτοκινητιστής που εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι οι τιμές των καυσίμων είναι χαμηλότερες στο βορρά, παρενοχλείται όταν επιστρέφει. Γίνονται περισσότερες προσπάθειες να σταματήσει ο κόσμος να μεταβαίνει στον βορρά για να γεμίσει το ντεπόζιτο του. Ξένοι δημοσιογράφοι τονίζουν το επιδεινούμενο κλίμα που προκύπτει εξαιτίας της έντασης της εθνικιστικής συζήτησης που επηρεάζει την αλληλεπίδραση εντός και μεταξύ των κοινοτήτων. Κατά την άποψή τους, χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο και η θρησκεία ως μέσο πόλωσης, και στις δύο πλευρές.

Η εκπαίδευση γίνεται πιο εθνικιστική. Στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα ξεκινάει μια διαδικασία αλλαγής των βιβλίων της ιστορίας. Στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα, γίνονται εκκλήσεις να έρθει η Κύπρος και οι Ελληνοκύπριοι πιο κοντά στις ορθόδοξες χριστιανικές τους ρίζες επιστρέφοντας στις παραδοσιακές αξίες, υιοθετώντας έναν λιγότερο υλιστικό τρόπο ζωής και ενσωματώνοντας περισσότερα πολιτιστικά και θρησκευτικά στοιχεία στο εκπαιδευτικό σύστημα. Τελματώνουν οι προσπάθειες για αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλο το νησί. Εκκλησίες, νεκροταφεία και τζαμιά που προηγουμένως είχαν αποκατασταθεί μέσω δικαιοδικών προσπαθειών, κλειδώνονται και η κατάστασή τους σύντομα αρχίζει να επιδεινώνεται.

Αυξανόμενες αντιξοότητες

Μέχρι το 2027, οι άνθρωποι σε όλο το νησί έρχονται αντιμέτωποι με αντίξοες συνθήκες. Στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα, οι συνθήκες διαβίωσης για τους χαμηλά αμειβόμενους εργαζόμενους είναι δύσκολες, εξαιτίας των αυξημένων τιμών των ενοικίων, του κατασκευαστικού κόστους, του κόστους των καυσίμων και των τιμών των τροφών. Στην

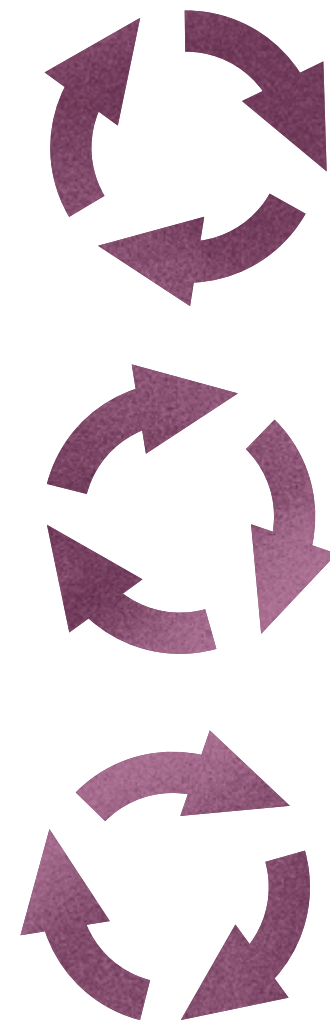
Τουρκοκυπριακή κοινότητα, η οικονομία συρρικνώνεται και καθίσταται ολοένα και πιο ευάλωτη, ενώ αυξάνονται διαρκώς οι άνθρωποι που δυσκολεύονται να καλύψουν το κόστος του νερού, του ηλεκτρισμού και άλλων πάγιων στοιχείων του κόστους ζωής.

Η λειψυδρία στο νότο και οι περικοπές στην ηλεκτρική ενέργεια στον βορρά καθίστανται συχνότερα φαινόμενα. Για τους Ελληνοκύπριους η παροχή ύδατος εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την αφαλάτωση και το εισαγόμενο νερό από την Ελλάδα. Λόγω των επιδεινούμενων σχέσεων στο νησί, οι μεταφορές ηλεκτρικής ενέργειας από τους Ελληνοκύπριους προς τους Τουρκοκύπριους – που συνέβαιναν στο παρελθόν – δεν γίνονται πια. Οι Τουρκοκύπριοι εγκαθιστούν ηλιακά συστήματα, αν μπορούν να το αντέξουν οικονομικά, για να αντιμετωπίσουν τις υψηλές τιμές και την αναξιόπιστη παροχή ηλεκτρισμού από το δίκτυο.

Αυξανόμενος αριθμός μικρών τουρκοκυπριακών επιχειρήσεων αναγκάζονται να κλείσουν λόγω πτώχευσης. Η ΕΕ παρέχει βοήθεια μόνο σε πρωτοβουλίες που συνεισφέρουν στην δικαιοδική συνεργασία, οι οποίες είναι ελάχιστες. Φημολογείται ότι σκέφτεται να κλείσει τα γραφεία της στον βορρά, καταλήγοντας να παρέχει μόνο υποτροφίες. Οι Τουρκοκύπριοι γενικώς βασίζονται ολοένα και περισσότερο σε κεφάλαια από την Τουρκία.

Πρότυπα που χαλαρώνουν

Η εξασθένηση της επιστημονικής και περιβαλλοντικής συνεργασίας διαμέσου της Πράσινης Γραμμής αποδεικνύεται προβληματική εν όψει των απειλών που επηρεάζουν όλο το νησί. Κάθε χρόνο αυξάνονται οι δασικές πυρκαγιές. Οι μεγάλης κλίμακας πυρκαγιές εξαναγκάζουν τους ανθρώπους και στις δύο πλευρές της Πράσινης Γραμμής να συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν την επείγουσα κατάσταση. Όμως τέτοιες κατά περίπτωση προσπάθειες δεν συνεπάγονται ένα δικαιοδικό πρόγραμμα δράσης με διάρκεια και μέσα που αποτρέπουν ή απαμβλύνουν την κλιματική αλλαγή και την περιβαλλοντική προστασία. Επιπρόσθετα, όταν οι κώνωπες οι ανωφελείς (που μεταδίδουν την ελονοσία) πολλαπλασιάζονται στην Κύπρο εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, ενεργοποιείται η δικαιοδική τεχνική επιτροπή για την υγεία, αλλά δυσκολεύεται να ξεκινήσει γρήγορα μια κοινή εκστρατεία εξάλειψής τους

(όπως έγινε το 1949). Χάνονται ζωές, ειδικά μεταξύ των παιδιών που είναι πιο επιρρεπή στις αρνητικές συνέπειες της ασθένειας. Αυτό οδηγεί σε περαιτέρω αλληλοκατηγορίες μεταξύ της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής ηγεσίας που διακηρύσσουν την αποτυχία της άλλης πλευράς να αναλάβει την ευθύνη για την ανακούφιση της κατάστασης στην οποία έχουν περιέλθει οι απλοί πολίτες. Στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα, διατίθενται κάποια φάρμακα κατά της ελονοσίας. Οι Τουρκοκύπριοι λαμβάνουν βοήθεια από την Τουρκία.

Μεγάλα κατασκευαστικά έργα στον βορρά, πολλά από τα οποία αναλαμβάνουν ξένες επιχειρήσεις, αστικοποιούν προηγούμενες αγροτικές και πράσινες περιοχές και εντείνουν την περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η οροσειρά του Πενταδάκτυλου χρησιμοποιείται ως χώρος πολλαπλών λατομείων πέτρας που λειτουργούν συνεχώς. Η ΕΕ εφιστά τη σημασία της προσήλωσης σε ελάχιστα πρότυπα για το περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια στην τουρκοκυπριακή διοίκηση σε ανεπίσημες διμερείς συναντήσεις, αλλά δεν λήφθηκε κανένα σχετικό μέτρο. Το υψηλό έλλειμμα του προϋπολογισμού στον βορρά περιορίζει την ικανότητα της διοίκησης να επενδύσει περαιτέρω στην υλοποίηση πολιτικών που σχετίζονται με την τροφική ασφάλεια, την προστασία των καταναλωτών, του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Εν τω μεταξύ, συνεχίζεται η ανάπτυξη των αμφισβητούμενων ιδιοκτησιών και εδαφών και η διαιρεμένη ιδιοκτησία – που συχνά σχετίζεται με τις τοποθεσίες από τις οποίες εκτοπίστηκαν πολίτες το 1974 – περιπλέκει αυτό το ήδη αμφιλεγόμενο ζήτημα.

Επικριτικές φωνές στον βορρά τονίζουν πόσο οι ανίκανοι και δυσλειτουργικοί δημόσιοι θεσμοί, η ανυπαρξία λογοδοσίας και ο εντονότερος νεποτισμός επιτείνουν τα προβλήματά τους. Οι υπερβολικές κατασκευαστικές δραστηριότητες λέγεται ότι εξυπηρετούν σκοπούς πλουσίματος χρημάτων και καταστρέφουν τους φυσικούς πόρους του βορρά. Οι τουρκοκυπριακές εφημερίδες παρουσιάζουν τακτικά αναφορές για τον υπερβολικό αριθμό προσωπικού και την κακή οικονομική κατάσταση πολλών δήμων, προβλέποντας ότι σύντομα δεν θα έχουν αρκετά κεφάλαια για να πληρώσουν τους μισθούς ή να συνεχίσουν τις συνήθεις λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παραθέτοντας τις ανησυχίες για την αναποτελεσματική διοίκηση, η Τουρκία σημειώνει ότι δεν θα βοηθήσει αυτές τις τοπικές αυτοδιοικήσεις, αν δεν υλοποιηθούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις.

Το 2028, το ζήτημα της εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων οδηγεί σε μεγαλύτερη απογοήτευση. Έχει υπάρξει εξαγωγή κάποιας ποσότητας φυσικού αερίου, αλλά η περαιτέρω επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ της τουρκοκυπριακής και της ελληνοκυπριακής ηγεσίας μετά τις αποτυχημένες συνομιλίες, έχει ως αποτέλεσμα να αποτελέσει λόγο διαφωνίας η κατάθεση των εσόδων στον δεσμευμένο λογαριασμό. Οι Ελληνοκύπριοι μονομερώς σταματούν να χρησιμοποιούν τον λογαριασμό και αρχίζουν να μεταφέρουν χρήματα από την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων σε έναν άλλο λογαριασμό που ελέγχεται απευθείας από την κυβέρνηση. Ένα κυβερνητικό τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας αναλαμβάνει να χρησιμοποιήσει τα κεφάλαια για έργα που σταδιακά δεν περιλαμβάνουν δικαιοδικές δράσεις. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία και η τουρκική κυβέρνηση διαμαρτύρονται έντονα. Η ΕΕ εκφράζει τις ανησυχίες της και τονίζει τη σημασία της περιφερειακής ενεργειακής συνεργασίας.

Αναζήτηση Στήριξης

Οι Τουρκοκύπριοι απευθύνονται ολοένα και περισσότερο στην Τουρκία για στήριξη, καθώς δεν νιώθουν ότι έχουν οποιαδήποτε άλλη επιλογή. Η αυξανόμενη επιρροή της θεωρούμενης ως 'μητέρας πατρίδας' γίνεται αντιληπτή στην αυξανόμενη οικονομική εξάρτηση του βορρά και στην καθημερινή επίδραση της Τουρκίας στις αποφάσεις στον βορρά. Η κυβέρνηση της Τουρκίας διορίζει εδώ και πολλά χρόνια τους επικεφαλής της Κεντρικής Τράπεζας, του Τουρκοκυπριακού Στρατού και της Πολιτικής Αμυνας, αλλά η επίδρασή της γίνεται αισθητή σε όλα τα επίπεδα και τους θεσμούς της διοίκησης, υποτίθεται για να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και να βελτιώσει την εξυπηρέτηση. Επίσης παρέχει περισσότερα κεφάλαια σε νέες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών των οποίων ηγούνται έποικοι για να τους διευκολύνει να πιέσουν για μεταρρυθμίσεις που στόχο θα έχουν τη μεγαλύτερη ενσωμάτωση και την πολιτογράφηση των εποίκων.

Προκειμένου να παρακάμψει τους περιορισμούς των διεθνών πτήσεων, στις αρχές του 2029, το αεροδρόμιο Τύμπου στον βορρά ορίζεται ως εσωτερικό τουρκικό αεροδρόμιο που επιτρέπει τις διεθνείς πτήσεις να προσγειώνονται. Η Τουρκία, και όχι η τουρκοκυπριακή διοίκηση, ενεργεί ως συνυπογράφουσα συμφωνιών με αερομεταφορείς στον βορρά,

αίροντας πολλά τεχνικά εμπόδια που από καιρό δεν επέτρεπαν στους διεθνείς μεταφορείς να πετάνε σε εκείνο το μέρος του νησιού.

Οι αντιδράσεις σε αυτή την αλλαγή εντός της τουρκοκυπριακής κοινότητας είναι ανάμικτες. Ορισμένες ομάδες και επιχειρηματικά συμφέροντα επιδοκιμάζουν αυτή την πραγματιστική προσέγγιση, καθώς πιστεύουν ότι θα ενισχύσει την οικονομία. Άλλοι αντιδρούν ότι αντανακλάται η αυξημένη επιρροή της Τουρκίας στον βορρά, η οποία υπονομεύει την αυτονομία των Τουρκοκυπρίων. Η ελληνοκυπριακή ηγεσία επικρίνει την κίνηση μέσω διπλωματικών καναλιών και διαμαρτύρεται στον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας, ένα όργανο του ΟΗΕ, και στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας της Αεροπορίας. Εντούτοις, η ΕΕ δεν αναλαμβάνει δράση. Γνώστες της κατάστασης αναφέρουν ότι η ΕΕ επιδιώκει να διατηρήσει τις σχέσεις με την Τουρκία, καθώς χρειάζεται τη βοήθειά της για να σταματήσει τη μετανάστευση προς την ΕΕ και να ενισχύσει την ενεργειακή της ασφάλεια.

Ορισμένοι Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι πιστεύουν ότι ο βορράς συνεχίζει να εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την Τουρκία και σταδιακά χάνει την πιο κοσμική και φιλοευρωπαϊκή πτυχή της ταυτότητάς του. Συστηματικά εκλέγονται οι πολιτικοί που υποστηρίζουν τους στενούς δεσμούς με την Τουρκία εγείροντας έτσι ανησυχίες μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και μέρος του τουρκοκυπριακού πληθυσμού. Λίγοι Ελληνοκύπριοι αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν Τουρκοκύπριοι που διαμαρτύρονται για την κατάσταση των πραγμάτων και βιώνουν συρρίκνωση του αστικού χώρου.

Εν τω μεταξύ, οι δημογραφικές αλλαγές που συντελούνται στον βορρά λόγω του εποίκισμού θεωρείται ότι επιφέρουν αλλαγές στις επιλογές του εκλογικού σώματος εκεί. Η Ελληνοκυπριακή ηγεσία αυξάνει τους περιορισμούς διέλευσης, ώστε να μην είναι εφικτό σε μετανάστες και αιτητές ασύλου να εισέρχονται μέσω του βορρά, κάτι που απαιτεί την ανάπτυξη περισσότερου προσωπικού ασφαλείας και ελέγχου κατά μήκος της Πράσινης Γραμμής. Μία απρόβλεπτη παρενέργεια είναι ότι η λαθραία μεταφορά μεταναστών σε επικράτεια της ΕΕ μέσω της νεκρής ζώνης από τον βορρά γίνεται πιο επικερδής.

Αυξημένη ενσωμάτωση

Μέχρι το 2030, οι Τουρκοκύπριοι βασίζονται σχεδόν αποκλειστικά σε χρηματοδότηση από την Τουρκία. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία, μαζί με την Τουρκική κυβέρνηση, εξετάζει το ενδεχόμενο της περαιτέρω οικονομικής ενσωμάτωσης στην Τουρκία, ενώ επικριτικές φωνές στον βορρά εκφράζουν την ανησυχία τους ότι οι Τουρκοκύπριοι χάνουν τον έλεγχο της οικονομίας. Τουρκικές εταιρείες αρχίζουν να χτίζουν καζίνο και ξενοδοχεία στην περικλειστή πόλη των Βαρωσίων παρά τις καταδικαστικές αποφάσεις του ΟΗΕ, της ΕΕ, των ΗΠΑ, του ΗΒ και της Ελλάδας.

Η αυξημένη τουρκική παρουσία στο νησί οδηγεί σε αυξημένες ανησυχίες των Ελληνοκυπρίων για την ασφάλεια τους. Αυτές επιδεινώνονται όταν μια στρατιωτική άσκηση στην οποία συμμετέχουν η Κύπρος, το Ισραήλ, η Ελλάδα και οι ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο οδηγεί σε τεταμένη αντιπαράθεση με τουρκικά πλοία. Ο στρατιωτικός προϋπολογισμός των Ελληνοκυπρίων αυξάνεται εξαιτίας της αντίληψης περί αυξημένης απειλής στο πλαίσιο της οποίας καταφθάνουν όπλα από τις ΗΠΑ για πρώτη φορά μετά από μία συμφωνία για απομάκρυνση των παλαιότερων ρωσικών αρμάτων. Περαιτέρω αναβάθμιση του στρατιωτικού εξοπλισμού της ελληνοκυπριακής πλευράς ωθεί την Τουρκία να διαμαρτυρηθεί στον ΟΗΕ και στην ΕΕ με αποτέλεσμα τις τεταμένες σχέσεις Τουρκίας και ΗΠΑ. Ταυτόχρονα, η Ελλάδα διαμαρτύρεται στα ίδια όργανα ότι «οι παράνομες υπερπτήσεις στον ελλαδικό εναέριο χώρο πάνω από κατοικημένα νησιά» καθίστανται καθημερινό φαινόμενο, κατηγορώντας την Τουρκία ότι «χρησιμοποιεί αυτές τις προκλήσεις για να εκτροχιάσει τις συνομιλίες.» Όταν ένας δημοσιογράφος από μια μεγάλη εφημερίδα του βορρά πιέζει τον Τουρκοκύπριο ηγέτη να απαντήσει, αν ανησυχεί για τις εξελίξεις στον νότο, αναφέρεται στον αριθμό των τουρκικών στρατευμάτων στο νησί και σημειώνει ότι «η Τουρκία είναι έτοιμη να κάνει οτιδήποτε είναι αναγκαίο» σε περίπτωση που επιδεινωθεί η κατάσταση.

Οι εξελίξεις στον βορρά οδηγούν ορισμένους Τουρκοκύπριους που έχουν διαβατήρια της Κυπριακής Δημοκρατίας να μετακομίσουν σε άλλες χώρες της ΕΕ και στις περιοχές που ελέγχονται από την Δημοκρατία, διεκδικώντας τα δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ καθώς και περιουσίες που κάποτε τους ανήκαν. Η αυξανόμενη παρουσία τους στο νότο πυροδοτεί την αντίδραση των Ελληνοκυπρίων που ενίστανται που οι Τουρκοκύπριοι οι οποίοι έζησαν σε μία «αποσχισθείσα οντότητα» τόσο

διάστημα, τώρα επιδιώκουν να επωφεληθούν από τις υπηρεσίες, τους θεσμούς και τα άλλα οφέλη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ταυτόχρονα, οι εντάσεις στον βορρά αυξάνονται, καθώς, όσοι ζούνε εκεί και δεν διαθέτουν διαβατήριο της ΕΕ, φθονούν όσους διαθέτουν. Μέσα από αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης εκφράζονται διαμαρτυρίες για τις επιδεινούμενες συνθήκες διακυβέρνησης, τους αυξημένους περιορισμούς των δημοκρατικών ελευθεριών και τις εξωτερικές επιρροές στην τοπική λήψη αποφάσεων στον βορρά. Οι Ελληνοκύπριοι ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκφράζουν τις ανησυχίες τους για την αυξανόμενη απόκλιση μεταξύ των δύο πλευρών όσον αφορά τα πολιτικά και ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των δύο φύλων και την προστασία του περιβάλλοντος. Ενώ οι περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία υπόκεινται σε διεθνή παρακολούθηση προτύπων και έχουν γίνει πιο προοδευτικές στη στάση και νομοθεσία αναφορικά με θέματα φύλου και δικαιωμάτων σεξουαλικών μειονοτήτων, ο βορράς έχει γίνει σταδιακά πιο συντηρητικός.

Καθώς οι εντάσεις αυξάνονται στο νησί, οι Τουρκοκύπριοι διαμαρτύρονται ότι οι Ελληνοκύπριοι ηγέτες συνεχώς τροφοδοτούν μια αίσθηση αδικίας διατηρώντας ένα αφήγημα θύματος και ότι δεν αναγνωρίζουν τα δικά τους ελαττώματα, ώστε να προετοιμάσουν το λαό για ειρηνική συνύπαρξη. Οι Ελληνοκύπριοι παραπονιούνται ότι οι Τουρκοκύπριοι θεωρούν τον εαυτό τους ως παθητικά θύματα χωρίς να αναγνωρίζουν ότι η συνεχιζόμενη εξάρτησή τους από την Τουρκία και οι μαξιμαλιστικές απαιτήσεις τους καθιστούν τη συνύπαρξη σχεδόν αδύνατη. Παρά αυτές τις σοβαρές ανησυχίες, καμία από τις δύο πλευρές δεν απορρίπτει μια επιστροφή στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων κάποια στιγμή στο μέλλον.

Παγίωση της διαίρεσης

Μέχρι το 2035 το νησί έχει γίνει πιο στρατιωτικοποιημένο, εξαιτίας της πολιτικής κατάστασης και του φόβου για μια πραγματική επίθεση. Το μέγεθος του ελληνοκυπριακού επαγγελματικού στρατού έχει μεγαλώσει. Οι κλήσεις για στρατιωτικούς εφέδρους που θα συμμετάσχουν σε στρατιωτικές ασκήσεις αυξάνονται από μία ή δύο φορές τον χρόνο σε έξι μέχρι οκτώ φορές τον χρόνο. Η αυξημένη παρουσία στρατευμάτων και οπλικών συστημάτων είναι δυνητικά εκρηκτική, απουσία μιας λύσης ή οποιασδήποτε προόδου προς εξεύρεση λύσης.

Οι εκπεφρασμένοι φόβοι ορισμένων Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων ότι η Τουρκία θα μπορούσε να 'προσαρτήσει' πλήρως τον βορρά δεν έχουν υλοποιηθεί. Οι αναλυτές επιχειρηματολογούν ότι αυτή η πορεία ποτέ δεν θα ωφελούσε τα συμφέροντα της Τουρκίας. Θα άνοιγε το δρόμο για δριμύτατες διεθνείς επικρίσεις κατά της Τουρκίας η οποία επιπλέον θα έχανε το διαπραγματευτικό πλεονέκτημα. Επίσης η οικονομία της χώρας δεν θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει εμπάργκο που πιθανότατα θα επιβάλλονταν μετά από μια τέτοια προσάρτηση. Μια τέτοια κίνηση για ενσωμάτωση εδάφους της ΕΕ θα είχε σίγουρα ως αποτέλεσμα την εκδίωξη της Τουρκίας από την τελωνειακή ένωση με την ΕΕ με αποτέλεσμα ο τομέας των εξαγωγών να καταρρεύσει. Ορισμένοι παρατηρητές επιπρόσθετα σημειώνουν ότι τα περισσότερα καζίνο στον βορρά ανήκουν σε επιχειρηματίες που σχετίζονται με την πολιτική ελίτ της Τουρκίας. Πιθανότατα θα διαφωνούσαν στην εφαρμογή μιας εκδοχής της νομοθεσίας της Τουρκίας στον βορρά, καθώς θα συνεπαγόταν το κλείσιμο των καζίνο. Τέλος, πολλοί τονίζουν ότι αν η Τουρκία είχε σκοπό να προσαρτήσει τον βορρά, θα το είχε πράξει πολύ καιρό πριν.

Εντωμεταξύ, η αλληλεπίδραση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων είναι ελάχιστη και το εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής είναι πλέον σχεδόν ανύπαρκτο. Υπάρχουν διελεύσεις, αλλά σπάνια περιλαμβάνουν ουσιαστική κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών των δύο κοινοτήτων. Οι Ελληνοκύπριοι μεταβαίνουν στο βορρά για να αγοράσουν αγαθά, οι Τουρκοκύπριοι στο νότο για να εργαστούν, και μέλη όλων των κοινοτήτων μεταβαίνουν στην άλλη πλευρά για να επισκεφθούν σημεία φυσικής ομορφιάς – αλλά λίγοι μεταβαίνουν για να συναντηθούν με άτομα της άλλης κοινότητας. Πολλοί τουρίστες επιλέγουν να παρακάμψουν το νότο επιλέγοντας φθηνότερες επιλογές στον βορρά. Μέλη θρησκευτικών μειονοτήτων με καταγωγή από τον βορρά δεν μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμα χρήσης και ιδιοκτησίας της περιουσίας τους. Οι απόγονοι των εκτοπισμένων του 1974 θρηγούν που οι νεκροί γονείς τους δεν μπόρεσαν ποτέ να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Αυτοί οι απόγονοι αμφιβάλλουν ότι θα επιστρέψουν οι ίδιοι σε αυτά τα μέρη – αλλά δεν ξέρει κανείς, δεδομένου ότι από καιρό σε καιρό γίνεται αναφορά στην προοπτική νέων συνομιλιών. Μια διεθνής εφημερίδα παραθέτει έναν ποιητή που σημειώνει ότι «ούτε οι Τουρκοκύπριοι ούτε οι Ελληνοκύπριοι το ήθελαν αυτό – αλλά μαζί το δημιούργησαν».

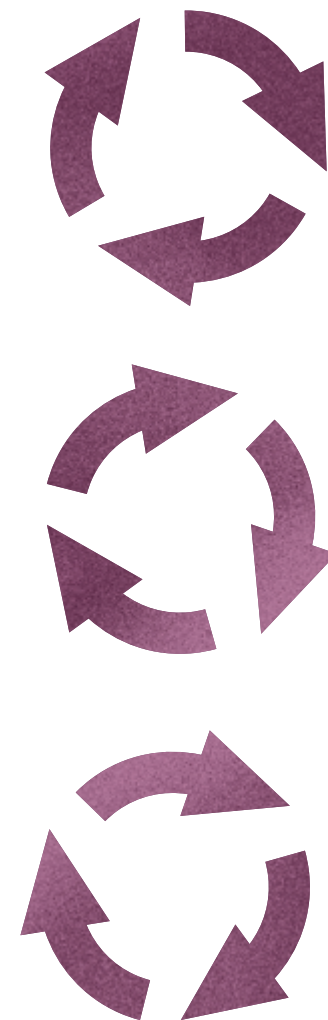
Στον βορρά συντελούνται σημαντικές αλλαγές, καθώς η βόρεια Κύπρος πλησιάζει την Τουρκία ολοένα και περισσότερο. Το σύστημα

διακυβέρνησης στη βόρεια Κύπρο αλλάζει για να προνοεί προεδρικό σύστημα, όπου ο πρόεδρος κυβερνά με εκτεταμένη εκτελεστική εξουσία. Η ανεξαρτησία των δικαστηρίων τίθεται εν αμφιβόλω και οι περιορισμοί στις διαμαρτυρίες δικαιολογούνται κάνοντας αναφορά στην ανάγκη για 'διατήρηση του νόμου και της τάξης εξ αιτίας παρεμβάσεων από την άλλη πλευρά.' Οι εντάσεις αυξάνονται μεταξύ αυτών που βλέπουν με θετικό μάτι τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τους στενότερους δεσμούς με την Τουρκία και αυτών που στηρίζουν μια πιο αυτόνομη τουρκοκυπριακή πορεία.

Οικονομικά η βόρεια Κύπρος έχει ενσωματωθεί στην οικονομία της Τουρκίας και λειτουργεί ως ένας χώρος περιορισμένης ρύθμισης για την οικονομία της Τουρκίας. Η παγίωση της διαίρεσης μεταξύ των δύο πλευρών σημαίνει ότι με τον καιρό, ολοένα και περισσότεροι νέοι, και από τις δύο κοινότητες, εγκαταλείπουν το νησί για να αναζητήσουν το μέλλον τους αλλού. Ενώ οι περισσότεροι Τουρκοκύπριοι εγκαταλείπουν την Κύπρο σπρωγμένοι από την ανάγκη για επιβίωση, οι Ελληνοκύπριοι τείνουν να φεύγουν εξαιτίας των φιλοδοξιών τους, υποστηρίζοντας ότι η οικονομία και η κοινωνία στον νότο δεν είναι αρκετά μεγάλες για πετύχουν σπουδαία πράγματα. Μερικοί ακαδημαϊκοί τονίζουν το μεγάλο χάσμα μεταξύ των γενεών, καθώς οι νεότερες γενιές μεγαλώνουν χωρίς ιδιαίτερη σχέση με την πατρίδα των παππούδων τους. Αυτό το γεγονός ενισχύει την αδιαφορία για την εξελισσόμενη διαίρεση του νησιού.

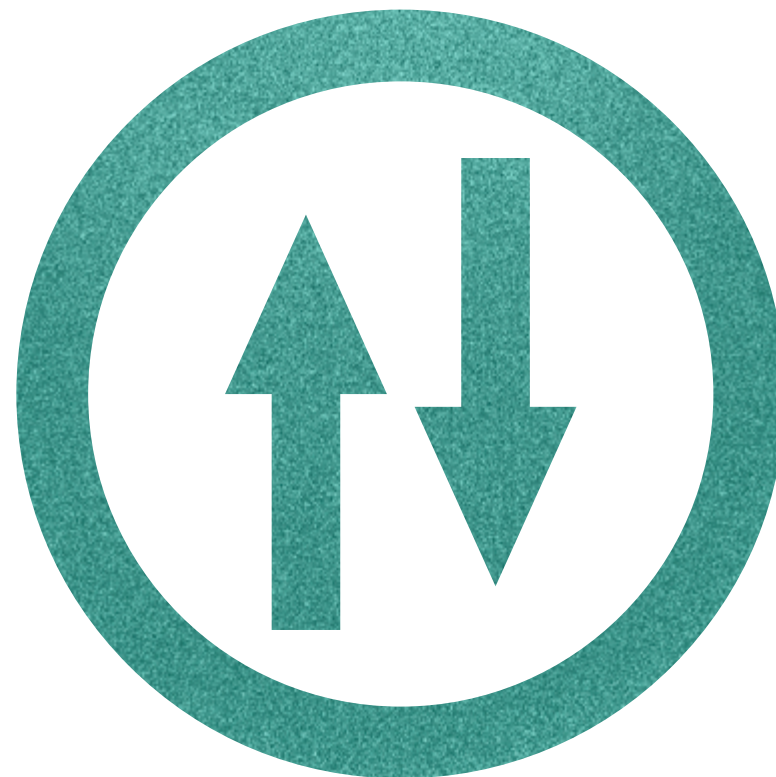
Μία ανάρτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γίνεται viral. Παρουσιάζει έναν τοίχο με γκράφιτι στη Λευκωσία με τα ακόλουθα «Κύπρος: το νησί όπου πεθαίνουν τα όνειρα.» ■

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΤΡΟΠΟΣ

Σενάριο απόκλισης και αντιπαλότητας

Το 2022, η Κύπρος είναι ντε φάκτο διαιρεμένη με μια ολοένα και μεγαλύτερη οικονομική κρίση και στις δύο πλευρές εξαιτίας του πρωτοφανούς πληθωρισμού και της απότομης αύξησης των τιμών της ενέργειας. Η επίδραση γίνεται περισσότερο αντιληπτή στον βορρά, όπου η οικονομική κρίση επιδεινώνεται από τη διεθνή απομόνωση και την περιορισμένη παραγωγή, οδηγώντας σε αυξημένη εξάρτηση από τη χρηματοδότηση και άλλα αγαθά της Τουρκίας. Ενώ η οικονομία των Ελληνοκυπρίων επηρεάζεται από τη μείωση των ρωσικών επενδύσεων, οι οικονομικές επιπτώσεις αμβλύνονται εν μέρει χάριν στις επενδύσεις από χώρες της ΕΕ, το Ισραήλ και τις ΗΠΑ. Η εκπαίδευση στις δύο κοινότητες δυσκολεύει την αλληλεπίδραση μεταξύ Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων δεδομένου ότι τα χωριστά αναλυτικά προγράμματα και αφηγήματα τονίζουν τα εγκλήματα του παρελθόντος που υπέφεραν στα χέρια του 'άλλου', ενώ σιωπούν για τα εγκλήματα που διέπραξε η δική τους πλευρά. Πολλές τουρκικές σημαίες κυματίζουν στον βορρά, ενώ είναι πολλές και οι ελληνικές σημαίες στο νότο, αντανακλώντας τους εθνοτικούς δεσμούς στις δύο κύριες κοινότητες. Το εξωτερικό περιβάλλον της Κύπρου αλλάζει, καθώς ο ρόλος των διεθνών οργανώσεων τίθεται εν αμφιβόλω και η Ρωσία και η Κίνα αμφισβητούν την κυριαρχία της Δύσης στα παγκόσμια ζητήματα, με κύριο αίτημα την πολύ-πολικότητα. Εν τω μεταξύ ο ανταγωνισμός μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας είναι στο πιο εύφλεκτο σημείο από τα μέσα της δεκαετίας του 1990.

Απουσία Κοινού Εδάφους

Μετά τις εκλογές του 2023 σε Κύπρο και Τουρκία εκπρόσωποι από τις Καλές Υπηρεσίες του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών επαναρχίζουν τις διαβουλεύσεις με την ελληνοκυπριακή και την τουρκοκυπριακή ηγεσία επικοινωνώντας και με τις δύο πλευρές για να αξιολογήσουν κατά πόσο υπάρχει κοινό έδαφος για να επαναρχίσουν οι διαπραγματεύσεις για συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Αυτές οι προσπάθειες σύντομα αποδεικνύουν στον ΟΗΕ ότι δεν υπάρχει κοινό έδαφος.

Το χάσμα ανάμεσα στις δηλωθείσες θέσεις των μερών για σημαντικά θέματα είναι μεγάλο. Η εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο ηγετών είναι περιορισμένη, δεδομένου ότι αμφότεροι έχουν οχυρωθεί πίσω από τις θέσεις τους. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία επιμένει σε λύση δύο κρατών, ενώ η ελληνοκυπριακή ηγεσία επιμένει σε ομοσπονδιακή λύση που συνάδει με τα προηγούμενα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Μετά από επανειλημμένες διαβουλεύσεις και οι δύο πλευρές συνεχίζουν να αρνούνται να διαπραγματευτούν πριν συμφωνηθεί το είδος της λύσης. Κατά την ενημέρωση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ στα μέσα του 2024, ο αναπληρωτής γενικός Γραμματέας για θέματα Πολιτικών Υποθέσεων αναφέρει «ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των προϋποθέσεων που καθορίζονται, κάνουν τις προσπάθειες για εξεύρεση κοινού εδάφους εξαιρετικά δύσκολες.»

Ο Γενικός Γραμματέας, εν όψει της κατά τα φαινόμενα αδυναμίας συνέχισης των διαπραγματεύσεων μετά από σχεδόν εξήντα χρόνια παρουσίας των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, μετά από διαβούλευση με το Συμβούλιο Ασφαλείας, αποφασίζει να αναστείλει την αποστολή καλών υπηρεσιών του στην Κύπρο επ' αόριστον. Στην έκθεσή του στο Συμβούλιο, ο Γενικός Γραμματέας σημειώνει ότι με μεγάλη του λύπη δεν βλέπει καμία εναλλακτική δεδομένης της ανυπαρξίας οποιασδήποτε προοπτικής για επανέναρχη επίσημων διαπραγματεύσεων και της αντίστασης των μερών να αναθεωρήσουν τη στάση τους. Λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Γενικού Γραμματέα, το Συμβούλιο Ασφαλείας εκφράζει την απογοήτευσή του για την απροθυμία των μερών να συζητήσουν μεταξύ τους και να διευθετήσουν τις διαφορές τους. Το Γραφείο του Ειδικού Συμβούλου του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, αποστολή του οποίου είναι να στηρίζει τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών, διαλύεται από την 1η Ιανουαρίου 2025 διατηρώντας όμως την ειρηνευτική αποστολή της ΟΥΝ-

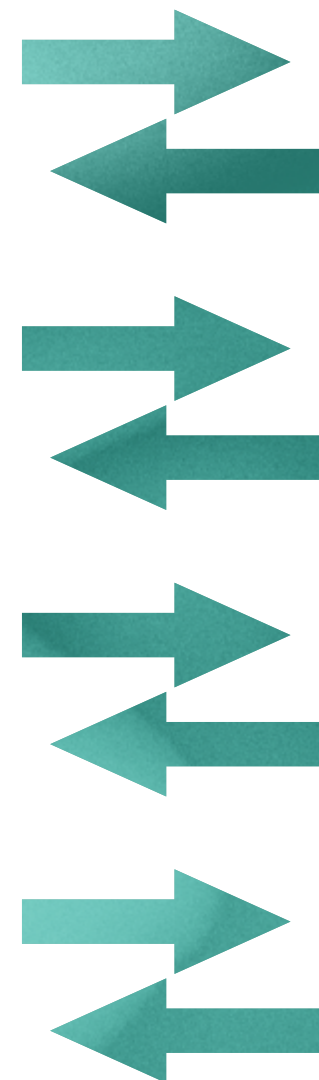
ΦΙΚΥΠ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκφράζει τις ανησυχίες της ότι η λύση του κυπριακού προβλήματος φαίνεται πιο μακριά από ποτέ.

Επιδιώκοντας την κυριαρχία

Η Τουρκοκυπριακή ηγεσία θεωρεί τις εξελίξεις ως ευκαιρία να ασκήσει ακόμη πιο έντονα ό,τι θεωρεί ότι είναι το δικαίωμα κυριαρχίας της και να επιδιώξει την πραγματική ανεξαρτησία και τη διεθνή αναγνώριση του βορρά, πέραν από την αναγνώριση από την Τουρκία. Εκφράζει την επιθυμία να αφήσει πίσω της δεκαετίες αποτυχημένων διαπραγματεύσεων και τη μακρά κατάσταση αβεβαιότητας που βίωσε η τουρκοκυπριακή κοινότητα. Σε διεθνείς συναντήσεις, ο Πρόεδρος της Τουρκίας επίσης εντείνει τις εκκλήσεις του σε άλλες χώρες να αναγνωρίσουν τον βορρά ως ανεξάρτητο κράτος για να μπει τέλος στις μακρόχρονες ταλαιπωρίες των Τουρκοκυπρίων.

Υπό το φάσμα της απειλής μιας μονιμότερης διαίρεσης της Κύπρου, η ΕΕ εκδίδει δήλωση στην οποία αποδοκιμάζει τις επιδινούμενες σχέσεις στο νησί και προειδοποιεί κατά της αναγνώρισης του βορρά. Καλεί τα δύο μέρη να συνεχίσουν το εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής και να αυξήσουν τις διακοινοτικές επαφές. Η ελληνοκυπριακή ηγεσία και η κυβέρνηση της Ελλάδας απευθύνουν προειδοποιήσεις ότι η ενεργή επιδίωξη της αναγνώρισης ανεξάρτητης κρατικής οντότητας από πλευράς της ηγεσίας των Τουρκοκυπρίων θα υπόκειται σε αντίμετρα και οποιαδήποτε αναγνώριση ενός αποσχιστικού τουρκοκυπριακού κράτους από τρίτα μέρη θα έχει ως αποτέλεσμα τη διάρρηξη των διπλωματικών και εμπορικών σχέσεων. Επίσης ζητούν από την ΕΕ να σταματήσει να παρέχει οικονομική στήριξη στην τουρκοκυπριακή κοινότητα με το επιχείρημα ότι ο στόχος της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης είναι να προετοιμάζει την επανένωση της Κύπρου μέσω της οικονομικής ενοποίησης του νησιού βελτιώνοντας τις επαφές μεταξύ των δύο κοινοτήτων και της ΕΕ, και να προετοιμάζουν την εναρμόνιση με τα σώματα δικαίου της ΕΕ μετά τη λύση.

Παρά τις προειδοποιήσεις αυτές, η τουρκοκυπριακή ηγεσία με τη στήριξη της Τουρκίας συνεχίζει να επιδιώκει την αναγνώρισή της ως ανεξάρ-

τητο κράτος και να ενισχύει την ανεπίσημη σχέση της με διάφορα κράτη και οργανισμούς. Τονίζει στη διεθνή κοινότητα ότι η στάση της είναι συνέπεια των επανειλημμένων αποτυχημένων προσπαθειών για ομοσπονδία από το 1977 μέχρι το πρόσφατο παρελθόν, συμπεριλαμβανομένου του Σχεδίου Ανάν και των συνομιλιών στο Κραν Μοντανά που κατέρρευσαν το 2017. Επίσης αμφιβάλλει για τη νομιμότητα της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και το γεγονός ότι θεωρείται διεθνώς πως εκπροσωπεί το σύνολο της Κύπρου, με το επιχείρημα ότι πλέον δεν υπάρχει στο τραπέζι μια λύση και ότι οι πρόνοιες του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν πληρούνται. Στο παρασκήνιο η ΕΕ προσπαθεί να ανακόψει την ορμή των Τουρκοκυπρίων για αναγνώριση προσφέροντας περισσότερα οφέλη στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα αν δεν επιδιώξει την αναγνώριση. Το πλαισιώνει ως μέρος της πρακτικής της 'επαφής χωρίς αναγνώριση' και πιέζει για επανέναρξη των συνομιλιών.

Αναταραχές σε βορρά και νότο

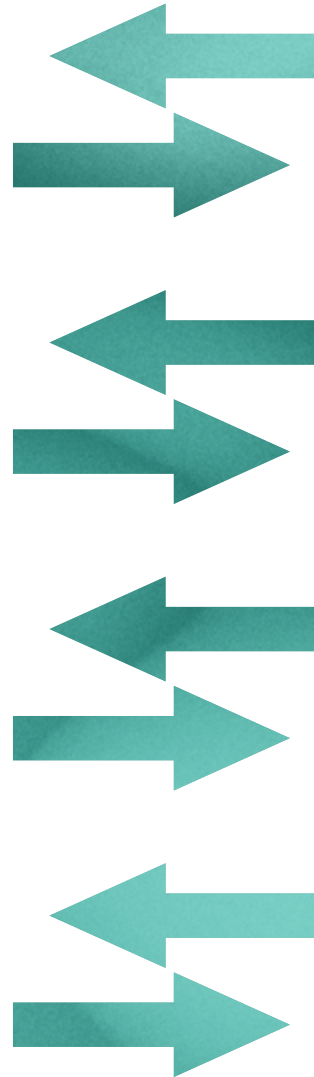
Επιδεινώνονται οι εντάσεις μεταξύ των Τουρκοκυπρίων που στηρίζουν την ενεργή επιδίωξη της διεθνούς αναγνώρισης και εκείνων που ευνοούν μία συμβιβαστική λύση στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Όσοι είναι υπέρ της αναγνώρισης επιχειρηματολογούν ότι οτιδήποτε είναι καλύτερο από το να συνεχίζουν να ζουν σε απομόνωση και ότι οι Τουρκοκύπριοι δεν θα πρέπει να περιμένουν πια τους Ελληνοκύπριους, την ΕΕ, τον ΟΗΕ ή οποιονδήποτε άλλο στη 'διεθνή κοινότητα' να τους βοηθήσει. Μέλη της πολιτικής και οικονομικής ελίτ σημειώνουν ότι με την άνοδο της Κίνας και την εμφάνιση νέων γεωπολιτικών συμμαχιών με βάση τα εκάστοτε συμφέροντα, ο κόσμος έχει γίνει πολυπολικός και η δύναμη των δυτικών χωρών και η παραδοσιακή πολυμέρεια φθίνουν. Υποστηρίζουν ότι μεγαλύτερη εμπλοκή με μη δυτικές χώρες θα ωφελήσει την τουρκοκυπριακή κοινότητα συνολικά, ακόμη κι αν είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίσει τον κόσμο χωρίς να αποτελεί μέρος της ΕΕ. Κατά την άποψή τους, αυτό θα διευκολύνει τους Τουρκοκύπριους να ζουν καλύτερα χωρίς αναγνώριση και να επιδιώξουν νέες μορφές εταιρικών σχέσεων, ειδικότερα με κράτη της Ευρασίας.

Από την άλλη πλευρά, εκείνοι που προτιμούν μία συμβιβαστική λύση βασισμένη στις παραμέτρους του ΟΗΕ ανησυχούν για τις επιδεινούμενες σχέσεις και τους κινδύνους μιας πολιτικής που θέτει τους Τουρκοκύπριους εκτός της ΕΕ, της διεθνούς κοινότητας και του διεθνούς δικαίου. Κατά την άποψή τους, μια τέτοια πολιτική θα βάθαινε την απομόνωση τους από τον υπόλοιπο κόσμο και θα μείωνε την πιθανότητα να επιτευχθεί μία λύση που θα οδηγούσε σε ειρηνικό περιβάλλον στο νησί. Τονίζουν τη σημασία που έχει η διατήρηση της προοπτικής της ομοσπονδίας και της φιλοευρωπαϊκής στάσης, αν ληφθούν υπόψη τα οφέλη που σχετίζονται με τα προαναφερθέντα.

Διαδηλώσεις από άτομα και οργανώσεις υπέρ μιας ομοσπονδιακής λύσης, συμπεριλαμβανομένων των αριστερών κομμάτων, των συνδικάτων και της κοινωνίας των πολιτών, εκφράζουν τις διαιρέσεις του πληθυσμού στον βορρά. Ακόμη κι έτσι, πολλοί Τουρκοκύπριοι σε επίπεδο βάσης είναι απρόθυμοι να επικρίνουν την ενεργή επιδίωξη της διεθνούς αναγνώρισης ή να θεωρηθεί ότι αντιτίθενται στην Τουρκία (τη μόνη στήριξη που λαμβάνει η κοινότητα από το εξωτερικό) χωρίς να θέλουν να διακινδυνεύσουν την οικονομική και κοινωνική τους ευημερία. Σε επίπεδο νομοθετικής εξουσίας στον βορρά τα αριστερά και τα δεξιά κόμματα συγκρούονται επανειλημμένα, ενώ συζητούν ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να διασφαλίσουν την επιβίωση, την κυριαρχία, την ταυτότητα και την ευημερία της τουρκοκυπριακής κοινότητας, κάτω από συνθήκες που δεν καθόρισε η ίδια. Ακόμη και όσοι είναι επικριτικοί της πολιτικής που ακολουθεί η ηγεσία, αναγνωρίζουν ότι οι Τουρκοκύπριοι έχουν κουραστεί να ζουν σε έναν απομονωμένο θύλακα και ότι κάτι πρέπει να αλλάξει.

Εκείνοι οι Τουρκοκύπριοι που ανησυχούν για τις επιδεινούμενες οικονομικές συνθήκες στον βορρά και που παλεύουν να επιβιώσουν αναζητούν τρόπους για να μετακομίσουν σε άλλες χώρες της ΕΕ ή στον νότο. Αυτή η επιλογή υπάρχει μόνο για τους κατόχους διαβατηρίου της ΕΕ, αποκλείοντας έτσι τα παιδιά που έχουν γεννηθεί στην Κύπρο από μικτούς γάμους Τουρκοκυπρίων / Τούρκων, ή από δύο Τούρκους γονείς. Αυτής της μορφής η μετανάστευση μειώνει τον αριθμό των Τουρκοκυπρίων στον βορρά.

Στον νότο, πολλοί Ελληνοκύπριοι εκφράζουν την απογοήτευσή και το άγχος τους για τη νέα πραγματικότητα χωρίς καμία προοπτική συνομιλιών ή επανένωσης. Απαιτούν η κυβέρνησή τους να πιέσει για αλλαγή της στάσης που τηρεί η τουρκοκυπριακή ηγεσία και η Τουρκία. Μαθητές και ορισμένες εθνικόφρονες ομάδες διαδηλώνουν στους δρόμους. Το ζήτη-

μα κυριαρχεί στις πολιτικές συζητήσεις σε όλα τα κυβερνητικά μέσα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για μήνες με επαναλαμβανόμενες συζητήσεις σχετικά με το τι θα αποτελούσε επαρκή απάντηση σε περίπτωση αναγνώρισης του βορρά από άλλα κράτη.

Η Κυπριακή Δημοκρατία παροτρύνει τους ξένους υποστηρικτές της και τη διεθνή κοινότητα γενικώς για να επηρεάσει, καταδικάσει και να προειδοποιήσει την τουρκοκυπριακή διοίκηση και την Τουρκία. Αυτές οι διπλωματικές κινήσεις δεν πετυχαίνουν να αντιστρέψουν την επίσημη τουρκοκυπριακή και τουρκική πολιτική για επιδίωξη της αναγνώρισης. Αντιθέτως, η διοίκηση στον βορρά ανακοινώνει αύξηση ξένων επενδύσεων. Εντωμεταξύ, λίγες επικριτικές φωνές στον νότο σημειώνουν ότι η πολιτική αναστάτωση βοηθάει την κυβέρνηση να αποσπά την προσοχή των πολιτών από άλλα ζητήματα, όπως είναι η διαφθορά, ο νεποτισμός και η οικονομική κρίση. Σύμφωνα με μία έρευνα που έγινε στον νότο, πολλοί Ελληνοκύπριοι έχουν απογοητευτεί με την πολιτική και αυξανόμενος αριθμός τους επιδοκιμάζει τη λύση δύο κρατών. Εντούτοις, λίγοι είναι πρόθυμοι να το δηλώσουν επίσημα επειδή φοβούνται τις επιπτώσεις σε περίπτωση που θα γίνουν γνωστές οι απόψεις τους. Ορισμένοι παρατηρητές επικρίνουν τους Ελληνοκύπριους ηγέτες σημειώνοντας ότι αυτή η κατάσταση δεν θα είχε προκύψει, αν δεν ήταν τόσο αδιάλλακτοι στο Κραν Μοντανά.

Ανέβασμα του Πήχη

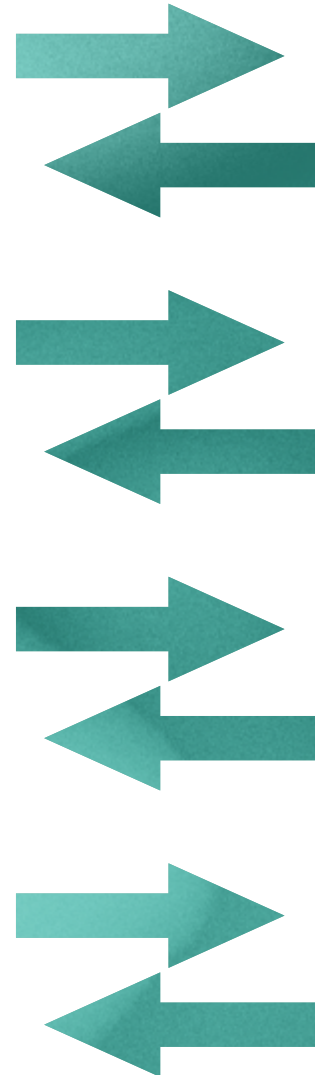
Στα μέσα του 2025, η τουρκοκυπριακή ηγεσία αγνοεί τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και δηλώσεις που καταδικάζουν τις μονομερείς ενέργειες αναφορικά με την περιοχή των Βαρωσίων, και ανοίγει περαιτέρω υπό τον έλεγχό της τα Βαρώσια. Ο ΟΗΕ και η ΕΕ εκδίδουν αυστηρές επιπλήξεις και παροτρύνουν σε αποκλιμάκωση, αλλά οι Τουρκοκύπριοι δεν υποχωρούν και οι Ελληνοκύπριοι απαιτούν το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να καταδικάσει το άνοιγμα των Βαρωσίων ως 'παράνομο' και 'κατάφωρη παραβίαση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ'. Οι διαιρέσεις μεταξύ των μονίμων μελών του Συμβουλίου αποτρέπουν οποιαδήποτε αντίδραση.

Ενώ μία ομάδα πρώην Ελληνοκύπριων κατοίκων διαδηλώνει σε ένα σημείο διέλευσης, η διοίκηση στον βορρά θέτει σε εφαρμογή 'ένα ρυθμιστικό σχέδιο για ανοικοδόμηση των Βαρωσίων'. Επαναλαμβάνει την πρόσκλησή της προς τους Ελληνοκύπριους να κάνουν αίτηση στην Επιτροπή

Αποζημιώσεων Ακίνητης Περιουσίας για επιστροφή στην πόλη υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση ή να κάνουν αίτηση για αποζημίωση ή ανταλλαγή των περιουσιών τους. Τονίζει το γεγονός ότι έχει καταστήσει την εν λόγω Επιτροπή πιο αποτελεσματική στη διαχείριση των αιτήσεων και επίσης ανακοινώνει την επιστροφή των προηγούμενων στρατιωτικοποιημένων χωριών των Μαρωνιτών στον βορρά. Χρησιμοποιώντας αυτές τις ενέργειες ως απόδειξη, οι Τουρκοκύπριοι ηγέτες υποστηρίζουν πως ό,τι πράττουν στο θέμα της επιστροφής των περιουσιών είναι νόμιμο, δεδομένου ότι οι νόμιμοι ιδιοκτήτες μπορούν να επιστρέψουν στα σπίτια τους, αν το θέλουν. Επικριτικοί παρατηρητές σημειώνουν ότι λίγοι νόμιμοι ιδιοκτήτες θα θελήσουν να επιστρέψουν υπό συνθήκες που θα υπονοούν ότι πρέπει να πληρώνουν φόρους και να συναλλάσσονται με τις αρχές στον βορρά και αναμένεται ότι οι περισσότεροι θα καταλήξουν να πουλήσουν σε ξένους αγοραστές. Επίσης σημειώνουν ότι η επιστροφή των Μαρωνιτικών ιδιοκτησιών είναι φθηνότερη από την καταβολή χρηματικής αποζημίωσης σε όσους ζούσαν εκεί πριν το 1974.

Το άνοιγμα των Βαρωσίων προκαλεί εντάσεις μέσα στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Πολλοί λαχταρούν να επιστρέψουν στο Βαρώσι και σε άλλα μέρη στον βορρά από τον οποίο εκτοπίστηκαν το 1974, αλλά κάτι τέτοιο θα θεωρούνταν ως έμμεση αναγνώριση μιας παράνομης οντότητας. Ορισμένοι επίσης αμφιβάλλουν ότι η Επιτροπή διαθέτει τα αναγκαία κεφάλαια για αποκατάσταση ή αποζημίωση. Η διοίκηση στον νότο αντιστρέφει την προηγούμενως ουδέτερη στάση της αναφορικά με τους Ελληνοκύπριους που στρέφονται στην Επιτροπή Αποζημιώσεων στον βορρά και λαμβάνει μέτρα για να αποφύγει τις μαζικές αιτήσεις. Για παράδειγμα, απαγορεύεται στα άτομα τα οποία μένουν σε προσφυγικούς συνοικισμούς στον νότο να διέλθουν από τα σημεία ελέγχου.

Ακόμη κι έτσι, αυξάνεται σταθερά ο αριθμός των Ελληνοκυπρίων που μετακομίζουν στα Βαρώσια, καθώς προσπαθούν να ξεφύγουν από τις οικονομικές δυσκολίες και θεωρούν πως αυτός είναι ο μόνος τρόπος που έχουν για να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία αρπάζει την ευκαιρία να δηλώσει ότι τα Βαρώσια 'έχουν επιστραφεί εν μέρει στους ιδιοκτήτες που είχαν πριν το 1974'. Άλλοι Ελληνοκύπριοι εντείνουν τις προσπάθειές τους να ανακτήσουν τις περιουσίες τους προσφεύγοντας στη δικαιοσύνη και σε άλλες στρατηγικές. Όσοι διεκδικούν αποζημιώσεις εκφράζουν την απογοήτευσή τους για τα περιορισμένα χρηματικά ποσά που δίνει η Επιτροπή Αποζημιώσεων Ακίνητης Περιουσίας και κατηγορούν την Τουρκία και την τουρκοκυπριακή ηγεσία ότι 'προ-

σπαθούν να τους πάρουν την περιουσία τους για ψίχουλα.’ Η Επιτροπή με τη σειρά της υποστηρίζει ότι η αποζημίωση που προσφέρεται συνάδει με τις τρέχουσες αξίες της αγοράς στον βορρά που είναι μειωμένες εξαιτίας του οικονομικού κλίματος και της απομόνωσης που έχει επιβληθεί στον βορρά επί δεκαετίες. Ορισμένοι Ελληνοκύπριοι ιδιοκτήτες διερευνούν την περίπτωση να απευθυνθούν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όταν δεν τους ικανοποιεί η τιμή που καθορίζεται από την Επιτροπή Αποζημιώσεων. Σύντομα απογοητεύονται όταν ανακαλύπτουν ότι θα χρειαστεί πολύς καιρός για εκδίκαση, αφού το ΕΔΑΔ αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή αυτή αποτελεί εγχώρια θεραπεία που θα πρέπει πρώτα να ολοκληρώσει τον κύκλο της.

Αντίμετρα

Η προεδρία της ΕΕ κατά το πρώτο ήμισυ του 2026 παρέχει μια πλατφόρμα με την οποία η ελληνοκυπριακή ηγεσία τονίζει την ανάγκη διαφύλαξης της σταθερότητας και της ασφάλειας της ΕΕ επισημαίνοντας τις αυξανόμενες εντάσεις στην Κύπρο. Ορισμένοι Ελληνοκύπριοι παροτρύνουν την ηγεσία να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία της προεδρίας για να είναι πιο ειλικρινής για το κυπριακό πρόβλημα και να πιέσει για πρόσθετα μέτρα ενάντια στον βορρά. Όμως, οι γνώστες της κατάστασης υποστηρίζουν ότι η κυβέρνηση δεν μπορεί να το κάνει αυτό: οι χώρες που αναλαμβάνουν την προεδρία της ΕΕ αναμένεται ότι δεν θα την χρησιμοποιήσουν για να προωθήσουν τα εθνικά τους συμφέροντα. Μετά την προεδρία, η ΕΕ τονίζει ότι η διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας της Κύπρου ως κράτους μέλους είναι ζωτικής σημασίας για τη σταθερότητα στην Ευρώπη και στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Επίσης επαναλαμβάνει την προειδοποίηση της ενάντια στην αναγνώριση του βορρά. Πολλοί Ελληνοκύπριοι εκφράζουν την απογοήτευσή τους που η ΕΕ δεν αντιδράει πιο έντονα.

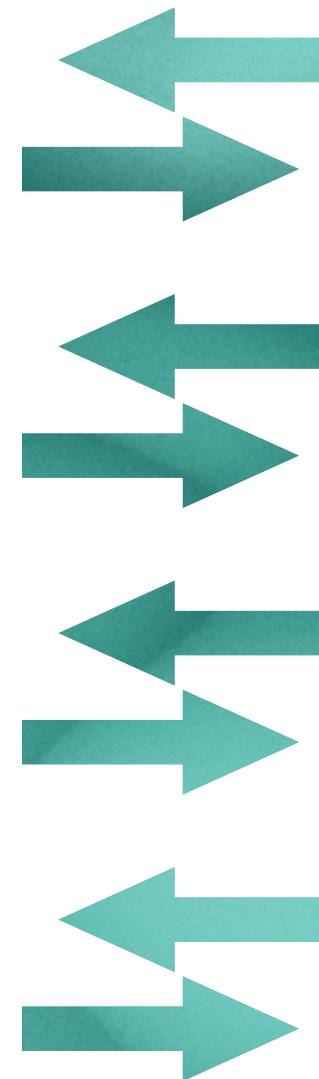
Στα τέλη του 2026, οι Ελληνοκύπριοι με τη στήριξη της Ελλάδας αρχίζουν να εξορύσσουν και να εξαγουν τους υδρογονάνθρακες που ανακαλύφθηκαν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της. Η απάντηση της Τουρκίας είναι να προειδοποιήσει την πλατφόρμα γεώτρησης πετρελαίου που εξορύσσει φυσικό αέριο για την ελληνοκυπριακή πλευρά στέλνοντας πλοία, με το επιχείρημα ότι πρέπει να υπερασπιστεί τις αξιώσεις των Τουρκοκυπρίων σε εξωχώρια ενεργειακά αποθέματα. Η Τουρκία και η Ελλάδα εντείνουν τις αλληλοκατηγορίες τους για τα θαλάσσια σύνορα,

την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και την κατάσταση στην Κύπρο. Υποστηρίζοντας ότι οι ΗΠΑ επιδιώκουν να μετατρέψουν το νότιο μέρος της Κύπρου σε στρατιωτική βάση μέσω της παροχής όπλων και κατάρτισης στους Ελληνοκύπριους στρατιώτες, η τουρκοκυπριακή ηγεσία ανακοινώνει τις προθέσεις της να αποκτήσει εγγύτερη συμμαχία με τις χώρες της Ανατολής. Το NATO αποστέλλει αντιπροσώπους στην Άγκυρα και στην Αθήνα σε μια προσπάθεια να αποκλιμακώσει τις εντάσεις και να αποσοβήσει μια στρατιωτική σύγκρουση στην Ανατολική Μεσόγειο.

Οι δικαιοτικές, τεχνικές επιτροπές, όπως αυτές που ασχολούνται με τους αγνοούμενους και την πολιτιστική κληρονομιά σταματούν να λειτουργούν. Διαμαρτυρόμενη για το γεγονός η ΕΕ μειώνει την οικονομική βοήθεια για τα σώματα αυτά. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία αμφισβητεί τη συνεχιζόμενη παρουσία της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ υποστηρίζοντας ότι έχουν εξυπηρετήσει μόνο τη διατήρηση του καθεστώτος εις βάρος των Τουρκοκυπρίων. Έχοντας τη στήριξη της Τουρκίας, υποστηρίζει ότι η ‘διεθνής διακυβέρνηση’ μέσω του ΟΗΕ είναι προβληματική εδώ και μεγάλο διάστημα, καθώς το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν έχει κατορθώσει να εκπροσωπήσει τα συμφέροντα μεγάλων μερών του κόσμου και είναι μέρος ενός συστήματος που έχει σχεδιαστεί από όσους έχουν εξουσία για να την διατηρήσουν.

Αναγνώριση

Στις αρχές του 2027, μικρός αριθμός χωρών που συντάσσονται με την Τουρκία αναγνωρίζουν επίσημα τον βορρά με το επιχείρημα ότι ‘η συνεχιζόμενη απομόνωση δεν είναι βιώσιμη και νόμιμη’ και ότι ‘ο βορράς δεν θα έπρεπε να είναι αιχμάλωτος της ανικανότητας των διεθνών θεσμών και της απροθυμίας των Ελληνοκυπρίων να επιλύσουν την κατάσταση.’ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ αποκηρύσσουν αυτή την αναγνώριση ως ασύμβατη προς τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αναλυτές υποστηρίζουν ότι είναι λίγα αυτά που μπορεί να κάνει ο ΟΗΕ, καθώς το Συμβούλιο Ασφαλείας λειτουργεί ως γεωπολιτικό πεδίο μάχης μεταξύ των δυτικών δυνάμεων από τη μία πλευρά και της Ρωσίας και της Κίνας από την άλλη.

Σθεναρή αντίσταση

Η αντίδραση στην αναγνώριση είναι έντονη, με τους Ελληνοκύπριους και την Ελλάδα να αντιτίθενται όχι μόνο στην επιδίωξη των Τουρκοκυπρίων για αναγνώριση του κράτους τους, αλλά και στα κράτη που την εγκρίνουν. Ενώ υποβαθμίζει τη σημασία αυτής της αναγνώρισης, οι Κύπριοι εργάζονται στο παρασκήνιο στην ΕΕ για να διασφαλίσουν ότι οι χώρες που έχουν αναγνωρίσει τον βορρά θα υποστούν τις επιπτώσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η ΕΕ να επιβάλει κυρώσεις σε αυτές τις χώρες. Κατά συνέπεια περιορίζεται η ικανότητά τους να κάνουν εμπόριο με την ΕΕ ή να λαμβάνουν κεφάλαια από αυτή. Επίσης, οι ελληνοκύπριοι αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες εντός της ΕΕ με σκοπό την ενίσχυση των διμερών σχέσεων με ισλαμικές χώρες, ειδικότερα με τον Οργανισμό Ισλαμικής Διάσκεψης αυξάνοντας το κόστος της επιλογής για οποιαδήποτε από αυτές τις χώρες να ακολουθήσει τα αιτήματα της Τουρκίας για αναγνώριση του βορρά. Μαζί με την Ελλάδα, η Κύπρος ψηφίζει ενάντια στο ετήσιο πακέτο χρηματοοικονομικής βοήθειας προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα οδηγώντας σε αναστολή του προγράμματος βοήθειας.

Πολλοί Ελληνοκύπριοι διαδηλώνουν ενάντια στην αναγνώριση του βορρά και οι διαδηλώσεις καταλήγουν να γίνουν μεγάλης κλίμακας. Ο τύπος αναφέρεται σε συμπλοκές στην Πράσινη Γραμμή. Οι Ελληνοκύπριοι δηλώνουν ότι οι αρχές θα χρησιμοποιήσουν όλα τα δυνατά μέτρα για να αντιστρέψουν την αναγνώριση, και προσκαλεί τους Τουρκοκύπριους να επιστρέψουν στις διαπραγματεύσεις. Παραθέτοντας τη συνεχιζόμενη διαδικασία για ενσωμάτωση στη Ζώνη Σένγκεν, οι αρχές εφαρμόζουν αυστηρά μέτρα για τη διέλευση ατόμων στα σημεία ελέγχου για λόγους ασφάλειας και λόγω της ανάγκης για καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και περιορισμό της λαθρομετανάστευσης. Τα διαβατήρια ή οι ταυτότητες όσων μεταβαίνουν στον βορρά ή επιστρέφουν από αυτόν ελέγχονται σχολαστικά. Οι Τουρκοκύπριοι που δεν έχουν διαβατήρια της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι σύζυγοι κατόχων κυπριακών διαβατηρίων που προέρχονται από τρίτες χώρες, δεν επιτρέπεται να εισέρχονται στον νότο.

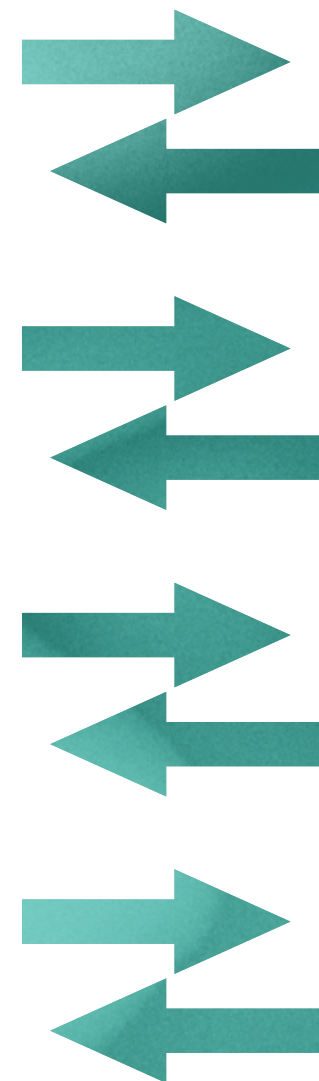
Τουρίστες από τρίτες χώρες επίσης δεν επιτρέπεται να ταξιδέψουν μέσω του νότου στον βορρά. Αν δείξουν οποιαδήποτε πρόθεση να ταξι-

δέψουν στον βορρά, όταν καταφθάσουν στον νότο, τους σταματούν στο αεροδρόμιο. Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζονται με μεγάλη αυστηρότητα οι κανονισμοί.

Επίδραση στην Οικονομία

Οι Ελληνοκύπριοι επίσης λαμβάνουν μέτρα που επηρεάζουν την οικονομία στον βορρά. Αμφισβητούν το καθεστώς του hellim/χαλλουμιού και στηρίζουν τη συμμετοχή των εδραιωμένων Ελληνοκύπριων παραγωγών χαλλουμιού σε εμπορικές εκθέσεις στις οποίες συνήθως συμμετέχουν οι Τουρκοκύπριοι παραγωγοί. Εντείνουν τους ελέγχους των αγαθών που αγοράζονται από τον βορρά και κατάσχουν ολοένα και περισσότερα τέτοια αγαθά, επειδή παραβιάζουν τον κανονισμό για την Πράσινη Γραμμή. Ο κανονισμός για την Πράσινη Γραμμή εφαρμόζεται με μεγάλη αυστηρότητα, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά τις μικρές επιχειρήσεις στον βορρά από τη στιγμή που το καθημερινό τους εμπόριο με την ελληνοκυπριακή πλευρά σταδιακά σταματά. Η ελληνοκυπριακή ηγεσία αναζητεί τροποποιήσεις για περαιτέρω περιορισμούς του κανονισμού. Εντωμεταξύ, πολλοί στον νότο απαιτούν η κυβέρνηση να περιορίσει το εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής και να μην επιτρέπει στους Ελληνοκύπριους να πηγαίνουν στον βορρά για να γεμίσουν τα ντεπόζιτά τους με φθηνότερα καύσιμα.

Δύο μικρά πολιτικά κόμματα στον νότο καλούν την κυβέρνηση να ανακαλέσει τα διαβατήρια των Τουρκοκυπρίων, αλλά νομικοί και συνταγματολόγοι υποστηρίζουν ότι δεν μπορεί να το πράξει, δεδομένου ότι οι Τουρκοκύπριοι που έλκουν την καταγωγή τους από την Κυπριακή Δημοκρατία του 1960 είναι εξ ορισμού πολίτες της Δημοκρατίας, άρα ισχύουν τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι κανόνες της ΕΕ. Οι εφημερίδες στον βορρά σημειώνουν ότι για τους Τουρκοκύπριους είναι σχεδόν αδύνατο να ανανεώσουν τα διαβατήρια και τις ταυτότητές τους. Το άρθρο αναφέρει ότι όσοι κάνουν αίτηση ανανέωσης δυσκολεύονται να περάσουν από τα σημεία διέλευσης καταλήγοντας σε φαινομενικά ατελείωτες καθυστερήσεις και ενημέρωση ότι τα έγγραφά τους είναι δεν είναι πλήρη ή έχουν χαθεί. Η ΕΕ εκφράζει την ανησυχία της και καλεί τις αρχές να σεβαστούν τα δικαιώματα των πολιτών, ανεξαρτήτως της κοινοτικής καταγωγής ή της πολιτικής ιδεολογίας τους.

Καμία λύση εν όψει

Συνεπεία των διαφόρων μέτρων που έχουν ληφθεί από την ελληνοκυπριακή πλευρά, η μετακίνηση, το εμπόριο και ο τουρισμός διαμέσου της Πράσινης Γραμμής μειώνονται στο ελάχιστο. Εντωμεταξύ, ξένοι συνεχίζουν να αγοράζουν περιουσίες στον βορρά, καθώς μεγάλες τουρκικές εταιρείες επωφελούνται από τον κερδοφόρο κατασκευαστικό τομέα. Αφού δεν διαφαίνεται λύση του κυπριακού προβλήματος, περισσότερες επηρεαζόμενες περιουσίες στον βορρά χρησιμοποιούνται για κατασκευές, καθιστώντας οποιαδήποτε μελλοντική αποκατάσταση δυσκολότερη και οποιαδήποτε μελλοντική λύση ολοένα και λιγότερο πιθανή. Η απάντηση της ελληνοκυπριακής ηγεσίας στην οικοδομική έκρηξη είναι μία ανακοίνωση ότι θα ξεκινήσει νομικές διαδικασίες ενάντια στους ξένους που κατέχουν τις ελληνοκυπριακές περιουσίες και ξεκινούν αγωγές εναντίον τους στις χώρες προέλευσής τους. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία δηλώνει ότι θα διεκδικήσει αποζημιώσεις για χρηματικές απώλειες που έχουν υποστεί οι Τουρκοκύπριοι από το 1963.

Μέχρι τα τέλη του 2028, οι διαδικτυακές και μη συζητήσεις στον βορρά δείχνουν ότι πολλοί Τουρκοκύπριοι αναγνωρίζουν ότι η επιδίωξη της αναγνώρισης ανεξάρτητης κρατικής υπόστασης δεν έχει συμβάλλει ουσιαστικά ώστε να αρθεί ο αποκλεισμός των Τουρκοκυπρίων από καθιερωμένα διεθνή φόρα για εμπόριο, χρηματοοικονομικές επενδύσεις και πολιτιστικές, αθλητικές και πολιτικές ανταλλαγές. Μέρος του πληθυσμού κατά συνέπεια συνεχίζει να αντιτίθεται σε αυτή την επιδίωξη σημειώνοντας ότι η ισχυρή αντίσταση των Ελληνοκυπρίων και της ΕΕ κατά της προσπάθειας αναγνώρισης, την καθιστούν ανέφικτη. Εντούτοις, η κυρίαρχη πολιτική ελίτ και οι επιχειρηματικοί τους εταίροι αναφέρονται σε αύξηση στις επενδύσεις από το εξωτερικό από φορείς που επιθυμούν να επωφεληθούν από το χαμηλό κόστος των επενδύσεων και την περιορισμένη ρύθμιση στον βορρά. Σημειώνουν ότι τέτοιες επενδύσεις από το εξωτερικό δημιουργούν καινούριες ευκαιρίες για θέσεις εργασίας και ότι μεγάλος αριθμός περιουσιών πωλούνται κάθε εβδομάδα. Επίσης σημειώνουν ότι ακόμη και μέτρια αύξηση των εξαγωγών στις χώρες που έχουν αναγνωρίσει τον βορρά κάνει μεγάλη διαφορά στην τουρκοκυπριακή οικονομία δεδομένου του μικρού μεγέθους της.

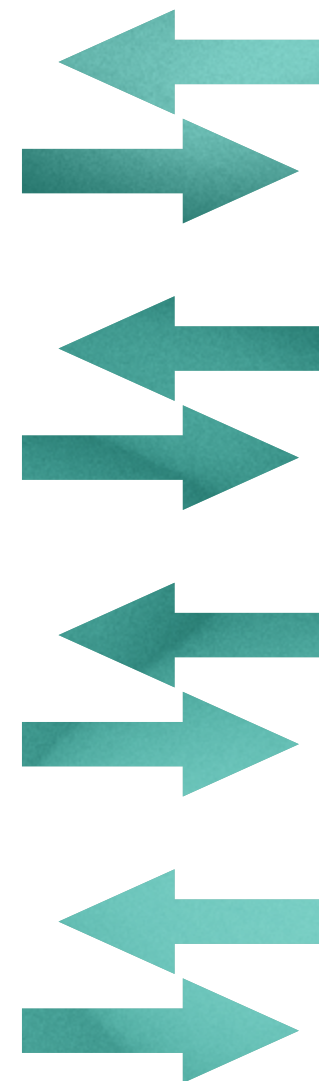
Οι πολιτικοί της αντιπολίτευσης στον βορρά αντιδρούν, με το σκεπτικό ότι τέτοια οικονομική δραστηριότητα σε περιβάλλον χαμηλής ρύθμισης που υπόκειται σε εμπάργκο ωφελεί μόνο μία μικρή ομάδα ατόμων με καλές διασυνδέσεις αντί για όλη την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Επίσης υποστηρίζουν ότι η ποιότητα διακυβέρνησης έχει επιδεινωθεί δεδομένου ότι δεν δίνεται δέουσα προσοχή στην παροχή υπηρεσιών και στις υποδομές. Οι ντόπιοι ακτιβιστές εκφράζουν τις ανησυχίες τους για τις επιπτώσεις που έχει στο περιβάλλον η άνθιση του κατασκευαστικού τομέα.

Περιφερειακές Εντάσεις

Οι στρατιωτικές εντάσεις στο νησί και γύρω από αυτό αυξάνονται προκαλώντας ανησυχίες και στις δύο πλευρές της Κύπρου και οδηγώντας σε αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες σε νότο και βορρά. Μαζί με την Ελλάδα, οι Ελληνοκύπριοι πιέζουν ενεργά κατά ζητημάτων που ενδιαφέρουν την Τουρκία σε διεθνή φόρα. Επίσης πιέζουν την ΕΕ να επιβάλει κυρώσεις ενάντια στην Τουρκία και καλούν τις ΗΠΑ, το ΗΒ και το ΝΑΤΟ να παρέμβουν. Προειδοποιούν ότι 'ενέργειες που αναλαμβάνονται ή ενθαρρύνονται από την Τουρκία' κινδυνεύουν να αποσταθεροποιήσουν μια στρατηγικά σημαντική περιοχή.

Οι ήδη τεταμένες σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας επιδεινώνονται ακόμη περισσότερο με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι διαιρέσεις εντός του ΝΑΤΟ. Οι σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ επίσης καταλήγουν ολοένα και πιο τεταμένες, καθώς η ΕΕ συζητά για κυρώσεις κατά της Τουρκίας. Αυξάνονται οι εντάσεις στο Αιγαίο Πέλαγος που σχετίζονται με τις υπερπτήσεις και τις παρενοχλήσεις αεροσκαφών· οι αμφισβητούμενες διεκδικήσεις των χωρών στη θάλασσα και οι διαμάχες για τα όρια των εναέριων χώρων εντείνονται, όπως και η στρατιωτικοποίηση των ελληνικών νησιών. Οι στρατιωτικές ασκήσεις του ΝΑΤΟ στην περιοχή – που προηγουμένως λάμβαναν χώρα παρά τις μακροχρόνιες εντάσεις μεταξύ των δύο χωρών – αναβάλλονται αρκετές φορές.

Εντωμεταξύ, και οι Ελληνοκύπριοι και η Τουρκία εξορύσσουν υδρογονάνθρακες από την Ανατολική Μεσόγειο χωρίς οποιαδήποτε συμφωνία για

αλληλοεπικαλυπτόμενες διεκδικήσεις στη θάλασσα, γεγονός που δημιουργεί εντάσεις σε όλη την περιοχή, μεταξύ άλλων και με Ελλάδα, Ισραήλ, Λιβύη και Αίγυπτο. Παρατηρητές εκφράζουν την ανησυχία τους για τη δυνητικά εκρηκτική κατάσταση δεδομένου του μωσαϊκού αντικρουόμενων διεκδικήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο.

Απομάκρυνση

Οι σχέσεις μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων επιδεινώνονται ταχύτατα εντός και εκτός του νησιού. Οι εφημερίδες The Guardian και The New York Times αρθρογραφούν για αψιμαχίες μεταξύ μελών των δύο κοινοτήτων στη διασπορά. Περιστασιακά Ελληνοκύπριοι που ζούν ή σπουδάζουν στο εξωτερικό διοργανώνουν διαδηλώσεις κατά της Τουρκίας στο ΗΒ, στις ΗΠΑ, στην Αυστραλία και σε ευρωπαϊκές χώρες. Το Σπίτι της Συνεργασίας στη νεκρή ζώνη, όπου πολλές δικαιοδικές δραστηριότητες συνήθιζαν να πραγματοποιούνται, αδρανοποιείται, καθώς έχει πάψει να είναι προσβάσιμο. Παύουν να δραστηριοποιούνται η κοινωνία των πολιτών και η επιχειρηματική συνεργασία. Και στις δύο κοινότητες βλέπουν με καχυποψία την αλληλεπίδραση μεταξύ Τουρκοκυπρίων και των Ελληνοκυπρίων. Ορισμένοι θρησκευτικοί χώροι, που είχαν αναστηλωθεί παλαιότερα στο πλαίσιο των δικαιοδικών προσπαθειών σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, τώρα χρησιμοποιούνται για άλλους σκοπούς. Άνθρωποι σε όλο το νησί αποδίδουν μικρότερη σημασία στην πολιτιστική κληρονομιά που διέπει όλες τις κοινότητες στην Κύπρο. Χτίζονται νέα τζαμιά και εκκλησίες που μιμούνται αντίστοιχα αρχιτεκτονικά σχέδια στην Τουρκία και την Ελλάδα. Το εκπαιδευτικό υλικό γίνεται πιο εθνικιστικό τροφοδοτώντας τις προκαταλήψεις για 'την άλλη πλευρά'.

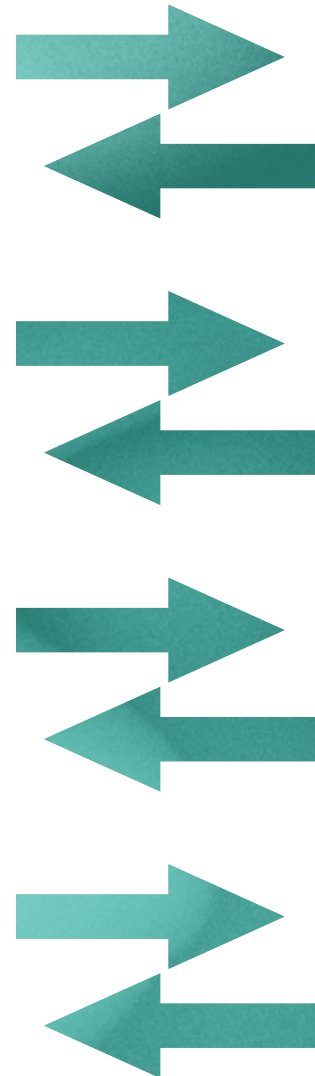
Η ΟΥΝΦΙΚΥΠ συνεχίζει να επιβλέπει τις γραμμές κατάπαυσης του πυρός και να διατηρεί τη νεκρή ζώνη μεταξύ των στρατιωτικών δυνάμεων σε βορρά και νότο. Ενώ πολλοί στην Κύπρο επιχειρηματολογούν ότι ο ρόλος της ΟΥΝΦΙΚΥΠ είναι πιο ζωτικής σημασίας από ποτέ, οι ΗΠΑ παροτρύνουν το Συμβούλιο Ασφαλείας να παύσει τη λειτουργία της δεδομένης της απουσίας οποιασδήποτε προοπτικής για λύση και της μακροχρόνιας πίεσης που ασκεί η αποστολή στον προϋπολογισμό του ΟΗΕ. Οι εντάσεις κατά μήκος της νεκρής ζώνης αυξάνονται ακόμη περισσότερο επιδεινώνοντας τις ανησυχίες ασφαλείας. Το 2030, το δικαιοδικό σύστημα αποχέτευσης που είχε ήδη κατασκευαστεί πριν το άνοιγμα των σημείων διέλευσης το 2003, συνεχίζει να λειτουργεί, αλλά υφίστανται προβλήματα συντήρησής του. Η λειτουργία του παρουσιάζεται ως ανθρωπιστικό ζήτημα.

Ο πληθυσμός της βόρειας Κύπρου αυξάνει σταθερά μέσω της μετανάστευσης και αγγίζει το ένα εκατομμύριο μέχρι το 2035. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη αποδημία των Τουρκοκυπρίων έχει αλλάξει τη σύνθεση του εκλογικού σώματος: ο αριθμός των Τουρκοκύπριων ψηφοφόρων έχει μειωθεί δραματικά. Η μετανάστευση από τρίτες χώρες επίσης έχει αυξηθεί, όπως είναι σαφές από τον αυξανόμενο αριθμό Αφρικανών φοιτητών. Οι διελεύσεις προσφύγων και παράνομων μεταναστών προς τον νότο έχουν μειωθεί χάρη στα αυστηρά μέτρα στα σύνορα.

Διαφημίσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προωθούν τη βόρεια Κύπρο ως ειδυλλιακό προορισμό για τους τουρίστες. Παρά το αμφισβητούμενο καθεστώς της, η φυσική ομορφιά και οι χαμηλές τιμές της προσελκύουν πολλούς τουρίστες από την Ευρώπη και άλλες χώρες. Πολλοί Ελληνοκύπριοι εκφράζουν τη στενοχώρια τους όταν βλέπουν διαφημίσεις που παρουσιάζουν 'την πατρίδα τους ως τουρκικό κράτος, χωρίς οποιαδήποτε προοπτική εξεύρεσης λύσης', όπως το έθεσε μια μεγάλη ελληνοκυπριακή εφημερίδα. Επίσης εκφράζουν την ανησυχία τους ότι οι χαμηλές τιμές στον βορρά επηρεάζουν αρνητικά το εισόδημα από τον τουρισμό στον νότο.

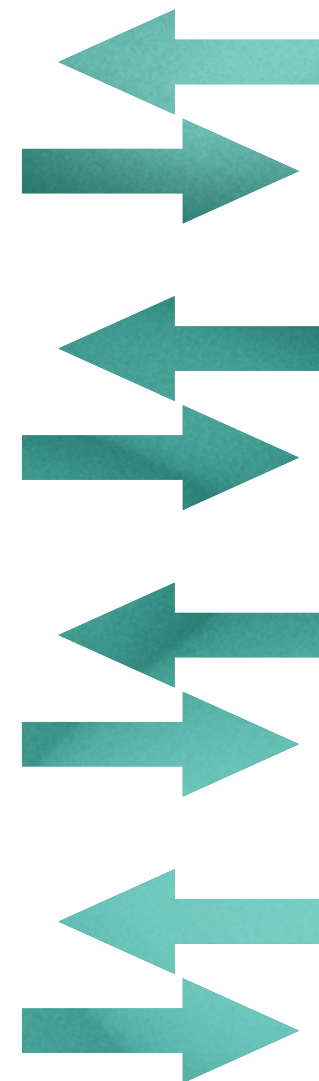
Με τον καιρό, οι πολιτικές αλλαγές στον βορρά συνοδεύονται από αλλαγές στην τουρκοκυπριακή οικονομία. Αποκομμένη καθώς είναι, επικεντρώνεται σε εναλλακτικά μέσα αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας. Ειδήμονες επιχειρηματίες – τουρκοκυπριακής ή ξένης καταγωγής – έχουν ανακαλύψει ότι όταν δραστηριοποιούνται εκτός του πλαισίου των αναγνωρισμένων κυρίαρχων κρατών που όμως είναι κοντά στην Ευρώπη, έχουν την ευκαιρία να αποφύγουν τη διεθνή νομοθεσία, για παράδειγμα σε σχέση με τον τζόγο, τη χρηματοοικονομική διαφάνεια και τους περιβαλλοντικούς περιορισμούς. Ο βορράς κατά συνέπεια έχει μετατραπεί σε χώρο ελάχιστης ρύθμισης, όπου μπορεί κανείς να επιδιώξει να δραστηριοποιηθεί στον τουρισμό, στον κατασκευαστικό τομέα και σε άλλες εμπορικές δραστηριότητες με ελάχιστους περιορισμούς για θέματα περιβάλλοντος, υγείας και ασφάλειας. Εντωμεταξύ η ΕΕ φημολογείται ότι επανεξετάζει το καθεστώς του βορρά ως μέρους της επικράτειας της ΕΕ.

Ορισμένοι Τουρκοκύπριοι νιώθουν ότι η αύξηση στις επενδύσεις από το εξωτερικό βοηθά την οικονομία και την απασχόληση να μεγεθυνθούν. Παρατηρούν ότι οι τομείς του τουρισμού, της ανώτατης εκπαίδευσης και των κατασκευών έχουν παραμείνει ισχυροί. Άλλοι ενίστανται που πολλοί Τουρκοκύπριοι δεν επωφελούνται από την οικονομική μεγέθυνση.

Επιχειρηματολογούν ότι η έμφαση στη διεθνή αναγνώριση και στον πλουτισμό έχει επιδεινώσει τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, έχει επιτρέψει σε διάφορες μορφές διαφθοράς να συνεχίσουν ακάθεκτες και έχει επηρεάσει αρνητικά το περιβάλλον.

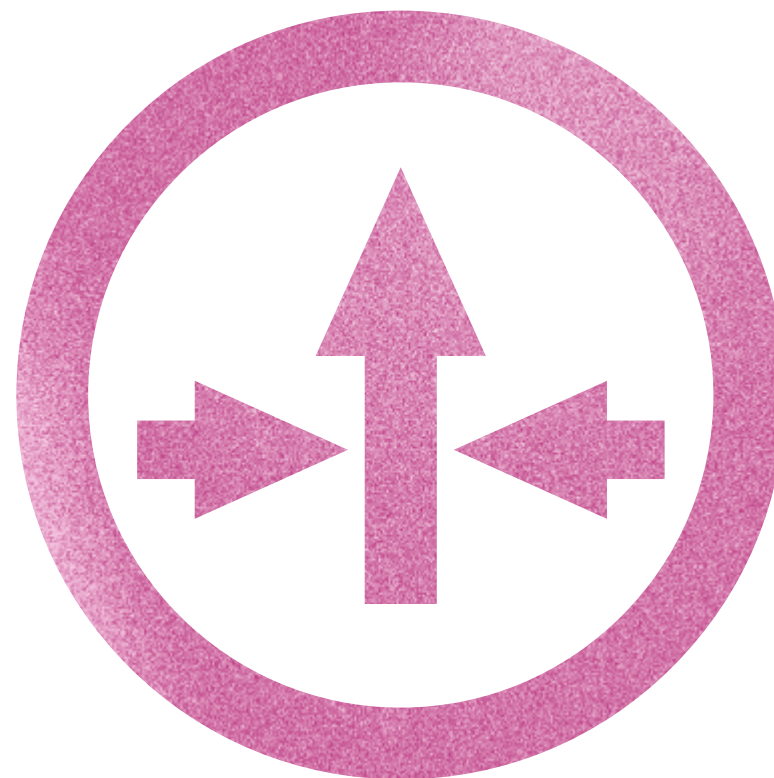
Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μία ανάρτηση γίνεται viral. Παρουσιάζει έναν τοίχο με γκράφιτι στη Λευκωσία με τα ακόλουθα «Κύπρος: το νησί όπου τα όνειρα παλεύουν για να επιβιώσουν.» ■

Ο ΔΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΤΡΟΠΟΣ

Σενάριο ειρήνης υπό πίεση

Το 2022, και ενώ το κυπριακό πρόβλημα συνεχίζει να κυριαρχεί στην καθημερινότητα, η κόπωση από τις ειρηνευτικές προσπάθειες είναι φανερή στον πληθυσμό του νησιού. Πολλοί εκτοπισμένοι πεθαίνουν κάθε χρόνο χωρίς να έχουν λάβει αποκατάσταση ή αποζημίωση για τις ιδιοκτησίες που απώλεσαν. Στο κοινωνικό επίπεδο, η διαίρεση μεταξύ των δύο κοινοτήτων βαθιάει από τα χρόνια ελάχιστης αλληλεπίδρασης, συνεχιζόμενης εθνικιστικής ρητορικής και εδραιωμένων φόβων και προκαταλήψεων. Σε οικονομικό επίπεδο οι δυνατότητες της Κύπρου περιορίζονται από παράγοντες, όπως η έλλειψη ανταγωνιστικότητας, το απρόβλεπτο και υψηλό κόστος της ενέργειας και η χαμηλή ποιότητα των δημοσίων συγκοινωνιών – όλα αυτά αποτελούν περιορισμούς που ενισχύονται από τη διαίρεση του νησιού. Εντούτοις, από το 2018 το δικοινοτικό εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής σταδιακά αυξάνεται και τα επιχειρηματικά συμφέροντα και στις δύο πλευρές του νησιού συνεχίζουν να αναζητούν ευκαιρίες για επέκταση. Αυξημένος αριθμός Τουρκοκυπρίων εργάζονται στον νότο, ενώ περισσότεροι Ελληνοκύπριοι διέρχονται από τη νεκρή ζώνη για να εκμεταλλευτούν τις χαμηλότερες τιμές στον βορρά, να επισκεφθούν την περιοχή ή τα σπίτια από τα οποία εκτοπίστηκαν οι οικογένειές τους το 1974 ή για να πάνε στα μπαρ και στα καζίνο. Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει σημειώσει τις δυνατότητες που προσφέρει ο τομέας της ενέργειας ώστε να φέρει πιο κοντά τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους.

Πίεση για Αλλαγή

Στις αρχές του 2023, αυξάνονται οι πιέσεις για αλλαγή από το εξωτερικό περιβάλλον. Σε πολλές χώρες της ΕΕ επικρατούν αναταραχές, καθώς ο υψηλός πληθωρισμός και οι λογαριασμοί του ηλεκτρικού ρεύματος, που σπάνε ρεκόρ, αναγκάζουν μεγάλο αριθμό ατόμων να προβούν στην επώδυνη επιλογή μεταξύ θέρμανσης και φαγητού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λόγω των συνεχών πιέσεων από τα κράτη μέλη για μία λύση που θα αμβλύνει την κρίση, εντείνει τις προσπάθειές της για διευθέτηση του ζητήματος της ενέργειας, η οποία να περιλαμβάνει τους περιφερειακούς φορείς της Ανατολικής Μεσογείου. Τα μεγάλα αποθέματα φυσικού αερίου έξω από τις ακτές της Κύπρου, της Αιγύπτου και του Ισραήλ καθιστούν τη διευθέτηση αυτή ζωτικό μέρος της στρατηγικής της ΕΕ που περιλαμβάνει την επέκταση της παροχής φυσικού αερίου και τη δέσμευσή της να ανεξαρτητοποιηθεί πλήρως από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα. Εντούτοις, η πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του πλούτου του φυσικού αερίου εξαρτάται από την μείωση των γεωπολιτικών εντάσεων που μέχρι σήμερα εμποδίζουν τις εξελίξεις σε σχέση με μια πιθανή ενεργειακή συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ και οι ΗΠΑ καθιστούν σαφές στα ενδιαφερόμενα μέρη ότι θεωρούν την Τουρκία αναγκαίο εταίρο σε οποιαδήποτε ενεργειακή διευθέτηση. Ενθαρρύνουν την Τουρκία να συμμετάσχει στις προσπάθειες ανάπτυξης περιφερειακής συνεργασίας για την ενέργεια και παροτρύνουν την ελληνοκυπριακή ηγεσία να στηρίξει αυτή την κίνηση. Η Αίγυπτος και το Ισραήλ, εταίροι της Κύπρου στο προσφάτως δημιουργηθέν Φόρουμ Φυσικού Αερίου της Ανατολικής Μεσογείου (EMGF), είναι όλο και πιο πρόθυμοι να βελτιώσουν τις σχέσεις τους με την Τουρκία αφού ένας αγωγός μέσω της χώρας αυτής είναι η πιο λογική και χρηματοοικονομικά βιώσιμη οδός για την εξαγωγή φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Ο αγωγός, εντούτοις, πρέπει να διέρχεται μέσα από την αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου – η οποία αμφισβητείται από την Τουρκία. Η αλλαγή της στάσης του Ισραήλ και της Αιγύπτου απέναντι στην Τουρκία, σε συνδυασμό με τις συνεχείς προτροπές από την ΕΕ και τις ΗΠΑ, αυξάνουν την πίεση προς την ελληνοκυπριακή πλευρά να αλλάξει και αυτή τη στάση της.

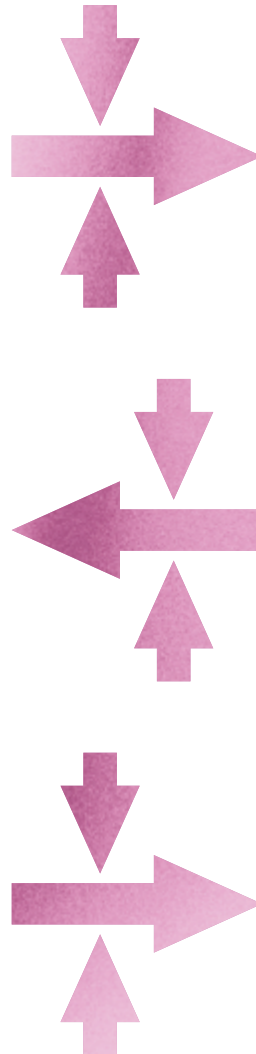
Η Τουρκία δράττεται της ευκαιρίας να ενδυναμώσει τις σχέσεις της με την ΕΕ και τις ΗΠΑ και ταυτόχρονα να ενδυναμώσει την οικονομία της.

Δείχνει την προθυμία της να βρει τον τρόπο να συνεργαστεί ανεπίσημα με την ελληνοκυπριακή ηγεσία, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις για το φυσικό αέριο και επίσης αποσαφηνίζει ότι δεν θα αποτελέσει εμπόδιο στην διευρυμένη συνεργασία ΕΕ/NATO δεδομένων των σοβαρών ανησυχιών για την ασφάλεια που συνεπάγεται ο πόλεμος στην Ουκρανία. Η ΕΕ και ο ΟΗΕ ταυτόχρονα ενθαρρύνουν την τουρκοκυπριακή ηγεσία και την ελληνοκυπριακή ηγεσία να επαναρχίσουν διαπραγματεύσεις. Η κυβέρνηση της Τουρκίας συμφωνεί με την τουρκοκυπριακή ηγεσία ότι η τελευταία θα μαλακώσει τη στάση της για μία λύση δύο κρατών και θα βρει μία φόρμουλα που να της επιτρέπει να επιστρέψει σε χρονικά καθορισμένες διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο των ομοσπονδιακών γραμμών που συζητήθηκαν σε προηγούμενες διαπραγματεύσεις.

Οι εξωτερικές πιέσεις για αλλαγή ενισχύονται από την ένθερμη άσκηση πίεσης από επιχειρηματικά συμφέροντα και στις δύο πλευρές του νησιού. Επιχειρηματικές ομάδες υποστηρίζουν ότι μία λύση θα άνοιγε νέες αγορές για τις επιχειρήσεις και των δύο κοινοτήτων και θα διευκόλυνε την πολύ ταχύτερη και κερδοφόρα εκμετάλλευση του φυσικού αερίου. Η τουρκοκυπριακή ηγεσία και η ηγεσία των Ελληνοκυπρίων κατά συνέπεια υφίστανται σταθερή και επίμονη πίεση για να προβούν σε μία νέα ουσιαστική προσπάθεια να επιλύσουν το κυπριακό πρόβλημα. Στις διαβουλεύσεις με τον ΟΗΕ και οι δύο πλευρές δείχνουν προθυμία να συζητήσουν για να πετύχουν αυτόν τον στόχο.

Διαπραγματεύσεις σε επίπεδο ηγεσίας

Στις αρχές του 2024, μετά τις εκλογές του προηγούμενου έτους σε Κύπρο και Τουρκία, ο ΟΗΕ συγκαλεί διαπραγματεύσεις υψηλού επιπέδου με τις ηγεσίες και των δύο κοινοτήτων σε μια προσπάθεια η οποία βασίζεται πάνω σε ό,τι συμφωνήθηκε στον τελευταίο γύρο συζητήσεων στο Κραν Μοντανά. Η ΕΕ δηλώνει ότι ελπίζει πως τα μέρη θα κατορθώσουν να υπερβούν τις διαφορές τους μέσω του εποικοδομητικού διαλόγου που θα βελτιώσει τη ζωή των Κυπρίων και θα αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση. Σε κατ' ιδίαν συναντήσεις, η ΕΕ επαναβεβαιώνει τη σημασία να συμφωνήσουν τα μέρη, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η συνεργασία σε ζητή-

ματα ενέργειας και ασφάλειας στην περιοχή, τονίζοντας τη συνεισφορά που θα έχει κάτι τέτοιο στη σταθερότητα και την ευημερία για το σύνολο της Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Όπως συνέβη και στις προηγούμενες ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις στην Κύπρο, οι συνομιλίες λαμβάνουν χώρα μεταξύ των ηγετών και των ανώτερων αξιωματούχων και από τις δύο πλευρές με λίγη διαφάνεια ή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών ενώ διέπονται από την αρχή 'τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί μέχρι να συμφωνηθούν τα πάντα'. Ο ΟΗΕ, με τη συναίνεση των ηγετών, καταρτίζει έναν κατάλογο ζητημάτων για τα οποία ακόμη απαιτούνται διαπραγματεύσεις, βάσει ενός αρχικού ελέγχου προγενέστερων συγκλίσεων και αποκλίσεων μέχρι τις συνομιλίες στο Κραν Μοντανά. Ο ΟΗΕ, οι ΗΠΑ και η ΕΕ ενθαρρύνουν επίσημα τους ηγέτες να κρατούν την κοινή γνώμη ενήμερη, αλλά κατ' ιδίαν σημειώνουν ότι δεν μπορούν να τους εξαναγκάσουν να το πράξουν αυτό και ουσιαστικά παρέχουν ελάχιστη βοήθεια για εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών. Οι συνομιλίες επικεντρώνονται σε πολιτικά ζητήματα, όπως είναι η κατανομή της εξουσίας, η εδαφική προσαρμογή, η ασφάλεια και το περιουσιακό. Από την ημερήσια διάταξη απουσιάζουν 'ζητήματα χαμηλής πολιτικής', όπως τα ονομάζουν ορισμένοι, , όπως είναι η οικοδόμηση σχέσεων, η κοινωνική συνοχή και η αντιμετώπιση της βίας του παρελθόντος. Αυτά τα ζητήματα θεωρούνται λιγότερο επιτακτικά και σημαντικά για την επίτευξη της ειρήνης, καθώς δεν σχετίζονται με συνταγματικά ζητήματα υψηλού επιπέδου. Επιπρόσθετα, η εκπαίδευση και άλλα ζητήματα που συμφωνήθηκε να ενταχθούν στην αρμοδιότητα των συνιστώσων πολιτειών θεωρούνται εκτός του εύρους των ειρηνευτικών συνομιλιών.

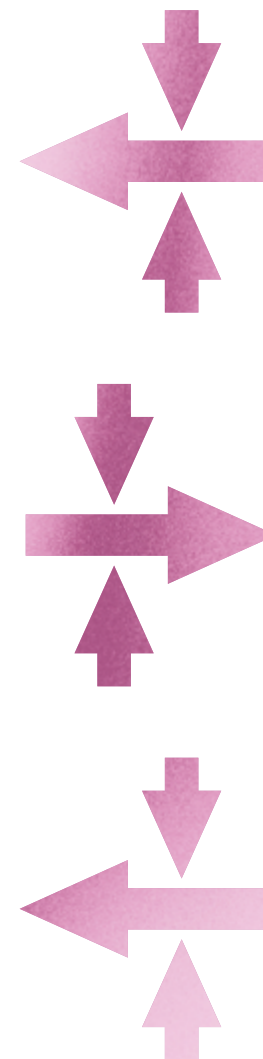
Οι ηγέτες των πολιτικών κομμάτων είναι ως ένα βαθμό ενήμεροι για τις εξελίξεις μέσα από τους αντίστοιχους μηχανισμούς συντονισμού που υπάρχουν και στις δύο πλευρές. Εντούτοις, μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλες ομάδες που έχουν εργαστεί επί σειρά ετών σε συγκεκριμένες πτυχές μιας ομοσπονδιακής λύσης δεν έχουν προσκληθεί στη διαδικασία. Οι ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών και οι ακαδημαϊκοί εκφράζουν θλίψη στον τύπο διότι η διεθνής κοινότητα η οποία στηρίζει τις διαπραγματεύσεις, ενδιαφέρεται περισσότερο για τη συμφωνία μεταξύ των μερών παρά για τον τρόπο με τον οποίο θα επέλθει. Εκφράζουν την ανησυχία τους για την ηγετοκεντρική προσέγγιση που φαίνεται να είναι "μία από τα ίδια" καθώς και για το τι θα σημαίνει αυτό για ό,τι θα συμβεί στη συνέχεια: Θα είναι προετοιμασμένος ο λαός για μια διευθέτηση και για τους συμβιβασμούς που μπορεί αυτή να περιέχει; Θα κληθεί ο λαός

να επικυρώσει το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων που έγιναν πίσω από κλειστές πόρτες; Θα είναι σε θέση και θα έχουν την προθυμία να εμπιστευτούν τους νέους θεσμούς που θα προκύπτουν από μια λύση;

Οι δημοσιογράφοι που είναι καχύποπτοι απέναντι στις μυστικές συνομιλίες, αναρωτιούνται αν η ηγεσία κρύβει κάτι από την κοινή γνώμη. Η κοινωνία των πολιτών δεν εμπλέκεται στις συνομιλίες. . Στις δημοσκοπήσεις φαίνεται να είναι δημοφιλείς απόψεις όπως «Δεν νομίζω ότι έχω τη δύναμη να βοηθήσω με μια λύση», «Νομίζω ότι εξαρτάται από τις χώρες γύρω μας και άλλα διεθνή συμφέροντα να λύσουν το κυπριακό» και «Δεν ασχολούμαι με την πολιτική, επειδή το σύστημα είναι διεφθαρμένο.» Εντωμεταξύ, οι ηγέτες απορρίπτουν όλες τις ανησυχίες αναφορικά με τη διαφάνεια και τη συμπερίληψη, επειδή «έτσι λειτουργούν τα πράγματα στην Κύπρο» και επειδή οι ίδιοι γνωρίζουν τι είναι καλύτερο για τον κόσμο. Επιμένουν ότι η ευαίσθητη φύση των ζητημάτων απαιτεί εμπιστευτικές συνομιλίες και ότι είναι αδύνατο να τύχει διαχείριση μία ανοιχτή διαδικασία, ενώ δικαιολογούν τη κλειστή φύση των διαπραγματεύσεων αναφέροντας ότι είναι καλύτερα πρώτα να ολοκληρωθούν οι συνομιλίες, και μετά να ενημερωθούν οι πολίτες για το συνολικό αποτέλεσμα.

Επίτευξη προόδου

Παρά τις ανησυχίες για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, οι διαπραγματεύσεις υψηλού επιπέδου συνεχίζουν ακάθεκτες με το σκεπτικό ότι « είναι μία ευκαιρία» που δεν πρέπει να χαθεί. Οι δύο πλευρές αποφασίζουν να μην ξοδέψουν χρόνο και ενέργεια για να υλοποιήσουν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που σχετίζονται με ζητήματα όπως είναι τα Βαρώσια, το αεροδρόμιο Τύμπου και το λιμάνι της Αμμοχώστου, επειδή μία συνολική λύση θα διευθετήσει όλα αυτά τα ζητήματα. Κατά την άποψή τους, η ενέργεια και η προσοχή τους είναι καλύτερα να χρησιμοποιηθεί στα "δύσκολα" και θεμελιώδη ζητήματα τα οποία, όταν διευθετηθούν, θα είναι τότε δυνατή και η επίτευξη ειρήνης. Παραπέμπουν τα χαμηλού επιπέδου καθημερινά μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης στις δικαιοδικές τεχνικές επιτροπές που εργάζονται σε αυτά επί πολλά χρόνια. Με τη στήριξη του ΟΗΕ και της ΕΕ, ανοίγουν ορισμένα πρόσθετα σημεία ελέγχου και αίρονται ορισμένοι περιορισμοί για το εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής αναγνωρίζοντας τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που φέρνουν και για τις δύο κοινότητες οι μετακινήσεις και το δικαιοδικό

εμπόριο . Μία αγγλόφωνη ημερήσια εφημερίδα παραθέτει τα λεγόμενα ενός ανώνυμου μέλους του προσωπικού του ΟΗΕ ότι αναφέρονται σε αυτά τα βήματα ως «τα εύκολα βήματα» της ειρηνευτικής διαδικασίας.

Οι ηγέτες και ο ΟΗΕ αρχίζουν να βασίζονται ολοένα και περισσότερο σε διεθνείς συμβούλους για τα θεμελιώδη ζητήματα και τα ζητήματα επικοινωνίας, αποκλείοντας Κύπριους εμπειρογνώμονες και φορείς. Δικαιολογούν αυτή την προσέγγιση με αναφορά σε μία επιθυμία να μην περιπλεχθούν οι συζητήσεις, να παραμείνει πιο ουδέτερη η διαδικασία και να αποφευχθούν οι διαρροές στον τύπο. Ανατέθηκε σε διεθνείς εμπειρογνώμονες να προτείνουν λύσεις για όλα τα εκκρεμούντα ζητήματα, για να έχουν επιλογή οι δύο ηγέτες.. Αυτό οδηγεί σε ένα τελικό στάδιο διαπραγματεύσεων για τα φλέγοντα ζητήματα στα οποία εξακολουθούν να υπάρχουν διαφωνίες, όπως είναι το περιουσιακό και το εδαφικό. Αυτά τελικά επιλύονται μέσα από μία διαδικασία δούνα και λαβείν μεταξύ του Τουρκοκύπριου και του Ελληνοκύπριου ηγέτη.

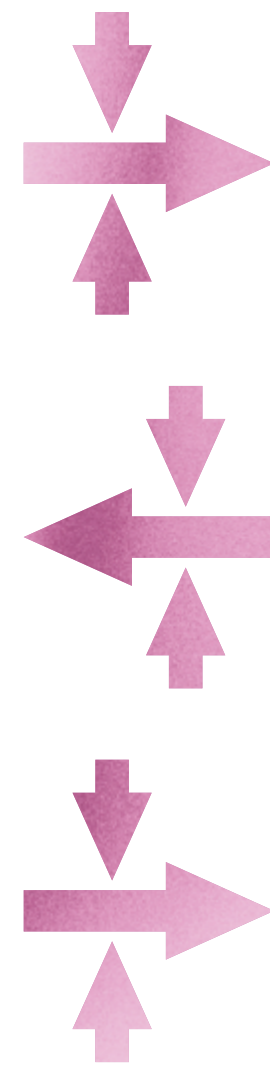
Εντωμεταξύ, μία διεθνής εταιρεία μάρκετινγκ και επικοινωνιών προσλαμβάνεται με στόχο την αποτελεσματική επικοινωνία μέσα από διάφορα κανάλια για να περάσουν τα κατάλληλα μηνύματα στην κοινή γνώμη. Η εταιρεία συνεργάζεται τόσο με τον ΟΗΕ όσο και με τις δύο πλευρές για τη διενέργεια εμπιστευτικών δημοσκοπήσεων και για τη σύσταση ομάδων εστίασης για την παρακολούθηση των μηνυμάτων, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η θετική ψήφος στο τέλος της διαδικασίας. Χρησιμοποιεί τεχνικές μάρκετινγκ, όπως είναι η χαρτογράφηση της κοινής γνώμης και η ανάλυση του λόγου και των εικόνων που χρησιμοποιούνται. Οι δημοσκοπήσεις, αποφεύγοντας να θέσουν ερωτήματα για τα θεμελιώδη ζητήματα, επικεντρώνονται στο πώς θα καταγραφεί το αίσθημα της κοινής γνώμης και δεν εξετάζουν τις υποβόσκουσες ανάγκες και ανησυχίες των δύο κοινοτήτων ούτε αναλογίζονται πώς η βαθιά κατανόηση της κοινής γνώμης μπορεί να συμβάλει σε σύγκλιση στις διαπραγματεύσεις. Ο χώρος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι εφημερίδες και η τηλεόραση έχουν πλημμυρίσει με μηνύματα που στόχο έχουν να δημιουργήσουν ευνοϊκή ατμόσφαιρα γύρω από τις συνομιλίες. Έτσι οι αντίθετες φωνές και οι εχθροί της ειρηνευτικής διαδικασίας με δυσκολία μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Κατάληξη των Διαπραγματεύσεων

Στις αρχές του 2026, ο Ελληνοκύπριος και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης συμφωνούν σε ένα ειρηνευτικό σχέδιο που θα τεθεί σε δημοψήφισμα στον βορρά και στον νότο. Το σχέδιο αφορά τη δημιουργία μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα των δύο κοινοτήτων που περιλαμβάνει διευθετήσεις διαμοιρασμού της εξουσίας, θέματα που αφορούν τα συνιστώσα κράτη, συμφωνία στα στρατεύματα, και επίλυση του εδαφικού και του περιουσιακού. Οι ανεπίσημες επαφές στο περιθώριο των ειρηνευτικών συνομιλιών έχει ως αποτέλεσμα μία συμφωνία για τον καθορισμό της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) της Ομόσπονδης Κύπρου σε σχέση με την Τουρκία που θα τεθεί σε εφαρμογή μαζί με τη συνολική λύση. Έχει επίσης επέλθει συμφωνία στο ποιος θα έχει δικαίωμα να ψηφίσει στο δημοψήφισμα για τη λύση.

Λίγο καιρό μετά, λαμβάνουν χώρα ξεχωριστά δημοψηφίσματα και στις δύο πλευρές του νησιού.

Πολλοί από τους εκτοπισμένους στην ελληνοκυπριακή κοινότητα ψηφίζουν 'ναι' αναμένοντας να λάβουν αποκατάσταση ή αποζημίωση για τις ιδιοκτησίες τους όπως ορίζει η συμφωνία. Η θετική ψήφος ενισχύεται περαιτέρω μεταξύ των Ελληνοκυπρίων, επειδή οι πρόνοιες ασφαλείας γίνονται αντιληπτές ως ελαφρώς καλύτερες από αυτές σε προηγούμενα σχέδια. Οι ηγέτες έχουν καταλήξει σε έναν συμβιβασμό υψηλού επιπέδου βασισμένο στις συζητήσεις στο Κραν Μοντανά, αναφορικά με τον αριθμό των στρατευμάτων, τον ρυθμό απόσυρσής τους και το καθεστώς και τις ευθύνες των εγγυητριών δυνάμεων. Οι δημοσκοπήσεις εξόδου στον νότο υποδεικνύουν ότι πολλοί ψηφίζουν θετικά για να αποτρέψουν ένα χειρότερο αποτέλεσμα σε περίπτωση που απορριπτόταν η διευθέτηση. Ο κόσμος αναφέρεται σε φόβους ότι η Τουρκία μπορεί να προσαρτήσει τον βορρά, ή ότι οι Ελληνοκύπριοι θα αφήνονταν να αντιμετωπίσουν απευθείας την Τουρκία, αν υπήρχαν με τον καιρό λιγότεροι Τουρκοκύπριοι στο νησί. Αυτοί οι παράγοντες, μαζί με τη στήριξη των δύο μεγάλων πολιτικών κομμάτων στον νότο, οδηγούν την ελληνοκυπριακή κοινότητα συνολικά να ψηφίσει με μικρό ποσοστό θετικά στο δημοψήφισμα. Το περιθώριο είναι μικρό, καθώς οι υποψίες και οι ενδοιασμοί συνεχίζουν να υπάρχουν ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους. Ορισμένοι που ψήφισαν

‘όχι’ αναμένουν επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου εξαιτίας του αρχικού κοινωνικού και οικονομικού κόστους της επανένωσης. Άλλοι ανησυχούν για τον δυνητικό συνεχιζόμενο ρόλο της Τουρκίας στην Κύπρο, την προοπτική των Τούρκων μεταναστών που εγκαθίστανται στον νότο και τις πιθανές δημογραφικές αλλαγές.

Οι Τουρκοκύπριοι επίσης ψηφίζουν ‘ναι’ με μικρότερη πλειοψηφία από ό,τι είχε συμβεί στο δημοψήφισμα του 2004 για το Σχέδιο Ανάν. Οι αναλυτές αποδίδουν τη μειωμένη θετική ψήφο σε αυξημένη πόλωση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα ανάμεσα σε αυτούς που ευνοούν έναν ευρωπαϊκό προσανατολισμό και αυτούς που υποστηρίζουν έναν ευρω-ασιατικό προσανατολισμό, όπως επίσης και στην αύξηση του ποσοστού που στηρίζει τη λύση των δύο κρατών μετά την αποτυχία του Κραν Μοντανά. Επίσης σημειώνουν ότι οι Τουρκοκύπριοι είναι λιγότερο δεκτικοί στην επιστροφή ιδιοκτησιών μετά από μία γενιά και η ιδέα της συνύπαρξης με τους Ελληνοκύπριους μοιάζει να έχει μικρότερη απήχηση από αυτή που είχε όταν πρωτοάνοιξαν τα σημεία ελέγχου. Αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπονοούν ότι όσοι ψηφίζουν ‘ναι’ στον βορρά μπορεί να το έκαναν κυρίως βάσει της αξιολόγησης ότι οι κίνδυνοι της συνεχιζόμενης διαίρεσης και απομόνωσης υπερτερούν των κινδύνων της αφομοίωσης σε μία νέα ομοσπονδία. Ακόμη και έτσι, λίγοι Τουρκοκύπριοι εκφράζουν φόβους για τη μαζική επιστροφή των Ελληνοκυπρίων και την πιθανότητα να αποτελέσουν απειλή για τον πολιτικό και πολιτιστικό έλεγχο της βόρειας συνιστώσας πολιτείας από τους Τουρκοκύπριους.

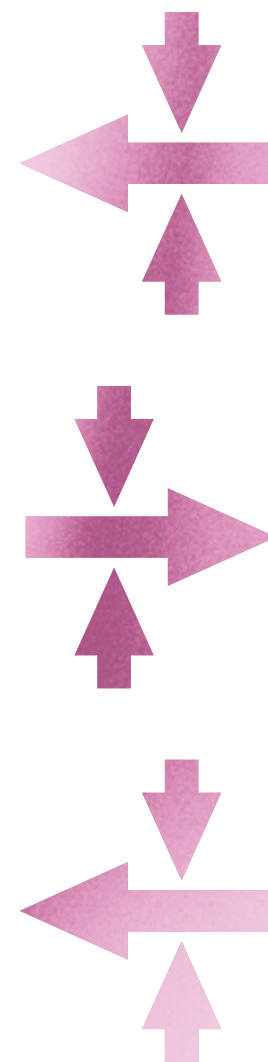
Παρά τις συνεχιζόμενες αμφιβολίες και το άγχος που νιώθουν και στα δύο μέρη του νησιού, το ευνοϊκό αποτέλεσμα συνιστά μεγαλύτερη πρόοδο για την επίτευξη ειρήνης από όση είχε βιώσει η Κύπρος για πολλά χρόνια. Αυτό οδηγεί κάποιους να εκφράσουν την αισιοδοξία ότι το κυπριακό πρόβλημα επιτέλους τελειώνει. Η διεθνής κοινότητα εκφράζει τα συγχαρητήριά της στους ηγέτες και τον λαό της Κύπρου, διαθέτοντας κεφάλαια και τεχνική συνδρομή για να στηρίξει την εφαρμογή της συνολικής λύσης. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπάρχει το ερώτημα κατά πόσο οι δύο ηγέτες θα προταθούν για το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης. Εντούτοις, άλλες φωνές είναι πιο καχύποπτες. Σημειώνουν ότι η επικοινωνιακή εκστρατεία έχει κατορθώσει να εξασφαλίσει τη θετική ψήφο αλλά δεν έχει αντιμετωπίσει τις υποβόσκουσες εντάσεις και ανησυχίες για την ειρηνευτική διαδικασία. Προειδοποιούν ότι η όχι και τόσο συντριπτική στήριξη προς τη λύση δεν είναι καλό σημάδι για τη μελλοντική ομοσπονδία και ότι οι κοινότητες δεν είναι έτοιμες για τις επερχόμενες αλλαγές.

Εκκολαπτόμενη Ομοσπονδία

Στις αρχές του 2027, μετά την Προεδρία της Κύπρου στην ΕΕ, τίθεται σε ισχύ η νέα Ομόσπονδη Κυπριακή Δημοκρατία που χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό αποκέντρωσης. Οι διοικήσεις σε βορρά και νότο μετατρέπονται στις διοικήσεις των συνιστωσών πολιτειών με σημαντική αυτονομία. Η προσπάθεια οικοδόμησης αποτελεσματικών ομοσπονδιακών θεσμών δεν αγκαλιάζεται από όλους καθώς οι πολιτικές ελίτ επικεντρώνονται στον τρόπο με τον οποίο θα διασφαλιστεί η ύπαρξη ισχυρών συνιστωσών πολιτειών ώστε να διασφαλίσουν τα συμφέροντα της κοινότητάς τους.

Ορισμένες ομάδες εντός της κοινωνίας – κυρίως φιλελεύθερες και κοσμοπολιτικές – δηλώνουν ότι είναι ‘υπέρμαχοι της ειρήνης’ και συνεργάζονται στενά με τις νέες ομοσπονδιακές αρχές. Άλλες, που τείνουν να προέρχονται από θρησκευτικό, συντηρητικό υπόβαθρο ή είναι άτομα με ισχυρή προσκόλληση στην εθνική κληρονομιά, προειδοποιούν ότι η νέα ομοσπονδία ‘θα χρειαστεί να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους.’ Οι Ελληνοκύπριοι εκφράζουν τον φόβο τους στη σκέψη ενός αδιεξόδου σε ομοσπονδιακό επίπεδο, ενώ οι Τουρκοκύπριοι αναφέρουν τις ανησυχίες τους για πιθανή απώλεια ταυτότητας, περιθωριοποίηση και παραβίαση δικαιωμάτων.

Αρκετοί ακαδημαϊκοί, φορείς της κοινωνίας των πολιτών και ορισμένοι διεθνείς σύμβουλοι αναφέρουν τις επιφυλάξεις τους για ζητήματα που έχουν είτε αγνοηθεί ή έχουν αντιμετωπιστεί με τέτοιο τρόπο που μπορεί να μην ευνοούν τη σταθερότητα και την ειρήνη μακροπρόθεσμα. Για παράδειγμα, δεδομένου ότι η συνολική λύση προσδιόρισε την «ασφάλεια» μόνο σε υψηλό επίπεδο, ήτοι σε σχέση με την παρουσία στρατευμάτων και το καθεστώς των εγγυητριών δυνάμεων, η νέα ομοσπονδία δεν υιοθετεί οποιαδήποτε μέτρα για να αντιμετωπίσει τις καθημερινές ανάγκες ασφάλειας μεμονωμένων πολιτών και κοινοτήτων. Επίσης δεν κατανεμήθηκαν πόροι για την άμβλυση του εθνικισμού ή τη βελτίωση του ζητήματος της έλλειψης εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η εκπαίδευση, που θεωρείται ‘αρμοδιότητα των συνιστωσών πολιτειών και ως τέτοια είναι εκτός του εύρους των ειρηνευτικών συνομιλιών, θα συζητηθεί χωριστά σε επίπεδο πολιτειών.

Οι περισσότεροι πολίτες δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τις νέες ομοσπονδιακές ρυθμίσεις. Με αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπονοούν ότι νιώθουν απομονωμένοι σε σχέση με τους ομοσπονδιακούς θεσμούς επειδή θεωρούν ότι υπηρετούνται και καθοδηγούνται από άτομα της «άλλης» κοινότητας. Δεν παρακολουθούν τις πολιτικές εξελίξεις και δείχνουν ελάχιστο πολιτικό αίσθημα ευθύνης. Για αυτούς, η ζωή συνεχίζεται όπως και πριν, εκτός από το γεγονός ότι μεταβαίνουν συχνότερα σε εστιατόρια, μπαρ και θέρετρα στο 'άλλο' μέρος της Κύπρου χωρίς σημεία ελέγχου να παρεμποδίζουν την πρόσβασή τους.

Οι πρώτες ρωγμές

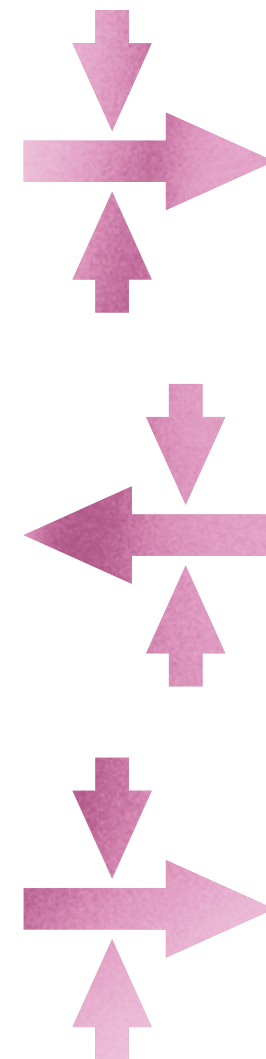
Σύντομα, αρχίζουν να εμφανίζονται ρωγμές, όμως οι αρχές σε ομοσπονδιακό επίπεδο και σε επίπεδο συνιστώσων πολιτειών καθυστερούν να αναλάβουν δράση για να επιλύσουν το ζήτημα ή να εμπλέξουν τις κοινότητες σε αυτή την προσπάθεια. Η οικονομική ενσωμάτωση αποδεικνύεται προβληματική, εν μέρει επειδή η οικονομία στον νότο είναι πολύ ισχυρότερη από την οικονομία στον βορρά. Παρεκκλίσεις που καθιερώθηκαν για να στηρίξουν την τουρκοκυπριακή οικονομία απαμβλύνουν την ανισορροπία μόνο εν μέρει. Εντωμεταξύ, οι Ελληνοκύπριοι αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο ανταγωνισμό στην αγορά εργασίας από τον καιρό που οι Τουρκοκύπριοι εργάτες επιλέγουν να εργάζονται στην ελληνοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία, όπου οι μισθοί συνήθως είναι υψηλότεροι. Αυτό το γεγονός πυροδοτεί διακοινωνική αντιπαλότητα από την πλευρά Ελληνοκυπρίων εργατών οι οποίοι αμφισβητούν τα οφέλη της επανένωσης. Αρκετές επιχειρήσεις από την Τουρκία προσπαθούν να αποκτήσουν έρεισμα στην ομόσπονδη Κύπρο για να έχουν πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ. Αρκετές ελληνοκυπριακές ομάδες συμφερόντων διαμαρτύρονται ότι οι προσπάθειες για ενοποίηση της οικονομίας είχαν ως αποτέλεσμα ο πλούτος τους να αναδιανεμηθεί στην τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία χαρακτηρίζοντάς το ως άδικο.

Επιπρόσθετα, η ενοποίηση διαφορετικών νόμων και κανονισμών προχωρά με μεγαλύτερη δυσκολία από όσο είχε προβλεφθεί. Οι τράπεζες, οι λογιστές, οι δικηγόροι, οι παραγωγοί γαλακτοκομικών και κρέατος στην τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία αντιμετωπίζουν απότομη αύξηση ρυθμιστικών απαιτήσεων, στην προσπάθεια να υιοθετήσουν τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Λαμβάνουν οικονομική στήριξη για να προσαρμοστούν με

τα νέα πρότυπα, αλλά οι υποδομές τους δεν είναι επαρκείς ώστε να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά η βοήθεια και να αποκτηθούν οι απαραίτητες δεξιότητες. Επίσης, πολλές εταιρείες έχουν απορίες σχετικά με το νέο περιβάλλον λειτουργίας των επιχειρήσεων τους, ενώ απουσιάζει η πληροφόρηση ανά τομέα ως προς το τι πρέπει να αναμένει από τη λύση. Δικαιοδόχοι, εισαγωγείς και χονδρέμποροι αναρτούν θυμωμένα μηνύματα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επειδή δεν έχουν λάβει πληροφόρηση, ειδικότερα σε σχέση με το καθεστώς των εμπορικών αδειών και δικαιωμάτων τους.

Η χρηματοοικονομική βοήθεια που έχουν υποσχεθεί διεθνείς φορείς για τη στήριξη της περιόδου μετά τη λύση, δεν πραγματοποιείται πλήρως, καθώς άλλες πιο επείγουσες κρίσεις εντός και εκτός έχουν αναγκάσει τους χορηγούς να επαναξιολογήσουν τις προτεραιότητές τους. Αυτό αυξάνει την πίεση που ασκείται στον προϋπολογισμό του ομοσπονδιακού κράτους. Η κυβέρνηση πρέπει να αποφασίσει αν θα δανειστεί χρήματα, αν θα αυξήσει τη φορολογία ή εάν θα μειώσει τους μισθούς, ώστε να επιτρέψει την ομαλή υλοποίηση της λύσης. Εναλλακτικά, έχει την επιλογή να καθυστερήσει την υλοποίηση των προνοιών που σχετίζονται με τις αποζημιώσεις, κάτι που αποφασίζει τελικά να κάνει για να αποτρέψει τις δημόσιες αναταραχές. Αυξάνονται οι εντάσεις για τα ζητήματα της ιδιοκτησίας και των εκτοπισμένων που έχουν δικαίωμα να επιστρέψουν ή να απαιτήσουν αποζημιώσεις σύμφωνα με τη συμφωνία. Οι νομικές διαδικασίες και οι γραφειοκρατικές διεργασίες για την αντιμετώπιση των απαιτήσεων για αποζημιώσεις αποδεικνύονται τόσο αργές που πολλοί καταλήγουν να αμφισβητούν το κύρος και την ικανότητα των θεσμών σε ομοσπονδιακό επίπεδο.

Οι εκτοπισμένοι αντιμετωπίζουν άλλα λιγότερο ορατά εμπόδια που παρεμποδίζουν τον σχεδιασμό για την επιστροφή και την εγκατάσταση. Για παράδειγμα, όταν συζητούν με τις αρχές της άλλης συνιστώσας πολιτείας, αναμένεται από αυτούς ότι θα μιλούν τη γλώσσα που κυριαρχεί εκεί. Η απουσία σχολείων και χώρων λατρείας στη γλώσσα τους αποδεικνύεται προβληματική για όσους θέλουν να μετακινηθούν από τη μία πολιτεία στην άλλη. Οι ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών και οι ακαδημαϊκοί διαμαρτύρονται ότι η ηγεσία διαπραγματεύτηκε στις συνομιλίες το δικαίωμα της επιστροφής και της ελευθερίας κίνησης με νομικίστικους όρους, αλλά δεν έχει ασχοληθεί κανείς με το πώς θα γίνει πιο φιλική η ζωή για τους Κύπριους που θα ζουν στην πολιτεία όπου δεν ανήκουν στην κυρίαρχη εθνοτική ομάδα. Εντωμεταξύ, οι θρησκευτικοί ηγέτες εκφρά-

ζουν την ανησυχία τους ότι ζητήματα που σχετίζονται με εκκλησίες, τζαμιά, νεκροταφεία και την άσκηση θρησκευτικών ελευθεριών δεν έχουν συζητηθεί επαρκώς.

Αντικρουόμενα Αισθήματα Αφοσίωσης

Μέχρι τα τέλη του 2027 είναι σαφές ότι οι ηγέτες των συνιστώντων κρατών έρχονται αντιμέτωποι με αντικρουόμενα αισθήματα αφοσίωσης: έχουν δημιουργήσει την ομοσπονδία, αλλά επίσης παραμένουν επικεντρωμένοι και εξαρτημένοι από τη στήριξη της 'δικής τους' κοινότητας, και προσδιορίζονται αποκλειστικά με βάση εθνικούς ή κοινοτικούς όρους. Οι αναλυτές τονίζουν ότι αυτό προέρχεται εν μέρει από την απόφαση να μην υιοθετήσουν τη σταθμισμένη διασταυρούμενη ψήφο που εξετάστηκε και απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συνομιλιών. Εξηγούν ότι τέτοια διασταυρούμενη ψήφος θα επέτρεπε πιθανότατα σε κάθε κοινότητα να επηρεάζει την επιλογή των ηγετών της άλλης κοινότητας. Αυτό με τη σειρά του θα είχε ενθαρρύνει τους πολιτικούς να ενστερνιστούν μία συμπεριληπτική ημερήσια διάταξη και μπορεί επίσης να είχε οδηγήσει σε κοινές προεκλογικές εκδηλώσεις ή ακόμη και σε συνασπισμούς ελληνοκυπριακών και τουρκοκυπριακών κομμάτων.

Η ομοσπονδία κάνει χρήση μιας αρχής 'μη παραβίασης' μεταξύ των αρμοδιοτήτων του ομοσπονδιακού κράτους και των συνιστώντων κρατών, υπό την έννοια ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν μπορεί να επιβάλει πολιτικές στα συνιστώντα κράτη και τούμπαλιν. Κατά συνέπεια, ο συντονισμός ανάμεσα στα συνιστώντα κράτη απαιτείται να διασφαλίζει την ευθυγράμμιση της κατάρτισης και της υλοποίησης πολιτικών, αλλά συχνά είναι ελλιπής. Ο αγροτικός τομέας είναι ένας από αρκετούς στους οποίους εμφανίζονται προβλήματα που σχετίζονται με την απουσία συντονισμού. Ενώ οι απαιτήσεις για πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι οι ίδιες σε όλη την Ομοσπονδη Κύπρο, η υλοποίησή τους διαφέρει σημαντικά μεταξύ των συνιστώντων πολιτειών. Αυτό οδηγεί σε διαμαρτυρίες των αγροτών που επικαλούνται την αδικία και τον άνισο ανταγωνισμό όπως επίσης και κατηγορίες ανήθικης άσκησης πίεσης και διαφθοράς. Επίσης ανακλύπουν εντάσεις, όταν το τουρκοκυπριακό συνιστών κράτος

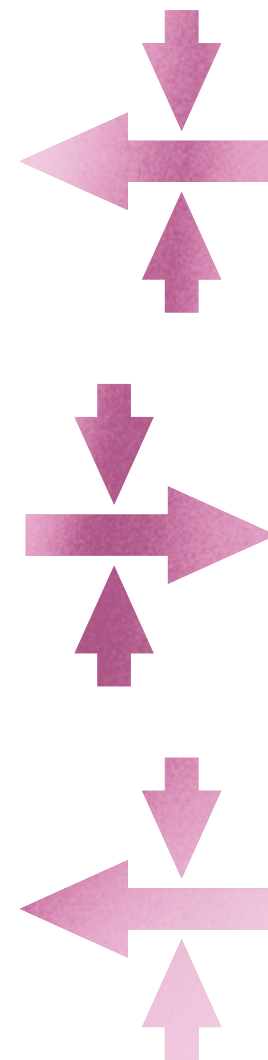
καθυστερεί την υιοθέτηση της νομοθεσίας για μείωση των εκπομπών άνθρακα. Οι ελληνοκυπριακές εταιρείες διαμαρτύρονται για τα πρόσθετα έξοδα που πρέπει να κάνουν για να συνάδουν προς τους νέους κανόνες που υιοθετήθηκαν εγκαίρως από το ελληνοκυπριακό συνιστών κράτος, υποστηρίζοντας ότι υφίστανται απώλεια εισοδημάτων σε σύγκριση με τους Τουρκοκύπριους ομολόγους τους.

Σταδιακά, κάθε κοινότητα αρχίζει να χρησιμοποιεί την κυβέρνηση του συνιστώντος κράτους για να νομοθετεί προστατευτικά μέτρα ενάντια στην άλλη κοινότητα, εξαιτίας (πραγματικών και θεωρουμένων) προβλημάτων που προκύπτουν λόγω της διαδικασίας επανένωσης και του νέου ομοσπονδιακού συστήματος. Οι διαφορές στις διαδικασίες και στους κανονισμούς τυγχάνουν εκμετάλλευσης από τις δύο κοινότητες για να αποκτήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα, η δε υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων ωθείται περισσότερο από ανταγωνιστικά κίνητρα παρά από τη συνεργασία. Οι αρχές σε επίπεδο συνιστώσας πολιτείας εξηγούν τις μεταρρυθμίσεις, ως κάτι που είναι αναγκαίο για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο να υπολείπονται της άλλης πολιτείας και να γίνουν λιγότερο ελκυστική για εργαζόμενους και επενδυτές, καθώς η άλλη κοινότητα αναπτύσσεται και τους ξεπερνά.

Τίθενται έμμεσα εμπόδια για να παρεμποδίσουν την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, όπως είναι οι απαιτήσεις να είναι γλωσσικά επαρκείς στην 'άλλη' γλώσσα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδηλώνει την απaresκεια της για τέτοιες εξελίξεις, αλλά δεν μπορεί να κάνει τίποτε, καθώς τα μέτρα που εγκρίνονται είναι συμβατά με τις επίσημες παραμέτρους του ευρωπαϊκού κεκτημένου. Έρευνες αποκαλύπτουν ότι η πλειοψηφία και στις δύο κοινότητες σταδιακά αποδίδει μεγαλύτερη αξία στην κυβέρνηση του 'δικού της' συνιστώντος κράτους από όσο στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Στίβος Αμφισβήτησης

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση καθίσταται σταδιακά στίβος αμφισβήτησης. Λίγες αποφάσεις λαμβάνονται σε αυτό το επίπεδο, αλλά προκύπτουν πολλά πρωτοσέλιδα εφημερίδων, καθώς οι εμπλεκόμενοι συστηματικά επιτρέπουν να διαρρεύσουν στον τύπο οι έντονες συζητήσεις που λαμβάνουν χώρα, όπως και οι αμφιλεγόμενες θέσεις που υιοθετούν οι πολιτικοί. Ενώ οι ομοσπονδιακοί θεσμοί δυσκολεύονται να εφαρμόσουν

αποφάσεις, οι συνιστώσες πολιτείες είναι συγκριτικά πολύ δραστήριες και ισχυρές όσον αφορά στις πολιτικές που διαμορφώνουν. Σύμφωνα με ακαδημαϊκούς παρατηρητές, η έντονη διαφορά μεταξύ αποτελεσματικών προστατευτικών δράσεων σε επίπεδο πολιτειών έναντι των μακρόσυρτων, αναποτελεσματικών συζητήσεων σε ομοσπονδιακό επίπεδο είναι σημαντικός παράγοντας που στρέφει την αφοσίωση του κόσμου προς τις κυβερνήσεις των συνιστωσών πολιτειών. Αυτή η κατάσταση αποδυναμώνει τη νομιμότητα του ομοσπονδιακού κράτους και μειώνει την ήδη περιορισμένη εμπιστοσύνη των πολιτών σε αυτό. Αυτό αντανακλάται σε μηνύματα κατά της ομοσπονδίας που αναρτώνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και σε φωνές υπέρ της διχοτόμησης.

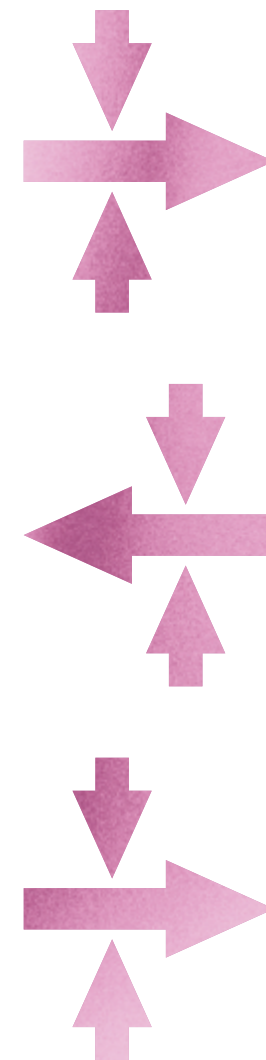
Τα μεταβατικά μέτρα που είχαν σχεδιαστεί ώστε να μειώσουν τις οικονομικές διαφορές μεταξύ των δύο κοινοτήτων, επιμηκύνονται πέραν των καθορισμένων χρονοδιαγραμμάτων. Οι κυβερνήσεις των συνιστωσών πολιτειών έχουν λιγότερους ελέγχους και ισορροπίες από ό,τι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, αλλά διαχειρίζονται μεγαλύτερο αριθμό πολιτικών και προϋπολογισμών. Βασίζονται σε ιδιώτες επενδυτές και εξωτερική στήριξη για να αναπτύξουν τις οικονομίες τους. Η πολυπλοκότητα των ευθυνών τους, σε συνδυασμό με τέτοιου είδους εξαρτήσεις επιτρέπουν την εμφάνιση διαφθοράς και είναι δύσκολο στους φιλόδοξους, τίμιους πολιτικούς να εισέλθουν στην πολιτική. Επίσης τροφοδοτεί την τάση των δύο κοινοτήτων να μην συνεργάζονται και αντ' αυτού να αλληλοκατηγορούνται.

Μία δικαιοδική ομάδα ακαδημαϊκών δημοσιεύει ένα άρθρο γνώμης σε μια αγγλόφωνη τοπική εφημερίδα επιχειρηματολογώντας ότι δεν έχει επενδυθεί επαρκής προσπάθεια στις οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις και στις δύο πλευρές του νησιού που ήταν απαραίτητες για να λειτουργήσει η συμφωνία. Σύμφωνα με αυτούς, η συνέπεια αυτού ήταν η ομοσπονδιακή κυβέρνηση να κληρονομήσει προβλήματα διαφθοράς, εθνοκεντρικές προκαταλήψεις και γραφειοκρατία και να έχει ενισχύσει σε όλα τα επίπεδα αυτό που αποκαλείται «κουλτούρα απάθειας των πολιτών». Ένα άρθρο γραμμένο από έναν άλλο ακαδημαϊκό αναφέρεται στην «αδυναμία να αναπτυχθεί ένα ενοποιητικό και ανθεκτικό κοινωνικό συμβόλαιο που να υπερβαίνει τον εθνοκεντρισμό υπό ένα ομοσπονδιακό σύνταγμα.»

Απογοήτευση και Αποσύνδεση

Εντωμεταξύ, οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι παραμένουν σε μεγάλο βαθμό διαχωρισμένοι και ελάχιστα προσπαθούν να βελτιώσουν τις σχέσεις και την εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Οι δικαιοδικές τεχνικές επιτροπές δεν υπάρχουν πια, αφού διαλύθηκαν λίγο μετά την εγκαθίδρυση της ομοσπονδίας. Δεν θεωρούνταν πλέον αναγκαίες μετά τη λύση, αφού είχαν ιδρυθεί για να διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων, όταν το νησί ήταν διαιρεμένο. Τα σχολικά βιβλία συνεχίζουν να μεταφέρουν εθνικιστικά μηνύματα, αφού οι συνιστώσες πολιτείες έχουν την ευθύνη της εκπαίδευσης. Οι πολιτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες δεν προσπαθούν να δημιουργήσουν μία κοινή κυπριακή πολιτική ταυτότητα. Αντιθέτως, ο συνεχιζόμενος διάλογος για την αδικία στα χέρια του 'άλλου' – όχι μόνο στο παρελθόν, αλλά επίσης και στη νέα λύση – παγιώνουν ακόμη περισσότερο τις εθνοτικές ταυτότητες. Οι επενδύσεις στην εκμάθηση της γλώσσας της άλλης κοινότητας είναι ελάχιστες, καθώς η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι κυβερνήσεις των συνιστωσών κρατών δεν τις θεωρούν προτεραιότητα.

Επειδή τονίζεται συνεχώς και αποκλειστικά ο δικαιοδικισμός, οι προοδευτικά σκεπτόμενοι στον βορρά και στον νότο υποστηρίζουν ότι η λύση είναι απογοητευτική, καθώς δεν κατορθώνει να αναγνωρίσει την πολυπολιτισμικότητα της κυπριακής κοινωνίας και την ποικιλομορφία. Τα μέλη άλλων εθνοτικών και θρησκευτικών μειονοτήτων βεβαιώνουν ότι συνεχίζουν να αγνοούνται κατά τη διαμόρφωση πολιτικών και αποφάσεων. Οι ακτιβιστές της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+ διαμαρτύρονται για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα δικαιώματά τους στο επίπεδο των πολιτειών, που σημαίνει ότι διαφορετικοί κανόνες ισχύουν σε όλο το νησί: οι πολιτικές ενώσεις μεταξύ συντρόφων του ίδιου φύλου επιτρέπονται στην ελληνοκυπριακή πολιτεία αλλά όχι στην τουρκοκυπριακή. Η τουρκοκυπριακή πολιτεία επίσης ενέκρινε λιγότερα μέτρα για να διασφαλιστεί η ισότιμη αντιπροσώπευση των μειονοτήτων και φύλων. Ακτιβιστές σε θέματα φύλου, ΛΟΑΤΚΙ+ και ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαμαρτύρονται ότι η νέα ομοσπονδία δεν είναι απόλυτα δημοκρατική και δεν κατορ-

θώνει να αγκαλιάσει ευρωπαϊκά πρότυπα και ιδεώδη. Κατά την άποψή τους, η 'λύση' στο κυπριακό πρόβλημα έχει «απονομιμοποιήσει αδικώς» τα βήματα που έχουν γίνει με δυσκολία για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το 2029, μια διεθνής ΜΚΟ δημοσιεύει μια έκθεση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Κύπρο. Σύμφωνα με την οργάνωση, τα περιστατικά ρητορικής μίσους, προκαταλήψεων και παρενοχλήσεων για εθνοτικούς λόγους έχουν σταθερά αυξηθεί στην Κύπρο από την ίδρυση του ομοσπονδιακού κράτους. Διαβεβαιώνει ότι αρκετοί παράγοντες έχουν συνεισφέρει σε ένα περιβάλλον που διευκολύνει τη γενική έλλειψη αποδοχής και τα βίαια περιστατικά. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η εθνοκεντρική και εθνικιστική ρητορική των πολιτικών, το έντονα πολωμένο κλίμα στα μέσα ενημέρωσης και οι ανεπαρκείς ενέργειες για λογοδοσία.

Η έκθεση εντοπίζει 'σημαντική απόσταση' μεταξύ των νομικών πλαισίων όπως κατοχυρώνονται στη νομοθεσία και του τρόπου με τον οποίο εφαρμόζονται. Επίσημως τα εγκλήματα μίσους είναι παράνομα, όπως και οι εθνοτικές διακρίσεις, αλλά στην πράξη, η έκθεση σημειώνει ότι οι διακρίσεις που βασίζονται στην εθνοτική ταυτότητα έχουν σταδιακά κανονικοποιηθεί και οι τοπικές αρχές έχουν μεγάλο βαθμό ελευθερίας στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τα εγκλήματα μίσους. Λίγο μετά, ακόμη ένα περιστατικό αποδεικνύει ότι αυτό ισχύει, όταν μία ομάδα ακροδεξιών Ελληνοκύπριων υποστηρικτών ποδοσφαιρικής ομάδας επιτίθενται σε μια ομάδα Τουρκοκυπρίων μετά από έναν ποδοσφαιρικό αγώνα στον νότο ξεστομίζοντας ύβρεις και φωνάζοντας 'ένωση'. Οι τοπικές αρχές δεν διερευνούν ιδιαίτερα το περιστατικό με αποτέλεσμα την κατακραυγή εκ μέρους της τουρκοκυπριακής πολιτείας.

Εύθραυστη Ομοσπονδία

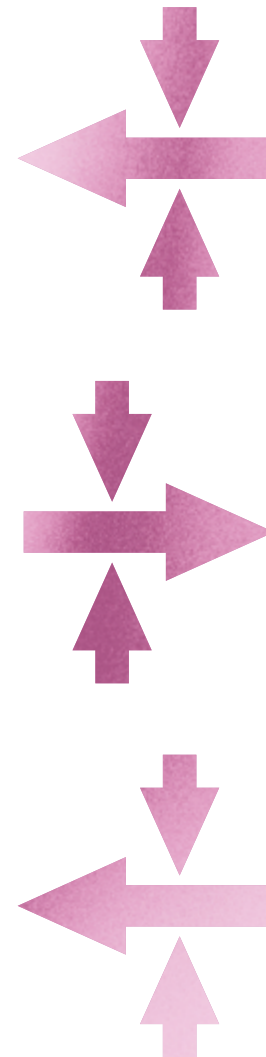
Καθώς οι κοινοτικές εντάσεις και τα βίαια περιστατικά στο νησί αυξάνονται, οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι ολοένα και περισσότερο κοιτούν προς το εξωτερικό – την ΕΕ, τον ΟΗΕ, την Ελλάδα και την Τουρκία – για βοήθεια στη διαχείριση των εντάσεων στο σύστημα. Η Τουρκία ανακοινώνει ότι ανησυχεί πολύ με τις εξελίξεις στην Κύπρο. Αμφισβητεί ότι τα δικαιώματα της τουρκοκυπριακής κοινότητας προστατεύονται επαρκώς στο ομοσπονδιακό σύστημα. Η Ελλάδα είναι πιο συγκρατημένη δημοσίως αλλά η στάση της είναι παρόμοια (σε σχέση με την ελληνοκυ-

πριακή κοινότητα) στο παρασκήνιο. Η ενεργειακή συνεργασία επιβραδύνεται, παρά τις ένθερμες προσπάθειες από την ΕΕ και τον ΟΗΕ.

Μέχρι το 2035, σχεδόν δέκα χρόνια μετά τα δημοψηφίσματα για τη λύση, η τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία ακόμη δεν έχει φτάσει στο οικονομικό επίπεδο του νότου. Απαιτεί σημαντικές συνεισφορές από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Η έντονη αντίθεση από τα ελληνοκυπριακά μέλη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και από την ελληνοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία οδηγεί σε μία πρόταση για μείωση των κονδυλίων του ομοσπονδιακού κράτους προς την τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία σε επίπεδο που κρίνεται 'δίκαιο' από τους Ελληνοκύπριους. Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η βόρεια πολιτεία δεν φρόντισε να υιοθετήσει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και ότι οι Ελληνοκύπριοι έχουν επιχορηγήσει αρκετά τους Τουρκοκύπριους.

Αυτό θέτει ένα δίλημμα στους Τουρκοκύπριους στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Αρχικά εξετάζουν το ενδεχόμενο να μπλοκάρουν την πρόταση των Ελληνοκυπρίων αλλά τελικά δεν το κάνουν, επειδή αυτό ενδεχομένως να οδηγήσει σε ευρύτερα ομοσπονδιακά αδιέξοδα απ' όπου όλοι θα βγουν χαμένοι, καθώς μία ομοσπονδιακή κυβέρνηση σε αδιέξοδο δεν θα ήταν σε θέση να παρέχει υπηρεσίες ούτε στους Τουρκοκύπριους. Για να αποφύγουν αυτό το ενδεχόμενο, αποφασίζουν να καλύψουν το έλλειμμα μέσω χρηματοδότησης της βόρειας συνιστώσας πολιτείας από (ιδιωτικά και δημόσια) Τουρκικά κεφάλαια. Σύμφωνα με κάποιους Τουρκοκύπριους υπουργούς στο ομοσπονδιακό επίπεδο, αυτή η στρατηγική επιτρέπει στους Τουρκοκύπριους να έχουν τα καλύτερα στοιχεία και από τους δύο κόσμους συνεχίζοντας να λαμβάνουν υπηρεσίες από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και στήριξη από την Τουρκία, χωρίς να επιβαρύνουν οικονομικά τους Ελληνοκυπρίους. Όταν η διευθέτηση αυτή δίνεται στη δημοσιότητα, ορισμένοι τη θεωρούν βολική. Άλλοι είναι πιο επικριτικοί, υποστηρίζοντας ότι οι δύο πλευρές τώρα είναι πιο απομακρυσμένες και ότι ενδέχεται οι Τουρκοκύπριοι να επιστρέψουν σε μια κουλτούρα εξάρτησης από την Τουρκία.

Μία ανάρτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γίνεται viral. Παρουσιάζει έναν τοίχο με γκράφιτι στη Λευκωσία όπου αναγράφεται «Κύπρος: το νησί όπου τα όνειρα σκοντάφτουν.» ■

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΤΡΟΠΟΣ

Σενάριο ανθεκτικής ειρήνης

Το 2022 οι προοπτικές της επίλυσης του κυπριακού προβλήματος σε πολιτικό επίπεδο φαντάζουν στάσιμες, καθώς οι Κύπριοι και η διεθνής κοινότητα αναμένουν τις επικείμενες εκλογές του 2023 σε Κύπρο και Τουρκία. Σε άλλα επίπεδα, οι δικαιοδικές δραστηριότητες που προωθούν τη συνύπαρξη και την αλληλοκατανόηση συνεχίζονται, όπως και οι προσπάθειες για προώθηση του εμπορίου και της συνεργασίας σε διάφορα ζητήματα. Ορισμένοι Κύπριοι αμφισβητούν τη βιωσιμότητα της παρούσας κατάστασης (status quo) και το οικονομικό και κοινωνικό κόστος της συνεχιζόμενης διαίρεσης και νιώθουν ότι επείγει να δράσουν εν όψει του κινδύνου της εδραίωσης της διαίρεσης. Κατανοούν ότι οι δασικές πυρκαγιές, η αποψίλωση των φυσικών πόρων και οι μεγάλοι αριθμοί μεταναστών συγκαταλέγονται μεταξύ των κοινών προκλήσεων που είναι ολοένα δυσκολότερο να αντιμετωπιστούν χωρίς στενότερη μακροπρόθεσμη συνεργασία. Εντωμεταξύ, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει οδηγήσει πολλούς στον κόσμο να νιώθουν εντονότερα την αίσθηση του κατεπείγοντος σε σχέση με την ασφάλεια και να αναγνωρίσουν ότι η δημοκρατία είναι εύθραυστη και πρέπει να προστατευτεί. Αυτές οι ανησυχίες επιδεινώνονται ακόμη περισσότερο στην περίπτωση των Κυπρίων από την αυξημένη ένταση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας που μπορεί να επηρεάσει το νησί. Επίσης, ελλοχεύει η οικονομική κρίση, ενώ οι δασικές πυρκαγιές γίνονται ακόμη πιο συχνές. Σε ένα κόσμο που αλλάζει με ραγδαίους ρυθμούς, επικρατεί και στην Κύπρο σημαντική αβεβαιότητα για το μέλλον.

Συνεργασία με Εστίαση στο Αποτέλεσμα

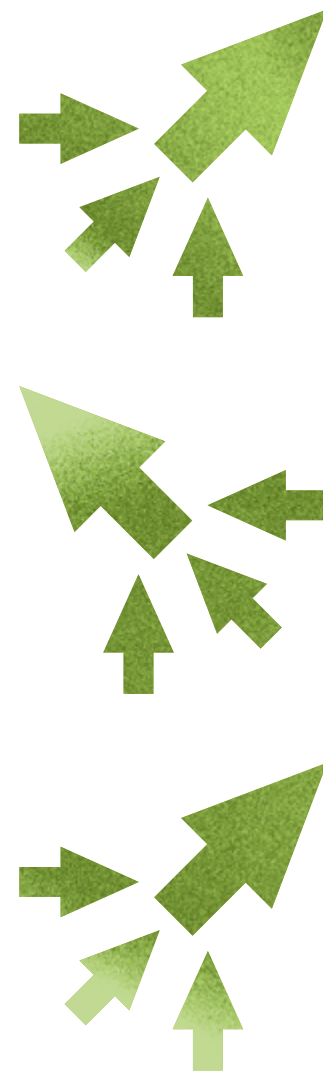
Στις αρχές του 2023, πολλοί Κύπριοι είναι απογοητευμένοι με την ειρηνευτική διαδικασία και έχουν συναίσθηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η κοινότητά τους. Σε αυτό το πλαίσιο πολλοί παίρνουν οι ίδιοι την ευθύνη για την αλλαγή, επιλέγοντας την απτή συνεργασία που στοχεύει σε αποτελέσματα για να διευκολύνουν την καθημερινότητα και να ελαχιστοποιήσουν την απομόνωση των Τουρκοκυπρίων. Αυτές οι προσπάθειες υποστηρίζονται από τη διεθνή κοινότητα στην οποία ειπώθηκε ότι δεν είναι κατάλληλη η στιγμή να ασχοληθούν με την ειρηνευτική διαδικασία και άρα επικεντρώνονται στη στήριξη της συνεργασίας σε ζητήματα αθλητισμού, εμπορίου, περιβάλλοντος, επιχειρηματικότητας των νέων, επαγγελματισμού των μέσων ενημέρωσης, εκπαίδευσης, τοπικών υποδομών και άλλων μη-πολιτικοποιημένων ζητημάτων.

Αυτές οι δραστηριότητες βοηθούν στην εδραίωση σχέσεων και συνεργασιών μεταξύ των δύο πλευρών, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση καθημερινών προκλήσεων. Όμως όσοι ασχολούνται ενεργά με αυτό τον τρόπο παρατηρούν ότι ενόσω συνεχίζεται το κυπριακό πρόβλημα, οι προσπάθειές τους παραμένουν περιορισμένου εύρους και μεγέθους και θεωρούνται ασήμαντες ή προσωρινές. Για παράδειγμα, οι δεσμοί μεταξύ των Ελληνοκύπριων και των Τουρκοκύπριων νέων που δημιουργούνται χάρη σε δικοινοτικές αθλητικές εκδηλώσεις υπονομεύονται, όταν οι νέοι αυτοί επιστρέφουν στο δικό τους περιβάλλον, όπου περιορίζεται ο χώρος για ουσιαστική αλληλεπίδραση και τα αφηγήματα για τον «άλλο» είναι συνήθως αρνητικά. Η συνεργασία στο ζήτημα του δικοινοτικού εμπορίου αποδυναμώνεται από το απρόβλεπτο επιχειρηματικό περιβάλλον στον βορρά και την καχυποψία στον νότο απέναντι στις ελληνοκυπριακές επιχειρήσεις που συναλλάσσονται με εταίρους στον βορρά. Η μεγέθυνση του δικοινοτικού εμπορίου περιορίζεται περαιτέρω από το γεγονός ότι όλες οι εμπορικές συναλλαγές πρέπει να γίνονται σε μετρητά, καθώς οι Τουρκοκυπριακές επιχειρήσεις δεν μπορούν να ανοίξουν λογαριασμούς σε τράπεζες στον νότο. Επίσης, η αβεβαιότητα αναφορικά με το καθεστώς των τουρκοκυπριακών επιχειρήσεων τα επόμενα δέκα χρόνια δεν επιτρέπει την επένδυση σε μακροπρόθεσμες εμπορικές σχέσεις.

Τον Μάρτιο του 2023 το κύριο εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας στον βορρά παύει να λειτουργεί εξαιτίας αμελούς συντήρησης και έλλειψης επενδύσεων προκειμένου να μπορεί να αντιμετωπίσει την αυξημένη ζήτηση. Η διοίκηση δεν είναι σε θέση να επιλύσει το πρόβλημα γρήγορα και η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας παρέχει ηλεκτρική ενέργεια για να απαμβλύνει τη δυσχερή θέση των Τουρκοκυπρίων, κατά το πρότυπο της προηγούμενης συνεργασίας μεταξύ του ελληνοκυπριακού και του τουρκοκυπριακού Εμπορικού Επιμελητηρίου. Λίγο μετά, προκύπτει ένα πρόβλημα του οποίου οι επιπτώσεις δεν περιορίζονται στον βορρά: οι πυρκαγιές στον χώρο υγειονομικής ταφής αποβλήτων Κουτσοβέντη γίνονται πολύ συχνότερες επηρεάζοντας την ποιότητα του αέρα σε ολόκληρη την Κύπρο. Η επιδείνωση της ποιότητας του αέρα γίνεται προβληματική για λόγους υγείας και δεδομένων των προτύπων της ΕΕ που πρέπει να πληροί η Κυπριακή Δημοκρατία. Απαιτείται επείγουσα δράση που συντονίζεται από τη δικοινοτική τεχνική επιτροπή για το περιβάλλον.

Αμέσως μετά την αντιμετώπιση της άμεσης κρίσης, εμπειρογνώμονες από την επιτροπή δημοσιεύουν μία δήλωση στην οποία επαναλαμβάνεται η ανάγκη για ολοκληρωμένες παγκύπριες λύσεις στη ρύπανση και άλλες περιβαλλοντικές προκλήσεις. Τονίζουν ότι «το περιβάλλον δεν έχει σύνορα. Ζούμε σε ένα νησί και μοιραζόμαστε το οικοσύστημα που μπορεί να προστατευτεί μόνο χάρη σε μια συνεργατική προσέγγιση που αναγνωρίζει την αλληλεξάρτησή μας.» Επίσης παρατηρούν ότι παρόλο που η κατά περίπτωση συνεργασία σε περιστάσεις κρίσης μπορεί να επιλύσει τα προβλήματα μόνο βραχυπρόθεσμα, δεν διευκολύνει τις μακροπρόθεσμες επιλογές στρατηγικής και τις ενέργειες που είναι αναγκαίες για να συζητηθούν τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι Κύπριοι με πιο βιώσιμο τρόπο. Η δήλωση της ομάδας συζητιέται ευρέως και στις δύο κοινότητες, εν μέρει επειδή προβλέπεται καύσωνας για το καλοκαίρι του 2024, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο ανεξέλεγκτων πυρκαγιών.

Μια πρωτοβουλία του ιδιωτικού τομέα σχετικά με τη συλλογή, τη διαχείριση και την εμπορία των απορριμμάτων από χαρτί και πλαστικό προσυπογράφει την έκκληση για ευρύτερη και πιο βιώσιμη συνεργασία. Οι Ελληνοκύπριοι επιχειρηματίες που ηγούνται της πρωτοβουλίας τονίζουν ότι έχουν εντείνει τη συνεργασία με τις ομάδες που συγκεντρώνουν τα απορρίμματα στον βορρά ώστε να διακινούνται διαμέσου της Πράσινης Γραμμής και στη συνέχεια περαιτέρω, σε άλλες χώρες για ανακύκλωση, δεδομένου ότι οι προηγούμενες προσπάθειες που επικεντρώνονταν μόνο στα απορρίμματα από τον νότο δεν ήταν οικονομικά βιώσιμες. Οι

ειδήσεις για την πρωτοβουλία αυτή σε συνδυασμό με τον πρόσφατο συναγερμό λόγω της ρύπανσης του αέρα, τις συνεχείς ανησυχίες για τις κρίσεις του φυσικού αερίου και της οικονομίας, και τους κινδύνους της αυξανόμενης έντασης μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας αυξάνουν την ευαισθητοποίηση για το γεγονός ότι η πολιτική ενασχόληση με το κυπριακό πρόβλημα αποσπά την προσοχή από τις τρέχουσες και μελλοντικές προκλήσεις και δεν αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά. Οι πολιτικοί δέχονται αυξημένες πιέσεις να ανατρέψουν το πολιτικό αδιέξοδο που θέτει η ειρηνευτική διαδικασία.

Νέα προσέγγιση για την ειρήνη

Στα μέσα του 2023 λαμβάνει χώρα στην Ισπανία μια συνάντηση της προσφάτως δημιουργηθείσας Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας, όπου η Τουρκία συμμετέχει μαζί με τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Στη συνάντηση αυτή, οι ηγέτες Τουρκίας, Ελλάδας και Κύπρου συναντώνται σε άτυπη σύσκεψη με τους ηγέτες του Ηνωμένου Βασιλείου, ορισμένων ακόμη χωρών και τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να αντιμετωπίσουν την ενεργειακή κρίση. Αναγνωρίζουν τη σημασία που έχει η επίλυση του κυπριακού προβλήματος προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ενεργειακές ελλείψεις.

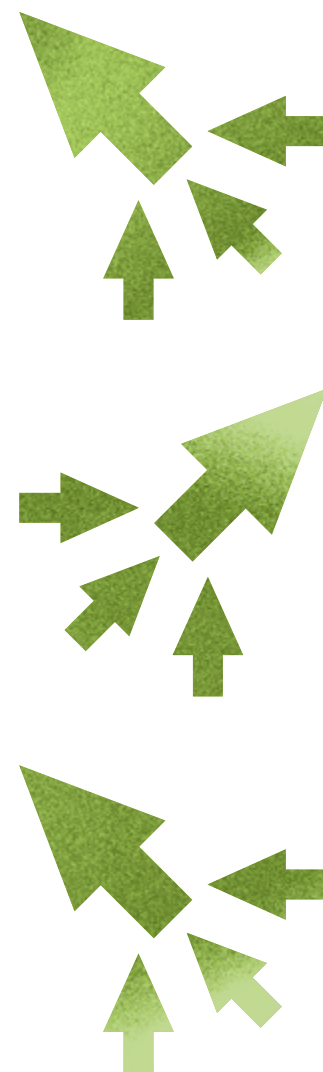
Αργότερα κατά τη διάρκεια του έτους, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αρχίζει έναν νέο γύρο διπλωματικών ταξιδιών για να διερευνήσει τις πιθανότητες για επανέναξη των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων. Οι διαβουλεύσεις είναι ευρύτατες και περιλαμβάνουν την ελληνοκυπριακή ηγεσία, την τουρκοκυπριακή ηγεσία, την ΕΕ, την Ελλάδα, την Τουρκία και τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Οι αντιπρόσωποι του ΟΗΕ επίσης συζητούν με άλλους φορείς στον νότο και στον βορρά, όπως είναι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι επιχειρηματικοί φορείς, τα πολιτικά κόμματα, οι ακαδημαϊκοί, οι ενώσεις γυναικών και οι ομάδες νέων.

Αυτές οι προκαταρκτικές συζητήσεις εξετάζουν κατά πόσο η ταχύτητα μεταβαλλόμενη γεωπολιτική, οικονομική και περιβαλλοντική κατάσταση

στην οποία βρίσκεται η Κύπρος θα μπορούσε να διανοίξει έναν καινούργιο δρόμο προς την ειρήνη. Οι περισσότεροι ηγέτες αναγνωρίζουν ότι σημαντικό μέρος της εργασίας που συντελέστηκε στους προηγούμενους γύρους διαπραγματεύσεων θα μπορούσε να παρέχει ισχυρή βάση για διευθέτηση των επίμαχων θεμάτων. Παρόλα αυτά, οι ομάδες της κοινωνίας των πολιτών και τα ακαδημαϊκά ιδρύματα επιχειρηματολογούν ότι οι ελιτίστικες, «εκ των άνω προς τα κάτω» διαδικασίες που παραδοσιακά συνηθίζονταν για την επίλυση του κυπριακού είναι παρωχημένες, δεν αξιοποιούν τις δυνατότητες άλλων τμημάτων της κοινωνίας πέραν της πολιτικής ελίτ και δεν είναι πιθανό να οδηγήσουν σε μόνιμα αποτελέσματα. Η έκκληση για μια νέα προσέγγιση βασίζεται σε ενδείξεις ότι ο μεγαλύτερος βαθμός συμμετοχής και ενσωμάτωσης αυξάνουν τη λαϊκή νομιμοποίηση και τη δημόσια στήριξη για τη διαδικασία και οποιαδήποτε συνεπαγόμενη συμφωνία. Υπάρχει μια γενικευμένη αίσθηση ότι αυτή είναι η «τελευταία ευκαιρία» για αποτελεσματική ειρηνευτική διαδικασία και ότι για να διασφαλιστεί η επιτυχία αυτή τη φορά πρέπει να εμπλακούν ποικίλα μέρη και τομείς της κοινωνίας.

Ανεπίσημες συζητήσεις πίσω από κλειστές πόρτες με τους ηγέτες και των δύο κοινοτήτων οδηγούν σε επαναπροσδιορισμό του ζητήματος και αναγνωρίζουν τους κοινούς στόχους παρόλο που επίσημα έχουν αποκλίνουσες θέσεις. Η θέση για δύο κράτη και η απαίτηση για κυριαρχία της τουρκοκυπριακής ηγεσίας μετατρέπεται σταδιακά σε συζήτηση γύρω από τις μακροχρόνιες ανησυχίες αναφορικά με τον διαμοιρασμό της εξουσίας, την περιθωριοποίηση, τη δικαιοσύνη και την αποτελεσματική συμμετοχή, και όχι ως άμεση αντίθεση σε μία ομοσπονδιακή λύση. Με τη στήριξη του ΟΗΕ, των ΗΠΑ, της ΕΕ και των εγγυητριών δυνάμεων (Ελλάδα, Τουρκία και ΗΒ) και της κοινωνίας των πολιτών, οι ηγέτες αποφασίζουν ότι νέες επίσημες συζητήσεις θα ξεκινήσουν το 2024. Παρόλο που το ομοσπονδιακό σύστημα θα πλαισιώσει το πλαίσιο λύσης αποτελώντας τη βάση για διαπραγματεύσεις, το ομοσπονδιακό σύστημα αναγνωρίζεται όχι ως ένας στόχος αφ' εαυτού, αλλά περισσότερο ως το μέσο προς ένα λειτουργικό παγκύπριο κοινωνικό συμβόλαιο που θα παρέχει ευημερία και ασφάλεια σε όλους τους Κύπριους.

Στη βάση αυτή, ο ΟΗΕ ετοιμάζει το έδαφος για μία νέα διάσκεψη κορυφής υψηλού επιπέδου μεταξύ του Τουρκοκύπριου και του Ελληνοκύπριου ηγέτη και οι δικινοτικές τεχνικές επιτροπές εντείνουν τις δραστηριότητές τους.

Στήριξη από το εσωτερικό και το εξωτερικό

Μόλις λαμβάνουν την ανακοίνωση για νέες συζητήσεις, αναλυτές παρατηρούν ότι η Κύπρος είναι σε καλή θέση για να διαδραματίσει σταθεροποιητικό ρόλο στην περιοχή, σημειώνοντας ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει αποδείξει ότι οι ανεπίλυτες συγκρούσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μεγάλη ταλαιπωρία και απρόβλεπτα αποτελέσματα. Τονίζουν ότι η Κύπρος βρίσκεται σε στρατηγική τοποθεσία, χαρακτηρίζεται από πολυποίκιλους πληθυσμούς και πολυπολιτισμικότητα, με δεσμούς τόσο με την Ευρώπη όσο και τη Μέση Ανατολή, καθώς και με τον χριστιανικό και τον μουσουλμανικό κόσμο. Κατά την άποψή τους, μία ενωμένη Κύπρος θα κέρδιζε τα μέγιστα από την ενεργειακή συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο και από το επονομαζόμενο 'μέρισμα ειρήνης' ενισχύοντας τον τουρισμό, τη ναυτιλία, τις επαγγελματικές υπηρεσίες και ανώτερη εκπαίδευση, ενώ ταυτόχρονα θα ενίσχυε το λιανεμπόριο και το χονδρεμπόριο. Μία ευρέως δημοσιευμένη μελέτη ερευνητικού ινστιτούτου δείχνει ότι η ισχυρότερη οικονομική επίδοση που θα προκύψει στο πλαίσιο μίας λύσης θα δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας και θα οδηγήσει σε φορολογικά και άλλα κυβερνητικά έσοδα. Ενώ κάποιοι Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι είναι σκεπτικοί για τα ευρήματά της, αναφέροντας ότι 'είναι μια από τα ίδια', οι κύριοι κοινωνικοί εταίροι από τον επιχειρηματικό τομέα επαινούν τη μελέτη, επειδή προτείνει συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους μία διευθέτηση θα μπορούσε να συμβάλλουν στο να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες οικονομικές δυσκολίες.

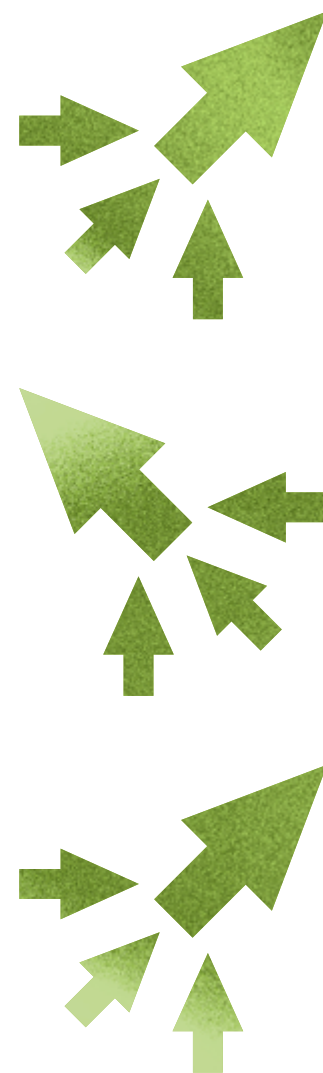
Αυξανόμενος αριθμός πολιτών σε όλο το νησί πιστεύει ότι μία ενωμένη Κύπρος θα είναι σε ισχυρότερη θέση από μία διαιρεμένη για να αντιμετωπίσει το παρόν και το μέλλον. Ορισμένοι Ελληνοκύπριοι είναι διστακτικοί να πειράξουν την τρέχουσα κατάσταση που πιστεύουν ότι τους επιτρέπει να συνεχίσουν τις ζωές τους χωρίς ιδιαίτερες αναταραχές. Πολλοί όμως αναγνωρίζουν ότι η τρέχουσα κατάσταση δεν είναι βιώσιμη σε έναν κόσμο ταχύτατα μεταλλασσόμενο, όπου η ασφάλεια και η δημοκρατία δεν μπορούν να θεωρηθούν δεδομένες. Συνεχίζουν να προσδοκούν σε μια λύση που θα αποτρέψει τις μονομερείς ενέργειες στο Βαρώσι, θα παρέχει μία τελική ευκαιρία οι πρόσφυγες να επιστρέψουν στις ιδιοκτησίες τους και να ανακτήσουν γη από την οποία εκτοπίστηκαν από το 1974, αλλά ανη-

συχούν περισσότερο ότι η πιθανότητα να επιστρέψουν στις περιουσίες τους γίνεται ολοένα και πιο απομακρυσμένη. Επιδιώκουν να μεγεθύνουν την οικονομία και ανησυχούν για τον ανταγωνισμό των τιμών εξαιτίας της χαμηλής αξίας της τουρκικής λίρας με αποτέλεσμα πολλά χρήματα να ξοδεύονται στον βορρά αντί στον νότο για καύσιμα, τουριστικές δραστηριότητες και εμπόριο. Επιπρόσθετα ανησυχούν για τη μετανάστευση, την αυξανόμενη εξάρτηση του βορρά από την Τουρκία και τον κίνδυνο ενός μη ρυθμιζόμενου κράτους στο βόρειο μέρος της Κύπρου.

Πολλοί Τουρκοκύπριοι ενδιαφέρονται επίσης για μια διευθέτηση, καθώς πιστεύουν ότι θα τερματίσει την απομόνωσή τους από τα διεθνή φόρα και θα καταστήσει εφικτή την ενσωμάτωσή τους στη διεθνή κοινότητα, θα διευκολύνει την οικονομική ανάκαμψη, θα εδραιώσει πρακτικές καλής διακυβέρνησης και θα ενισχύσει τον εκδημοκρατισμό του βορρά. Ορισμένοι Τουρκοκύπριοι επίσης ελπίζουν να αποκτήσουν μεγαλύτερη αυτονομία και ότι θα διασφαλίσουν μια σταθερή, μακροπρόθεσμη σχέση με την ΕΕ.

Η προοπτική της επανέναρξης διαπραγματεύσεων υποστηρίζεται έντονα από την ΕΕ και αρκετά μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Ταυτόχρονα η Τουρκία επιδιώκει να ενισχύσει τη σχέση της με την ΕΕ, έτσι ώστε να βελτιώσει την οικονομική της επίδοση. Η βελτίωση της σχέσης της θα βοηθούσε στην επικαιροποίηση της τελωνειακής ένωσης της Τουρκίας με την ΕΕ, θα επέτρεπε στη χώρα να αποκτήσει μεγαλύτερη πρόσβαση στην ενιαία αγορά της ΕΕ και θα διευκόλυε τη συμφωνία για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων.

Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι οι ανταγωνιστικές λύσεις στον ενεργειακό τομέα στην Ανατολική Μεσόγειο δεν έχουν οδηγήσει σε απτά αποτελέσματα, η Τουρκία αρχίζει να εξερευνά συνεργατικές λύσεις με την Ελλάδα και τους Ελληνοκύπριους. Μία συμφωνία μαζί τους σχετικά με την οριοθέτηση των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών ενδιαφέρει πολύ την Τουρκία, ειδικότερα εν όψει της προσέγγισης με το Ισραήλ και την Αίγυπτο. Θα καθιστούσε την ενεργειακή συνεργασία στους υδρογονάνθρακες στην Ανατολική Μεσόγειο ολοένα πιθανότερη και πιο βιώσιμη. Δεδομένων αυτών των μεταβαλλόμενων συμμαχιών, η Τουρκία επίσης εγκρίνει νέες διαπραγματεύσεις στο κυπριακό πρόβλημα.

Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου

Το 2024, μετά από εντατικές προετοιμασίες με όλες τις ενεχόμενες πλευρές και συνεχείς διαβουλεύσεις με μεγάλο εύρος φορέων, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ συγκαλεί συνομιλίες υψηλού επιπέδου στη Γενεύη. Ο ΟΗΕ και η ΕΕ επίσης στηρίζουν την παρουσία ορισμένων αξιόσέβαστων φορέων της κοινωνίας των πολιτών από τις δύο κοινότητες για να διευκολύνουν την αλληλεπίδραση μεταξύ τους, όπως επίσης και με την ηγεσία στο περιθώριο του επίσημου συνεδρίου. Στο τέλος αυτής της πολυσυζητημένης διαδικασίας ανακοινώνεται μία συμφωνία-πλαίσιο υψηλού επιπέδου. Οι δύο πλευρές συμφωνούν σε αυτή τη συμφωνία να επιδώσουν διαπραγματεύσεις με στόχο την επίτευξη της «ανθεκτικής ειρήνης». Η αρχή της ανθεκτικότητας αφορά όλα τα επίπεδα, από τους πολίτες, τις περιοχές και τις κοινότητες μέχρι τους θεσμούς και το νησί στο σύνολό του. Το πλαίσιο της διευθέτησης θα είναι ομοσπονδιακό αναγνωρίζοντας την πολιτική ισότητα των δύο κύριων κοινοτήτων και θα οικοδομηθεί στη βάση της εργασίας που ήδη έγινε σε προγενέστερες ειρηνευτικές συζητήσεις.

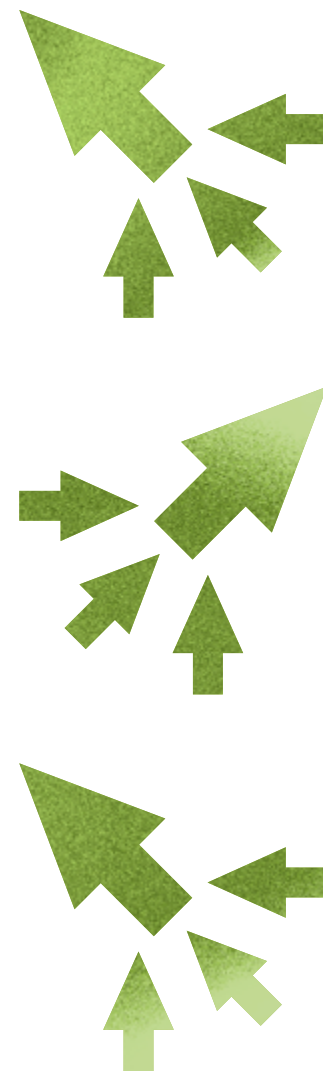
Η συμφωνία ορίζει περαιτέρω ότι οι καινούριες διαπραγματεύσεις θα είναι συμμετοχικές και συμπεριληπτικές. Η κοινωνία των πολιτών, ο ακαδημαϊκός χώρος, τα πολιτικά κόμματα, η επιχειρηματική κοινότητα, οι εκτοπισμένοι, οι μειονότητες και άλλοι φορείς θα προσκληθούν όλοι να συμμετέχουν στην ειρηνευτική διαδικασία, έτσι ώστε οι συζητήσεις να αντανακλούν κι άλλες προοπτικές και ανησυχίες εκτός από εκείνες των ελίτ και το αποτέλεσμά τους θα χαίρει ευρείας αποδοχής. Οι ειρηνευτικές συνομιλίες θα λαμβάνουν χώρα σε πολλαπλά παράλληλα επίπεδα για να διασφαλίζεται η ταχεία πρόοδος που θα οδηγήσει σε μία διευθέτηση στο πλαίσιο ενός σχεδίου δράσης με ξεκάθαρα χρονοδιαγράμματα. Επίσης ανακοινώνεται ένα πακέτο μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης για υλοποίηση τα επόμενα χρόνια που σχετίζεται, μεταξύ άλλων, με το αεροδρόμιο Τύμπου, το λιμάνι της Αμμοχώστου, το Βαρώσι και την πανεπιστημιακή συνεργασία.

Το Κοινό Συμμετέχει

Η υψηλού επιπέδου συμφωνία χαιρετίζεται ευρέως ως σημαντική εξέλιξη που βοηθάει την ειρηνευτική διαδικασία να προχωρήσει. Οι Τουρκοκύπριοι, οι Ελληνοκύπριοι και άλλοι στο νησί που ενδιαφέρονται για το μέλλον του δείχνουν ανανεωμένο ενδιαφέρον στην ειρηνευτική διαδικασία και εκφράζουν την εκτίμησή τους για την προσπάθεια να συμμετάσχει το κοινό περισσότερο από παλαιότερα. Η κοινωνία των πολιτών και τα δικαιοδικά δίκτυα σε όλο το νησί αρχίζουν να κινητοποιούνται τώρα που υπάρχει κοινός προσανατολισμός δράσης. Τονίζουν τη σημασία της προετοιμασίας όλης της κοινωνίας για αλλαγή και συνεργασία σημειώνοντας ότι η διαδικασία που θα οδηγήσει στη σταθερή ειρήνη θα είναι εντατική και θα απαιτεί αποφασιστικότητα και δέσμευση.

Οι ομάδες νέων αξιοποιούν νέες τεχνολογίες όπως είναι η εικονική πραγματικότητα για να βοηθήσουν τους συνομιλητικούς τους να φανταστούν πώς θα μπορούσε να διαφέρει το μέλλον από το παρόν. Ορισμένες εφημερίδες και στις δύο πλευρές του νησιού αρχίζουν να δημοσιεύουν στήλες με ειδήσεις από την άλλη πλευρά, έτσι ώστε ο κόσμος να μάθει τα καθημερινά ζητήματα που αντιμετωπίζει η κάθε κοινότητα. Ορισμένοι επιχειρηματίες και πολιτικοί στον νότο και στον βορρά αναφέρονται στους ισχυρούς δεσμούς που έχουν και οι δύο κοινότητες με το νησί. Σημειώνουν ότι μία μόνιμη διευθέτηση θα φέρει ακόμη μεγαλύτερη ενότητα, σταθερότητα και ευημερία στον κόσμο της Κύπρου και στην ευρύτερη περιοχή και θα ενισχύσει την ικανότητα για ταχεία ανταπόκριση στις προκλήσεις.

Νέες επιχειρηματικές συνεργασίες έχουν αναπτυχθεί σε μερικούς τομείς, αξιοποιώντας το μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Οι πραγματιστές επιχειρηματίες στον βορρά και στον νότο δημιουργούν διάφορα τουριστικά προϊόντα που συνδυάζουν ελληνοκυπριακά και τουρκοκυπριακά πολιτιστικά στοιχεία και αναδεικνύουν τη φυσική ομορφιά όλου του νησιού. Διερευνούν την δυνατότητα η Κύπρος να αποτελεί βάση για Τουρκικές επιχειρήσεις που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επεκτείνουν τις πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την παραγωγή του χαλουμιού/hellim και αναπτύσσουν καινούριες δικαιοδικές πρωτοβουλίες πράσινης ενέργειας.

Η διεθνής κοινότητα υπόσχεται τη στήριξή της για να διευκολύνει την δραστηριοποίηση των πολιτών. Πέραν από τη χρηματική στήριξη, παρέχεται τεχνική συνδρομή για διευκολυνθεί η συμμετοχή στο βαθμό που το ζητούν οι πολίτες και οι οργανώσεις στην Κύπρο.

Διαδικασία Πολλαπλών Επιπέδων

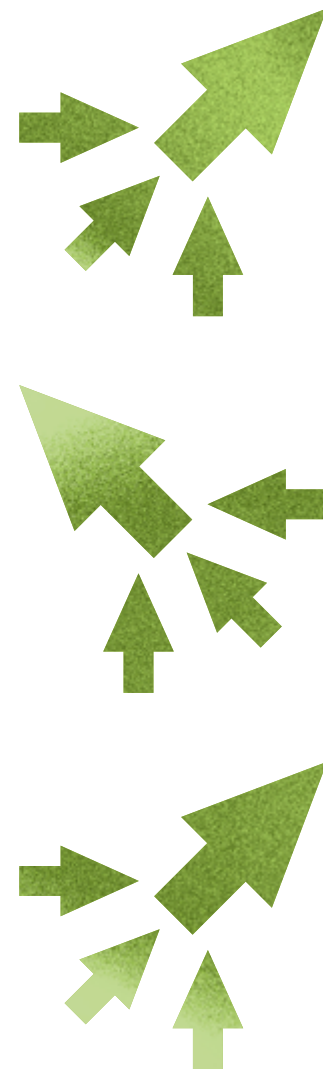
Μέχρι το 2025, είναι σε πλήρη εξέλιξη μία διαπραγμάτευση πολλαπλών σταδίων και μια ειρηνευτική διαδικασία που περιλαμβάνει ποικιλία πρωτοβουλιών σε διαφορετικά επίπεδα εμπλεκόμενων διαφορετικούς φορείς. Η διαδικασία έχει σχεδιαστεί ώστε να ισορροπεί την εμπιστευτικότητα με τη διαφάνεια διασφαλίζοντας ότι οι πολίτες παραμένουν καλά πληροφορημένοι. Ομάδες εργασίας Κυπρίων εμπειρογνομόνων και εκπροσώπων της κοινότητας, ορισμένες φορές με διεθνή στήριξη, συζητούν ταυτόχρονα διαφορετικά συγκεκριμένα θέματα. Οι Ομάδες Εργασίας συνεργάζονται μεταξύ τους όταν τα θέματα συνδέονται. Έχουν αρκετή εξουσία και ελευθερία να εμπλακούν σε ουσιαστικές διαπραγματεύσεις και να επιτύχουν αποδοτική χρονικά οριοθετημένη πρόοδο.

Η παράλληλη προσοχή σε πολλαπλά ζητήματα είναι σημαντική καινοτομία σε σύγκριση με παλαιότερες ειρηνευτικές προσπάθειες, όπου τα ζητήματα τύγγαναν διαπραγμάτευσης από τους ηγέτες στο υψηλότερο επίπεδο ένα-ένα. Σημαίνει ότι οι πλευρές εμπλέκονται μεταξύ τους με πολλαπλούς τρόπους, καθώς εισέρχονται σε μία αμετάκλητη διαδικασία που οδηγεί σε μια τελική διευθέτηση. Ακόμη μια διαφορά είναι ότι τώρα όλοι όσοι εμπλέκονται στις ομάδες εργασίας αμείβονται εν μέρει για τον χρόνο τους και ότι οι συντονιστές απασχολούνται με πλήρες ωράριο. Κάτι τέτοιο διευκολύνει τη μεγαλύτερη εμπλοκή των εμπειρογνομόνων που δεν έχουν συνταξιοδοτηθεί, των γυναικών και των νέων και βοηθά να επεκταθεί το εύρος της διαδικασίας.

Ταυτόχρονα, οι τεχνικές επιτροπές αναπτύσσουν τρόπους συνεργασίας σε θέματα υγείας, πολιτιστικής κληρονομιάς, ενοποίησης του ηλεκτρικού δικτύου, διαχείρισης των ανεξέλεγκτων πυρκαγιών, ανοίγματος νέων σημείων διέλευσης και καθημερινής οικονομικής συνεργασίας. Ο

αυξημένος συντονισμός και μία προσέγγιση που εστιάζει σε αποτελέσματα επίσης επιδιώκονται σε άλλους τομείς κοινών συμφερόντων που δεν βρίσκονται στον πυρήνα του κυπριακού προβλήματος, όπως είναι η εγκληματικότητα, τα αγροτικά πρότυπα και ο αθλητισμός. Όπου είναι εφικτό, οι εισηγήσεις των τεχνικών επιτροπών υλοποιούνται πριν επιτευχθεί μία συνολική πολιτική διευθέτηση για να αναδειχθεί η πρόοδος, να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών και να προετοιμαστούν οι ομοσπονδιακοί θεσμοί και οι θεσμοί των συνιστώντων πολιτειών μετά τη λύση. Σύμφωνα με τη δέσμευση των ηγετών να κάνουν την ειρηνευτική διαδικασία συμμετοχική και συμπεριληπτική, οι επιτροπές επίσης αρχίζουν να εμπλέκουν τους πολίτες στο έργο τους και να ενημερώνουν το κοινό για τις δραστηριότητές τους. Για παράδειγμα, η τεχνική επιτροπή για το περιβάλλον συνεργάζεται με περιβαλλοντικούς ακτιβιστές και από τις δύο κοινότητες. Αυτό αποσκοπεί στο να αξιοποιήσουν τις ιδέες και τα δίκτυά τους και να τους ενθαρρύνουν να δράσουν ως υπερασπιστές της διαδικασίας και μιας δυναμικής συμφωνίας.

Η τουρκοκυπριακή και η ελληνοκυπριακή κοινότητα συμφωνούν να ιδρύσουν τις δικές τους γραμματείες για να στηρίξουν την ειρηνευτική διαδικασία και να συνεισφέρουν στη συμφιλίωση. Έχοντας χρηματοδότηση από τους εθνικούς προϋπολογισμούς και διεθνείς χορηγούς, είναι υπεύθυνοι να επικοινωνούν με τους εκτοπισμένους και των δύο κοινοτήτων και με τις οικογένειες των πολεμικών θυμάτων και των αγνοουμένων. Οι γραμματείες διαβουλεύονται με αυτές τις ομάδες σχετικά με δυναμικά μέτρα για να απαμβλύνουν τις δυσκολίες τους και να αντιμετωπίσουν τις τρέχουσες προκλήσεις, έτσι ώστε να αποκαταστήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Σχετικές πληροφορίες που συλλέγονται με αυτό τον τρόπο μεταφέρονται στις κατάλληλες αρχές και τις διαπραγματευτικές ομάδες για περαιτέρω ενέργειες. Επίσης, προωθούν την οικοδόμηση σχέσεων, την συμφιλίωση και κοινωνική συνοχή μέσα από προγράμματα που ενθαρρύνουν την επούλωση κοινωνικών τραυμάτων, την αντιμετώπιση του παρελθόντος και την προώθηση της παιδείας για την ειρήνη. Οι γραμματείες είναι σε στενή επαφή μεταξύ τους και συντονίζουν ορισμένες από τις δραστηριότητές τους.

Επιφυλάξεις

Παρά την έντονη δραστηριοποίηση, πολλοί Κύπριοι συνεχίζουν να εκφράζουν αδιαφορία ή κυνισμό. Ορισμένοι δηλώνουν ότι η διαδικασία είναι ίδια με το παρελθόν και σίγουρο πως θα αποτύχει. Άλλοι αντιδρούν στην ιδέα ότι θα υπάρξουν αλλαγές στη ζωή, στην εργασία ή στην κοινότητά τους. Φήμες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αμφισβητούν τις ατζέντες όσων εμπλέκονται στην ειρηνευτική διαδικασία. Οι διαδικτυακές επιθέσεις και η παραπληροφόρηση αποτελούν συχνό φαινόμενο, εν μέρει τροφοδοτούμενες από φορείς που επωφελούνται από την παραοικονομία και τη φοροδιαφυγή στον βορρά και όσους πρόκειται να χάσουν από τον νέο ανταγωνισμό ή άλλες αναγκαιές μεταρρυθμίσεις για να συνάδουν με το κεκτημένο. Εθνικιστικές ομάδες συμφερόντων υποστηρίζουν ότι οι δύο κοινότητες δεν μπορούν ποτέ να βασίζονται η μία στην άλλη για ασφάλεια. Εκφράζουν ανησυχίες στην ιδέα μιας ομοσπονδίας που μπορεί να χαλαρώσει τους δεσμούς με τη «μητέρα πατρίδα» και υπονοούν ότι μία δυναμική μελλοντική 'κυπριακή' ταυτότητα θα προκύψει εις βάρος της 'ελληνικής' ή 'τουρκικής' ταυτότητας των πολιτών.

Πολλές από τις πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών υπέρ της ειρηνευτικής διαδικασίας δυσκολεύονται να συνεργαστούν αποτελεσματικά με ομάδες ή άτομα που έχουν τέτοιες επιφυλάξεις. Ορισμένοι από αυτούς συντονίζονται με διεθνείς ΜΚΟ που χρησιμοποιούν στρατηγικές να αντιμετωπιστεί η παραπληροφόρηση και η διαδικτυακή πόλωση. Κύπριοι φορείς επίσης αναλαμβάνουν αρκετές δημιουργικές προσπάθειες χρησιμοποιώντας την τέχνη του δρόμου και τον πολιτισμό για να καλέσουν τους πολίτες να αμφισβητήσουν παρωχημένες αντιλήψεις. Μία κοινοτική θεατρική ομάδα λαμβάνει πολλή προσοχή σε όλο το νησί με μία παράσταση στην οποία το δίδαγμα είναι ότι το status quo (παρούσα κατάσταση) δεν είναι στατικό. Οι διαφημίσεις για την παράσταση δηλώνουν «Είμαστε καταδικασμένοι να ζούμε μαζί σε αυτό το νησί, ευτυχώς ή δυστυχώς. Ας δουλέψουμε για να είναι 'ευτυχώς' η απάντησή μας.»

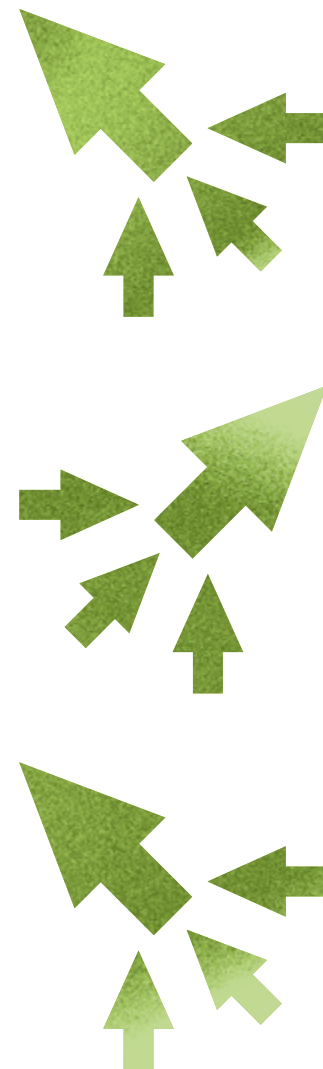
Ένα έργο που στηρίζει τους δημοσιογράφους να καλύψουν την ειρηνευτική διαδικασία με αντικειμενικό τρόπο συμβάλλει σε κύμα μιντιακής κάλυψης που βοηθάει ώστε να σταδιακά να υπάρξει εμπιστοσύνη μεταξύ των κοινοτήτων. Συμβάλλει επίσης η επίμονη έμφαση από την ηγεσία ότι οι κοινές προσπάθειές τους προς ανθεκτική ειρήνη είναι πραγματιστικές και όχι απλός ιδεαλισμός και ο στόχος είναι η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη

των Κυπρίων και του ίδιου του νησιού. Στελέχη μεγάλων εταιρειών και πρόεδροι επαγγελματικών ενώσεων και συνδικάτων επαναλαμβάνουν το ίδιο μήνυμα. Παρόλο που αυτό δεν σταματά τους φορείς που ωφελούνταν από το προηγούμενο στάτους κβο και που συνεχίζουν τις προσπάθειές τους να υπονομεύσουν την ειρηνευτική διαδικασία, πραγματικά ωθεί τους πολίτες να είναι πιο ανθεκτικοί και λιγότερο δεκτικοί σε τέτοια αρνητικά μηνύματα.

Εναρμόνιση και Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης

Το 2025 τίθεται σε εφαρμογή ένα επιταχυμένο πρόγραμμα για την εναρμόνιση της τουρκοκυπριακής κοινότητας με το κεκτημένο της ΕΕ. Η διαδικασία συντονίζει το ενισχυμένο γραφείο της ΕΕ στη βόρεια Λευκωσία και οικοδομεί επί του έργου της ΕΕ από το 2006 για στήριξη της τουρκοκυπριακής κοινότητας έχοντας πλέον μεγαλύτερη ετήσια χρηματοδότηση για ενισχυθεί η επιταχυμένη εναρμόνιση. Όλοι οι φορείς αναγνωρίζουν ότι η προσαρμογή στο ευρωπαϊκό κεκτημένο και η υλοποίησή της πρέπει να επιτευχθούν όσο το δυνατό πιο σύντομα για να ελαχιστοποιήσουν οποιεσδήποτε στρεβλώσεις στην οικονομία ή σημαντικά κοινωνικά προβλήματα. Για να επιτύχει τον σκοπό του, το πρόγραμμα εμπεριέχει αρκετά στοιχεία, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι προετοιμασίες για την ένταξη των Τουρκοκυπρίων στην Ευρωζώνη· η ενίσχυση της ποιότητας της δημόσιας διοίκησης στον βορρά και η ανταγωνιστικότητα στον ιδιωτικό τομέα· και η προώθηση μιας κουλτούρας προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλη την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Μαζί με την ΕΕ, οι πλευρές διαπραγματεύονται μεταβατικές περιόδους και κίνητρα για επιχειρήσεις που χρειάζονται να αλλάξουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν. Επίσης διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ δημοσίων υπαλλήλων, επαγγελματιών και δικηγόρων για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τον βορρά και τον νότο που δημιουργούν υποστηρικτικά δίκτυα και διδάσκονται από την ελληνοκυπριακή εμπειρία εναρμόνισης με το κεκτημένο.

Οι δύο πλευρές υλοποιούν διάφορα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης με τη στήριξη του ΟΗΕ και της ΕΕ. Το Βαρώσι τίθεται υπό τη διοίκηση

του ΟΗΕ και κατά συνέπεια ανοίγει για τους αρχικούς κατοίκους του. Το αεροδρόμιο Τύμπου στον βορρά ανοίγει για διεθνείς πτήσεις με τη διαχείριση της τουρκοκυπριακής κοινότητας υπό την επίβλεψη της ΕΕ. Εντωμεταξύ, η ανεπίσημη συνεργασία μεταξύ της τουρκοκυπριακής και της ελληνοκυπριακής ηγεσίας στο πλαίσιο της ειρηνευτικής διαδικασίας ενισχύεται από συζητήσεις για την περιφερειακή συνεργασία σε θέματα ενέργειας που λαμβάνει χώρα με τη στήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά συνέπεια, η Τουρκία ανοίγει τα αεροδρόμια και τα λιμάνια της στην ελληνοκυπριακή πλευρά, ενώ οι Ελληνοκύπριοι ανοίγουν το αεροδρόμιο της Λάρνακας σε πτήσεις από την Τουρκία. Οι τομείς της ναυτιλίας και του τουρισμού στον νότο επωφελούνται σχεδόν αμέσως. Η ελληνοκυπριακή ηγεσία επίσης ανακοινώνει ότι θα αποσύρει το βέτο της σε περαιτέρω διαβουλεύσεις για την αίτηση της Τουρκίας για είσοδο στην ΕΕ.

Πέρα από αυτά τα προβλεπόμενα μέτρα, λαμβάνουν χώρα άλλες προσπάθειες που επίσης βοηθούν να οικοδομηθεί εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο κοινοτήτων και να συζητηθούν ζητήματα που επηρεάζουν τις καθημερινές ζωές των ανθρώπων. Για παράδειγμα, η ανάπτυξη μιας στρατηγικής δικοινοτικής διαχείρισης πυρκαγιών οδηγεί στη δημιουργία ενός κοινού σχεδίου δράσης για ανταπόκριση σε πυρκαγιές, που καθορίζει πώς οι δύο πυροσβεστικές υπηρεσίες θα συνεργάζονται απευθείας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης χωρίς να απαιτείται υψηλού επιπέδου εξουσιοδότηση μέσω του ΟΗΕ και των ανώτερων αξιωματούχων των δύο πλευρών. Δημιουργείται μία κοινή επιτροπή για να συντονίζει τα εκπαιδευτικά πρότυπα, ειδικά σε σχέση με τα αναλυτικά προγράμματα της ιστορίας και της πολιτικής αγωγής, για να διασφαλιστεί ότι στα σχολικά εγχειρίδια δεν παρουσιάζονται διακρίσεις ή προκαταλήψεις. Επίσης αρχίζουν οι προετοιμασίες για τη δημιουργία ενός κοινού, επιστημονικού αφηγήματος της σύγχρονης ιστορίας για όλους τους εκπαιδευόμενους και τους μαθητές.

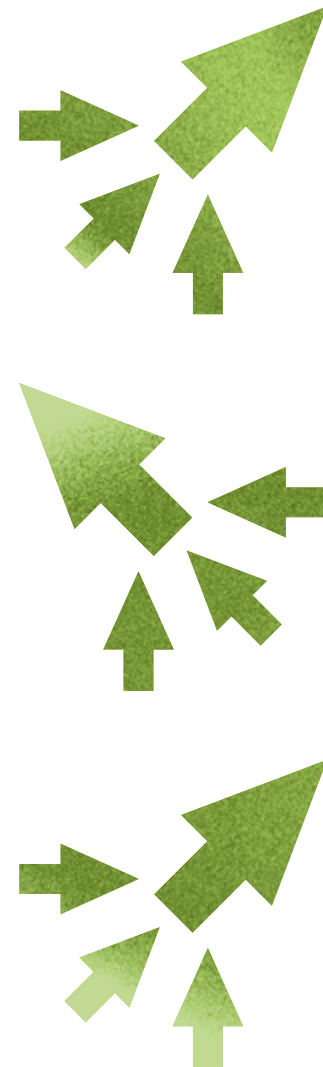
Αυτά τα απτά και άνευ προηγουμένου μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης δείχνουν στο κοινό ότι η ειρηνευτική διαδικασία μπορεί να έχει οφέλη αφού απαμβλύνουν ορισμένους φόβους σχετικά με μία δυνητική λύση. Αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δείχνουν ότι πολλοί αρχίζουν να πείθονται ότι «αυτή τη φορά είναι διαφορετικά τα πράγματα». Εντωμεταξύ, αυξάνεται το δικοινοτικό εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής. Επιχειρηματικοί κύκλοι που ενδιαφέρονται για μία διευθέτη διαβεβαιώνουν πως αυτό σημαίνει ότι η ελληνοκυπριακή και η τουρκοκυπριακή κοινότητα μπορούν να συνεργαστούν με επιτυχία όταν υπάρχουν τα κατάλληλα κίνητρα και οι κατάλληλες συνθήκες. Επίσης γίνεται

πολλή συζήτηση για τις μεγάλες αγορές που αναμένεται να ανοίξουν για Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους μετά τη λύση, οι οποίες θα επιτρέψουν στην Κύπρο να κάνει πραγματικότητα «το τεράστιο οικονομικό δυναμικό της.»

Κινητοποίηση της Κοινωνίας των Πολιτών

Η ηγεσία των δύο πλευρών και ο ΟΗΕ, προκειμένου να συμπληρώσουν τις πολιτικές και τεχνικές προσπάθειες, συνεργάζονται με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από τον βορρά και τον νότο για να δημιουργήσουν ένα Συμβουλευτικό Φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών για το Μέλλον της Κύπρου. Μέσω αυτού του φόρουμ οι διαπραγματευτικές ομάδες αλληλεπιδρούν με διάφορες κοινωνικές ομάδες σχετικά με αρκετές πτυχές της ειρηνευτικής διαδικασίας και λαμβάνουν ανατροφοδότηση για τις λύσεις που συζητιούνται για συγκεκριμένα ζητήματα. Η άμεση εμπλοκή επιτρέπει στο κοινό να εκτιμήσει ότι πολλές επιλογές περιλαμβάνουν αντισταθμίσιμα. Το φόρουμ δίνει πολλή σημασία στη συμμετοχή ομάδων των οποίων οι φωνές συχνά παραβλέπονται, όπως είναι τα παιδιά μικτών γάμων, τα άτομα με αναπηρίες, οι αναλφάβητοι, οι σεξουαλικές μειονότητες και οι κοινότητες των Λατίνων, των Μαρωνιτών και των Αρμενίων.

Σημαντική διαφορά από τους προηγούμενους γύρους στην ειρηνευτική διαδικασία αποτελεί το γεγονός ότι υλοποιούνται συμμετοχικές έρευνες γύρω από την ειρηνευτική διαδικασία μέσα από κοινή προσπάθεια των διαπραγματευτικών ομάδων και του ΟΗΕ. Μέσα από αυτές τις έρευνες, καθίσταται εφικτή η αξιολόγηση του βαθμού αποδοχής διαφόρων επιλογών και από τις δύο κοινότητες, κάτι που επιτρέπει τον εντοπισμό επιλογών που θα συνεισφέρουν στη σύγκλιση, ενώ παράλληλα αναγνωρίζονται οι ανησυχίες που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Τα αποτελέσματα των ερευνών κοινοποιούνται προς το ευρύ κοινό και τους διαπραγματευτές. Παράλληλα με το πρόγραμμα αυτό υπάρχει εκτεταμένη ώθηση από τον τομέα της εκπαίδευσης και της ενημέρωσης που μεταφέρουν τα περίπλοκα ζητήματα με κατανοητό τρόπο και βοηθούν το κοινό να δίνει εμπειρισιακά απαντήσεις όταν ερωτάται στις σχετικές έρευνες.

Επιπρόσθετα προς την πολυ-επίπεδη ειρηνευτική διαδικασία, διάφοροι φορείς της κοινωνίας των πολιτών διοργανώνουν συναντήσεις σε ποδοσφαιρικούς συλλόγους, κοινοτικά κέντρα, κέντρα νεότητας, συνδικάτα, πανεπιστήμια και χώρους εργασίας, σε αστικές και αγροτικές περιοχές για να διερευνηθεί τι θεωρούν οι πολίτες ότι χρειάζεται στην κοινότητά τους σε έναν συγκεκριμένο τομέα ή στους δημόσιους θεσμούς και στην ευρύτερη κοινωνία και πώς αυτά σχετίζονται με το όραμα της 'ανθεκτικής ειρήνης'. Επίσης φιλοξενούν διαλόγους με μικτές ομάδες Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων σε θέματα όπως ο φεντεραλισμός και οι μορφές καταμερισμού της εξουσίας, αντιμετώπισης του παρελθόντος και τα διδάγματα από άλλες χώρες. Η δημιουργία κοινών αστικών χώρων ενθαρρύνει τους πολίτες προς διερεύνηση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων των πιθανών λύσεων και άλλων ζητημάτων που ανησυχούν το κοινό. Το φόρουμ φιλοξενεί συστηματικές συναντήσεις των φορέων της κοινωνίας των πολιτών για να ανταλλάξουν εμπειρίες και να αναγνωρίσουν τι έχουν κατανοήσει που θα μπορούσε να μεταφερθεί πίσω στους διαπραγματευτές.

Η κοινωνική κινητοποίηση και η δημόσια εμπλοκή μπορούν να πάρουν διάφορες μορφές στον βορρά και στον νότο, καθώς οι συνθήκες στο νησί διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Η γλώσσα αποτελεί εμπόδιο αλλά δεν είναι ανυπέρβλητο. Συχνά η αγγλική λειτουργεί ως γέφυρα και όσοι μιλούν και ελληνικά και τουρκικά προσφέρονται να βοηθήσουν. Οι διερμηνείς και τα κέντρα γλωσσικής κατάρτισης στον βορρά και στον νότο αναφέρουν αύξηση στον αριθμό των πελατών τους. Επίσης, αρκετά σχολεία αρχίζουν να παρέχουν την επιλογή να μάθει κανείς την άλλη γλώσσα στο πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος του σχολείου.

Ένα Σχέδιο για Ανθεκτική Ειρήνη

Στις αρχές του 2026 οι δύο πλευρές μοιράζονται με το κοινό ένα προσχέδιο για «ανθεκτική ειρήνη» στην Κύπρο. Ορισμένα μέσα και κάποιοι σχολιαστές και στις δύο κοινότητες το κρίνουν ως ανεδαφικά οπτιμιστικό, μα άλλες φωνές εκπλήσσονται ευχάριστα. Το σχέδιο ανταποκρίνεται σε πολλές προσδοκίες τους και σε ορισμένες περιπτώσεις τις ξεπερνάει

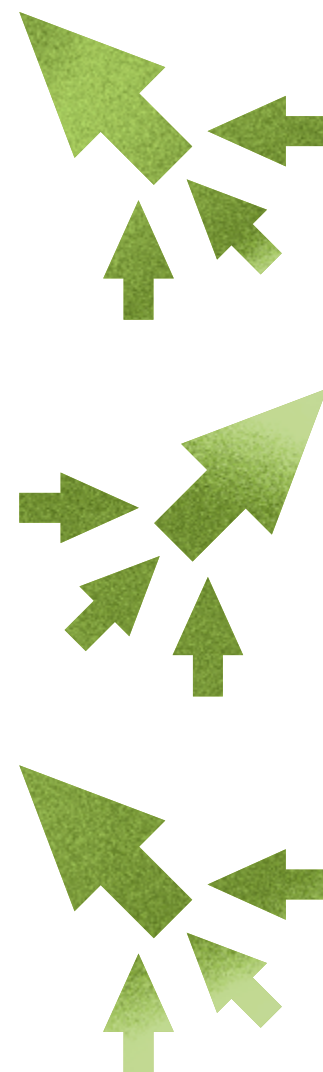
κιόλας, ειδικότερα όσον αφορά την ασφάλεια, το περιουσιακό και τη διακυβέρνηση. Κάποιοι που είχαν συμμετάσχει στις συζητήσεις αναφέρουν σε συνεντεύξεις ότι η υιοθέτηση ορισμένων αρχών, όπως είναι η συμπερίληψη, ο σεβασμός για τα δικαιώματα τόσο των ατόμων όσο και των κοινοτήτων, και η αναγνώριση ότι η ασφάλεια της μίας κοινότητας δεν θα έπρεπε να υφίσταται εις βάρος της άλλης κοινότητας, βοήθησαν σε μεγάλο βαθμό στην ορθή καθοδήγηση των διαπραγματεύσεων.

Καθώς η δημοσίευση του προσχεδίου συμπίπτει με την Κυπριακή Προεδρία της ΕΕ, τυγχάνει ευρείας διεθνούς κάλυψης. Οι ηγέτες της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ελλάδας ανακοινώνουν ότι όλη η Ευρώπη θα ωφεληθεί από μία λύση του κυπριακού και εκφράζουν την εκτίμησή τους για τη στήριξη της Τουρκίας προς τη διαδικασία αυτή. Οι συντονιστές των δύο κοινοτικών γραμματειών για την ειρήνη παρουσιάζονται μαζί σε ένα άρθρο που δημοσιεύεται στον Guardian. Όταν τους ρωτάνε ποιο είναι το κύριο πράγμα που έμαθαν, αναφέρουν ότι «οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι δεν είναι απαραίτητο να αγαπούν οι μεν τους δε για να συνυπάρξουν στο νησί αυτό, αλλά χρειάζεται να παραδεχτούμε ότι για να βγούμε μακροπρόθεσμα κερδισμένοι, πρέπει να συνεργαστούμε.» Επίσης παραδέχονται ότι η διαδικασία μέχρι στιγμής δεν υπήρξε εύκολη και ο δρόμος προς το μέλλον είναι μακρύς.

Παρά τις συζητήσεις σε θετικό κλίμα για το ειρηνευτικό σχέδιο, συνεχίζουν να ακούγονται και από τις δύο κοινότητες φωνές που εκφράζουν τις ανησυχίες τους. Στην ελληνοκυπριακή κοινότητα αυτές σχετίζονται κυρίως με τη λειτουργικότητα του ομοσπονδιακού πλαισίου και την εφαρμογή της λύσης, ιδιαίτερα ως προς την υλοποίηση προνοιών αναφορικά με τις περιουσίες και θέματα ασφάλειας που σχετίζονται με την επιρροή της Τουρκίας στον βορρά. Στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, οι ανησυχίες αφορούν την κατανομή της εξουσίας, την αποτελεσματική αντιπροσώπευση και τα ζητήματα ασφάλειας.

Βήματα για τη Λύση

Οι δύο ηγέτες ανακοινώνουν ότι η ειρηνευτική διαδικασία τώρα θα εισέλθει σε μία φάση εκτεταμένης δημόσιας διαβούλευσης. Διευκολύνουν το μοίρασμα πληροφοριών σχετικά με τη χρηματοδότηση της διευθέτησης η οποία θα προέλθει από συνεισφορές εξωτερικών φορέων, από δά-

νεια με χαμηλό επιτόκιο προς το ομοσπονδιακό κράτος και έσοδα από τους υδρογονάνθρακες. Μία κοινή επιτροπή στην οικονομία εργάζεται προσπαθώντας να οραματιστεί ένα εφικτό οικονομικό γενικό σχέδιο για το σύνολο της Κύπρου. Οι αποφασιστικές σημασίας ερωτήσεις από μέλη του κοινού οδηγούν τις δύο πλευρές να αφιερώσουν περισσότερη δουλειά στο να δημιουργήσουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την επίλυση του αδιεξόδου σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Η διαδικασία της διαβούλευσης λαμβάνει χώρα μέσα από συναντήσεις σε δημαρχεία, ψηφιακές πλατφόρμες και συμμετοχικές έρευνες και βοηθά το κοινό να μην αισθάνεται ανασφάλεια αναφορικά με το νέο καθεστώς.

Μία πτυχή του ειρηνευτικού σχεδίου που βοηθάει να διασκεδαστούν οι ανησυχίες είναι ότι επιτρέπει σε μεγάλο βαθμό το δικαίωμα των εκτοπισμένων και των κοινοτήτων και από τις δύο πλευρές να επιστρέψουν στις αρχικές τους κοινότητες, αν το επιθυμούν, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας για αποζημίωση για την αρχική τους ιδιοκτησία (ή αντίστοιχη ιδιοκτησία στην ίδια πόλη, αν το αρχικό τους σπίτι δεν είναι πλέον διαθέσιμο). Επίσης λαμβάνει υπόψη τη δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση και στις υπηρεσίες στη μητρική γλώσσα του καθενός, την ανεξίτηρησεία και την ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματος ή την ίδρυση μιας επιχείρησης. Οι αναφορές από τα μέσα ενημέρωσης προβλέπουν ότι πολλοί θα επιλέξουν την αποζημίωση και θα παραμείνουν στις πόλεις και στα χωριά όπου ζουν, και παρουσιάζουν άτομα που εκφράζουν την εκτίμησή τους για το γεγονός ότι τους δίνεται επιλογή. Οι ιδιοκτήτες που έχουν χάσει την περιουσία τους, επειδή οι περιουσίες τους έχουν απαλλοτριωθεί για έργα δημοσίου οφέλους, νιώθουν ανακούφιση στην προοπτική της αποζημίωσης. Αυτό αφορά όσους έχασαν την περιουσία τους διότι αυτή χρησιμοποιήθηκε για νοσοκομεία, δρόμους και άλλες δημόσιες υποδομές.

Μετάβαση

Στις αρχές του 2028 μετά από έναν χρόνο εκτεταμένων δημόσιων διαβουλεύσεων, τεχνικών προετοιμασιών και επικύρωσης από βασικούς πολιτικούς εταίρους και στην Κύπρο και σε διεθνές επίπεδο, το αναθεωρημένο ειρηνευτικό σχέδιο τίθεται σε ταυτόχρονα δημοψηφίσματα στον βορρά και στον νότο. Τα δημοψηφίσματα κερδίζονται με μεγάλη διαφορά και στις δύο πλευρές του νησιού προετοιμάζοντας το έδαφος για ισχυρή

δημόσια στήριξη κατά τη διάρκεια της φάσης υλοποίησης της συμφωνίας. Ο Τουρκοκύπριος και ο Ελληνοκύπριος ηγέτης συγχαίρουν τους πολίτες της Κύπρου για αυτή την κοινή τους απόφαση και υπογραμμίζουν ότι θα συνεχιστούν οι προσπάθειες επικοινωνίας και συνεννόησης με όσους συνεχίζουν να είναι δυσαρεστημένοι στις δύο κοινότητες. Αναγνωρίζουν ότι το ειρηνευτικό σχέδιο δεν είναι τέλειο, αλλά δεν χρειάζεται να είναι, υπό την προϋπόθεση ότι η νέα διευθέτηση επιτρέπει να συναφθεί ανθεκτική ειρήνη. Η διεθνής κοινότητα τονίζει ότι η διαδικασία, το αποτέλεσμα και το μέλλον έχουν κυπριακή σφραγίδα, έχουν γίνει από τους Κύπριους για τους Κύπριους.

Περνάνε αρκετοί μήνες προετοιμασιών. Οι διοικήσεις και στις δύο πλευρές του νησιού τονίζουν ότι η οικοδόμηση ισχυρών ομοσπονδιακών θεσμών είναι σημαντικό κομμάτι της διαδικασίας για να «σταθεροποιηθεί η ειρήνη στην Κύπρο.» Γίνονται εκτεταμένες επενδύσεις στη γλωσσική εκπαίδευση και ξεκινάει μία διαδικασία αποστράτευσης των υφιστάμενων στρατιωτικών σωμάτων με στόχο να δημιουργηθεί ένας επαγγελματικός ενιαίος κυπριακός στρατός που θα ενσωματώνει, υπό μικτή ηγεσία, μέλη από όλες τις κοινότητες.

Λαμβάνουν χώρα εκλογές στις νέες υπηρεσίες του ομοσπονδιακού και των συνιστώντων κρατών. Στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση η (σταθμισμένη) διασταυρούμενη ψήφος ενθαρρύνει τους πολιτικούς να επικοινωνήσουν με άτομα πέραν της δικής τους κοινότητας προκειμένου να διασφαλίσουν επαρκείς ψήφους. Η διεθνής κάλυψη των εκλογών από τα μέσα ενημέρωσης χαιρετίζει το γεγονός ότι ορισμένοι πολιτικοί που υποβάλλουν υποψηφιότητα έχουν εμπλακεί άμεσα στις διαπραγματεύσεις, ενώ άλλοι υπηρέτησαν ως σύμβουλοι. Διορίζονται προσωρινοί διοικητές σε αρκετές κρίσιμες σημασίας υπηρεσίες του ομοσπονδιακού κράτους και των συνιστώντων πολιτειών. Ορισμένοι από αυτούς είχαν συνεισφέρει στην ειρηνευτική διαδικασία υπηρετώντας σε τεχνικές υπηρεσίες ή από την κοινωνία των πολιτών. Η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης δείχνει ότι μεγάλος αριθμός γυναικών εκλέγονται ή διορίζονται και εφιστούν την προσοχή σε σχετικά νεαρούς ανθρώπους με ακτιβιστικό υπόβαθρο που αναλαμβάνουν δημόσια θέση με το σύνθημα «Όχι οι συνήθεις ύποπτοι.»

Στα τέλη του 2029 τίθεται σε ισχύ η νέα κατάσταση πραγμάτων. Οι συνιστώσες πολιτείες έχουν αρκετή αυτονομία με μεγάλο εύρος αρμοδιοτήτων που τους επιτρέπουν να διαχειρίζονται όλες τις πτυχές της καθημερινής ζωής για τους Τουρκοκύπριους και τους Ελληνοκύπριους

αντίστοιχα. Συνεργασίες μεταξύ των αρχών των συνιστωσών πολιτειών λαμβάνουν χώρα τακτικά, καθώς διευκολύνονται από έναν συντονιστικό φορέα που αποτελείται και από τις δύο πολιτείες και την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Ένα Ομοσπονδιακό Υπουργείο για την Κοινωνική Συνοχή και την Εδραίωση της Ειρήνης με ομολόγους σε επίπεδο συνιστώντων πολιτειών ενσωματώνει και συνεχίζει την εμπειρογνομοσύνη των κοινοτικών γραμματειών για την ειρήνη που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της ειρηνευτικής διαδικασίας.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες εγκαθιδρύουν ένα σύστημα έγκαιρης ειδοποίησης και έγκαιρης απόκρισης για να ανιχνεύουν τις εντάσεις σε επίπεδο κοινότητας, πριν ξεσπάσουν συγκρούσεις και λαμβάνουν τα κατάλληλα προληπτικά μέτρα. Δημιουργείται μία Κοινοτική Ομοσπονδιακή Αστυνομία (ΚΟΑ) που, εκτός από τις γενικές ευθύνες αστυνόμευσης, επικεντρώνεται στην αστυνόμευση των κοινότητων και στην αποκλιμάκωση.

Όπως ορίστηκε νωρίτερα στο ειρηνευτικό σχέδιο, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση καθορίζει ορισμένες περιοχές ως τα πρώτα ομοσπονδιακά πάρκα που θα προβάλλουν την πλούσια κληρονομιά του νησιού. Τα δημοσιευμένα σχέδια για αυτά τα πάρκα ορίζουν ότι θα ενισχυθεί ο πληθυσμός τους με άγρια πανίδα και χλωρίδα από το ιστορικό παρελθόν της Κύπρου και ότι όλοι οι κάτοικοι της Κύπρου θα έχουν φθηνή πρόσβαση σε αυτά. Οι ιστορικοί χώροι μεγάλης πολιτιστικής αξίας επίσης βρίσκονται υπό ομοσπονδιακή προστασία ενισχύοντας την αίσθηση ενότητας και διασφαλίζοντας ότι αυτοί οι χώροι θα προστατεύονται εις το διηνεκές.

Τεστ Αντοχής

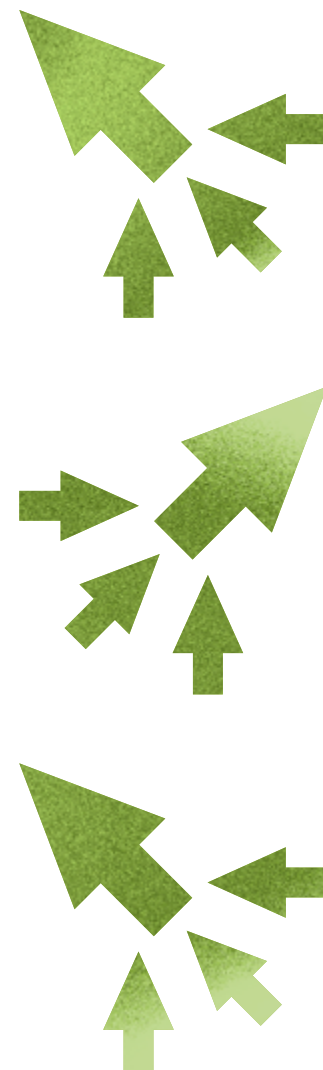
Συμβαίνουν γεγονότα που ελέγχουν την αντοχή της νέας ομοσπονδίας, των θεσμών και του πληθυσμού. Στις αρχές του 2030, μετά από έναν ποδοσφαιρικό αγώνα, οπαδοί μιας ελληνοκυπριακής και μιας τουρκοκυπριακής ομάδας συγκρούονται μεταξύ τους και καταλήγουν σε βιαιοπραγίες. Τρεις νεαροί καταλήγουν στο νοσοκομείο. Παρά κάποιες αρνητικές αντιδράσεις στο διαδίκτυο, αρκετές ιστορίες στα μέσα ενημέρωσης τονίζουν ότι οι ενέργειες κάποιων λίγων δεν αντιπροσωπεύουν μια ολόκληρη κοινότητα. Η Κοινοτική Ομοσπονδιακή Αστυνομία επικοινωνεί με όσους εμπλέκονται, ενώ η Ομοσπονδιακή Επίτροπος για τα εγκλήματα κατά του μίσους ερευνά.

Καταλήγει ότι δεν πρόκειται για ποινικό αδίκημα και καλύτερα θα αντιμετωπιστεί με μέτρα αποκαταστατικής δικαιοσύνης.

Αργότερα το ίδιο έτος, υπάρχουν εντάσεις στο ομοσπονδιακό Συμβούλιο Υπουργών όταν συζητούν για ένα ενεργειακό έργο που απαιτεί διεθνή και περιφερειακή συνεργασία. Την ώρα της λήψης απόφασης, οι υπουργοί διαχωρίζονται σύμφωνα με την εθνική τους καταγωγή. Μια διαρροή έχει ως αποτέλεσμα η διαφωνία να καλυφθεί ευρέως από τα μέσα ενημέρωσης σε βορρά και νότο. Ορισμένοι αναλυτές σπεύδουν να προβλέψουν «την πτώση της ομοσπονδίας» κάτι που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναπαράγουν. Άλλοι παρατηρούν ότι οποιαδήποτε συνεργασία αντιμετωπίζει και δυσκολίες και ότι το πραγματικό ερώτημα είναι πώς αυτές αντιμετωπίζονται. Το ζήτημα λαμβάνει διαστάσεις σύγκρουσης μεταξύ Προέδρου και Αντιπροέδρου, αλλά αυτοί τελικά συμφωνούν να θέσουν σε εφαρμογή τον μηχανισμό επίλυσης αδιεξόδου, καθώς είναι και οι δύο αποφασισμένοι να επιλύσουν το ζήτημα με στόχο τα συμφέροντα των πολιτών. Ο μηχανισμός αποδεικνύεται αποτελεσματικός: το ζήτημα επιλύεται μέσα σε δύο εβδομάδες με τη βοήθεια της κοινής δέσμευσης στην πράσινη μετάβαση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Στη συνέχεια, οι μνημόνιοι αναφέρουν ότι το επεισόδιο αποτέλεσε δοκιμασία – κυριολεκτικά και μεταφορικά – αλλά υπήρξε χρήσιμο. Όσοι εμπλέκονταν απέκτησαν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη σχέση τους και στις κοινές ικανότητες και τόνισαν την αξία της ύπαρξης αποτελεσματικών μηχανισμών επίλυσης διαφωνιών.

Κόμβος στην Ανατολική Μεσόγειο

Τα ενδιαφερόμενα μέρη στο εξωτερικό θεωρούν τους θεσμούς της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της Κύπρου και των συνιστώντων κρατών ως σχετικά ανθεκτικούς και ικανούς να αποτρέψουν ή να αντιμετωπίσουν τις συγκρούσεις χωρίς παρέμβαση τρίτων. Τώρα που υπάρχει κυριαρχική ισότητα μεταξύ ομοσπονδιακής Κύπρου, Ελλάδας και Τουρκίας, οι σχέσεις μεταξύ τους βασίζονται κυρίως στο εμπόριο, στην ενέργεια και στην εκπαιδευτική συνεργασία. Μέχρι το 2031 οι τρεις χώρες έχουν υπογράψει συμφωνίες για το φυσικό αέριο, την ύδρευση και την ηλεκτρική ενέργεια.

Η Κύπρος έχει επίσης αρχίσει να χτίζει τρεις ηλιακούς θερμοηλεκτρικούς σταθμούς με στόχο να πουλάει την πλεονάζουσα ενεργειακή ικανότητά της από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην Τουρκία και άλλες χώρες. Δημιουργείται η πρώτη κυκλική γραμμή τραμ γύρω από τη Λευκωσία που συνδέει τους ακτινωτούς ποδηλατοδρόμους και τις διαδρομές των ηλεκτρικών σκούτερ. Το αποτέλεσμα είναι πολλοί στην πρωτεύουσα της χώρας να παρακάμπτουν τους δρόμους με συμφόρηση και να χρησιμοποιούν πιο αποτελεσματική διαδρομή για να μεταβούν στη δουλειά τους. Βελτιώνεται με τη στήριξη της ΕΕ το σύστημα δημόσιων μεταφορών σε όλο το νησί, κάτι που αποδίδει σημαντικά κοινωνικά και οικονομικά μερίσματα, καθώς διευκολύνει τις εμπορικές, τουριστικές και εργασιακές και φοιτητικές μετακινήσεις σε άλλες πόλεις.

Το 2032 γίνονται εκλογές για την ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Κύπρου και για τις συνιστώντες πολιτείες. Οι δημόσιες εκδηλώσεις, οι τηλεοπτικές συζητήσεις και τα άρθρα στα μέσα ενημέρωσης για τις εκλογές επικεντρώνονται στα ζητήματα και τα σχέδια των υποψήφιων αντί για την κοινοτική προέλευσή τους. Ο επικρατέστερος συνασπισμός του οποίου ηγείται μία γυναίκα που είναι μέλος της Μαρωνίτικης κοινότητας, κερδίζει με μία πλατφόρμα που σκοπεύει στην βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, στη συμπεριληπτική εκπαίδευση, στην προσαρμογή στις συνθήκες της κλιματικής αλλαγής και στην κοινωνική συνοχή. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ανοίγει τα πρώτα τρία Εθνικά Πάρκα.

Στους θερινούς Ολυμπιακούς στο Μπρίσμπεϊν συμμετέχει μικτή ομάδα ελληνόφωνων και τουρκόφωνων Κυπρίων. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού παρακολουθεί την επίδοσή της με μεγάλο ενδιαφέρον. Πολλοί φοιτητές που σπουδάζουν στον βορρά σπουδάζουν στο εξωτερικό για κάποια χρονική περίοδο με υποτροφία από το πρόγραμμα Εράσμους, κάτι που τώρα είναι εφικτό, αφού αρκετά από τα πανεπιστήμια εντάσσονται στον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εντωμεταξύ, μπορούν πλέον οι Κύπριοι να αξιολογηθούν ιατρικά και να λάβουν υγειονομική περίθαλψη οπουδήποτε στην Κύπρο, ανεξαρτήτως από την κοινότητα από την οποία προέρχονται ή σε ποια κοινοτική αρχή ανήκει το εκάστοτε νοσοκομείο.

Μέχρι το 2035 πολλά έχουν αλλάξει στην Κύπρο. Η Ομόσπονδη Κυπριακή Δημοκρατία είναι μία δημοκρατική κοινωνία με αποτελεσματικούς δημόσιους θεσμούς, όπου το κράτος δικαίου και τα ατομικά και ομαδικά δικαιώματα γίνονται σεβαστά, υπάρχουν έλεγχοι και ισορροπίες στην πο-

λιτική και στην οικονομία και η επάνδρωση και ο διορισμός σε δημόσιο αξίωμα βασίζεται στην αξιοκρατία και όχι στην κοινότητα προέλευσης. Οι γυναίκες και οι νέοι διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη διακυβέρνηση και στη λήψη αποφάσεων. Αναγνωρίζεται ότι η Κύπρος έχει πλούσια παράδοση και πολλές κουλτούρες και λαούς, κάτι που αποτελεί πηγή υπερηφάνειας. Αυτή η παράδοση μαζί με την ευρωπαϊκή ταυτότητα των Κυπρίων συναποτελούν κοινό αφήγημα ενός πολιτιστικά, εθνοτικά και θρησκευτικά πολυποίκιλου λαού μέσα στην Ευρώπη που έχει τα μάτια του στραμμένα στο μέλλον. Με τη βελτιωμένη πολιτική σταθερότητα και τα αυξημένα μέτρα αντιμετώπισης της διαφθοράς η Κύπρος λειτουργεί ως κόμβος στη Μεσόγειο για διεθνείς εταιρείες, μεταφορές, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και τεχνολογία.

Μία ανάρτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γίνεται viral. Δείχνει έναν τοίχο στη Λευκωσία με γκράφιτι με τη φράση «Κύπρος: το νησί όπου γεννιούνται νέα όνειρα.» ■

Πώς Χρησιμοποιούνται τα Σενάρια

Όταν δημιουργούμε σενάρια, δημιουργούμε μία κοινή γλώσσα που μας επιτρέπει να αναφερθούμε στις προκλήσεις του παρόντος και του μέλλοντος. Βάσει αυτής της συζήτησης, μπορούμε να προβούμε σε επιλογές και να σχηματίσουμε συμμαχίες που μας επιτρέπουν να προωθούμε τη μελλοντική πραγματικότητα που επιθυμούμε. Κατά συνέπεια, προκειμένου τα σενάρια να είναι πετυχημένα, είναι αναγκαίο να καταστούν αντικείμενο προβληματισμού και συζήτησης. Ο προβληματισμός μπορεί να γίνεται κατ' ιδίαν ή συλλογικά, πρόσωπο με πρόσωπο ή ψηφιακά.

Ο στόχος του δομημένου προβληματισμού σχετικά με τα σενάρια είναι να ωθήσει μία ευρεία ομάδα συμμετεχόντων σε διάλογο αναφορικά με τις μελλοντικές δυνατότητες χρησιμοποιώντας τα σενάρια προκειμένου να ενημερώσει και να εμπνεύσει ατομικές και συλλογικές στρατηγικές, να φωτίσει πιθανές διαδρομές και να αποσαφηνίσει τα επόμενα βήματα.

Παρακαλείστε να σκεφτείτε την περίπτωση να μεταφέρετε τα σενάρια στις ομάδες στις οποίες συμμετέχετε, για παράδειγμα:

→ Ως ακτιβιστές στην κοινωνία των πολιτών ή ως ηγετικές μορφές της κοινότητας, σκεφτείτε την περίπτωση να προωθήσετε τον διάλογο για τα σενάρια και τον αντίκτυπό τους μεταξύ των κοινοτικών ομάδων, των γυναικείων οργανώσεων, των περιβαλλοντικών ομάδων, κλπ.

→ Ως επιχειρηματίες, σκεφτείτε την περίπτωση να χρησιμοποιήσετε τα σενάρια για στρατηγικό σχεδιασμό για να ελέγξετε την ανθεκτικότητα της στρατηγικής σας σε διαφορετικά μέλλοντα.

→ Ως πολιτικοί, σκεφτείτε την περίπτωση να χρησιμοποιήσετε τα σενάρια για να ελέγξετε την ανθεκτικότητα του πολιτικού σας προγράμματος και να σκεφτείτε τι άλλο μπορείτε να κάνετε προκειμένου να επηρεάσετε θετικά το μέλλον.

→ Ως εκπαιδευτικοί ή καθηγητές πανεπιστημίου, σκεφτείτε την περίπτωση να χρησιμοποιήσετε τα σενάρια στη διδασκαλία σας.

→ Ως καλλιτέχνες, σκεφτείτε πώς θα μεταφέρετε τις ιστορίες των σεναρίων σε εκθέσεις, εικονογραφήσεις, γκράφιτι, θέατρο, ταινία, κλπ.

→ Ως πολίτες, σκεφτείτε πώς τα σενάρια αυτά σχετίζονται με τις πολιτικές σας επιλογές και την πολιτική σας δέσμευση, όπως επίσης και το έργο σας στην κοινότητά σας.

Λεπτομέρειες για τη χρησιμοποίηση των σεναρίων με αυτούς τους τρόπους υπάρχουν στον οδηγό που τιτλοφορείται «Πώς να χρησιμοποιείτε τα σενάρια» στην ιστοσελίδα www.cyprusfutures.org.

Γλωσσάριο

Όροι που Σχετίζονται με τα Σενάρια

ΑΛΗΘΟΦΑΝΕΙΑ. Ένα από τέσσερα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα σενάρια, δηλαδή η ιδιαίτερος διαφοροποιημένη ομάδα όσων συναποτελούν την ομάδα σεναρίων πιστεύει ότι κάθε σενάριο θα μπορούσε να συμβεί, καθώς βασίζεται στη λογική και στις αποδείξεις: καθένα τους εδράζεται σταθερά στο πεδίο του εφικτού από την οπτική τους γωνία – ακόμη κι αν φαίνεται να βρίσκεται στα όρια της αληθοφάνειας.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΕΝΑΡΙΩΝ. Μια διαδικασία συνεργασίας πολλών εμπλεκόμενων στην ίδια κατάσταση, μερών, με διαφορετικές, συχνά αντικρουόμενες, απόψεις, προκειμένου να αναπτύξουν μία συλλογή τριών ή τεσσάρων δομημένων ιστοριών οι οποίες παρουσιάζουν εναλλακτικά πιθανά μέλλοντα σε σχέση με την κατάσταση αυτή. Έτσι δημιουργούν ένα κοινό πλαίσιο και μία κοινή γλώσσα για στρατηγικούς διαλόγους σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση και τις ενέργειες στις οποίες μπορούν να προβούν για να διαμορφώσουν το μέλλον. Η συλλογή των σεναρίων παρέχει έναν χάρτη μελλοντικών πιθανοτήτων που βοηθά τους ανθρώπους να αντιληφθούν τους κινδύνους και τις ευκαιρίες και καθιστά ορατές τις υποκείμενες διασυνδέσεις.

ΟΜΑΔΑ ΣΕΝΑΡΙΩΝ. Μία ομάδα 36 διαφορετικών και αφοσιωμένων ενδιαφερομένων πολιτών από ποικίλους τομείς, επιστήμες, κοινότητες και γενεές στην Κύπρο, οι οποίοι από κοινού δημιούργησαν τη συλλογή σεναρίων συμμετέχοντας σε ολόκληρη τη διαδικασία, σχεδιάζοντας συλλογικά και δίνοντας ανατροφοδότηση στο τελικό αποτέλεσμα. Αν και η ομάδα είναι αντιπροσωπευτική της κοινωνίας στο σύνολο της, κάθε μέλος της συμμετέχει ως άτομο, όχι ως εκπρόσωπος μιας ομάδας ή θεσμού και εργάζεται εθελοντικά.

ΟΜΑΔΑ ΣΥΓΚΛΗΣΗΣ. Οι οκτώ Κύπριοι (4 Ελληνοκύπριοι, 4 Τουρκοκύπριοι) που συγκάλεσαν την πολυσχιδή ομάδα των σεναρίων για την Κυπριακή Διαδικασία Μετασχηματιστικών Σεναρίων. Έχουν συμμετάσχει στη διαδικασία μαζί με τα άλλα μέλη της ομάδας των σεναρίων και η φωνή τους ακουγόταν εξίσου.

ΠΡΟΚΛΗΣΗ. Ένα από τα τέσσερα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα σενάρια, δηλαδή θα πρέπει να θέτουν ερωτήματα σε σχέση με το πώς αντιμετωπίζονται τα πράγματα και να καθιστούν ορατό το αόρατο ρίχνοντας φως σε τυφλά σημεία και αμφισβητώντας τις τρέχουσες αντιλήψεις και νοητικά μοντέλα (του τρόπου με τον οποίο κατανοούμε την τρέχουσα κατάσταση).

ΣΑΦΗΝΕΙΑ. Ένα από τέσσερα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα σενάρια, δηλαδή τα σενάρια πρέπει να είναι προσβάσιμα, εύκολα στην απομνημόνευση και σαφώς διακριτά μεταξύ τους.

ΣΕΝΑΡΙΑ. Είναι δομημένες αφηγήσεις ή ιστορίες για το πιθανό μέλλον, περιγράφουν τι θα μπορούσε να συμβεί στον κόσμο γύρω μας. Δεν είναι ιστορίες σχετικά με το τι θα συμβεί (εκτιμήσεις ή προβλέψεις), ούτε για το τι θα έπρεπε να συμβεί (προσδοκίες/εισηγήσεις) ούτε για το τι θα μπορούσαν οι άνθρωποι να κάνουν (εναλλακτικές επιλογές).

ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΑ. Ένα από τέσσερα κριτήρια που πρέπει να πληρούν τα σενάρια, δηλαδή τα σενάρια πρέπει να αποσαφηνίζουν και να ανταποκρίνονται στις τρέχουσες καταστάσεις και ανησυχίες, αντιμετωπίζοντας τις αβεβαιότητες και τις αγωνίες των ενδιαφερομένων μερών.

Γλωσσάριο

Ορολογία που Σχετίζεται με την Κύπρο

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ. Μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση της κληρονομιάς της βίας και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δρα σε τέσσερις άξονες – το δικαίωμα στη γνώση, το δικαίωμα στη δικαιοσύνη, το δικαίωμα στην επανόρθωση και η εγγύηση της μη επανάληψης – ως μέρος μιας μακροπρόθεσμης διαδικασίας που επιδιώκει να καθιερώσει κουλτούρα λογοδοσίας, κράτος δικαίου και συμφιλίωση.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ. Θεωρεί μία αξιόποινη πράξη κυρίως ως κακοποίηση ανθρώπων και παραβίαση σχέσεων αντί ως παραβίαση κανόνα ή νομοθετήματος και επικεντρώνεται στη θεραπεία των πληγών των θυμάτων, στην αποκατάσταση της ζημίας που έχει γίνει στις διαπροσωπικές σχέσεις και στην κοινότητα και αποτρέπει την επανάληψη τέτοιων βλαβών στο μέλλον. Καθώς στηρίζει την ουσιαστική συμμετοχή και λογοδοσία, επιδιώκει να συμπεριλάβει όσους επηρεάζονται περισσότερο από την ειρηνευτική διαδικασία, δηλαδή θύματα κι επιζώντες, ενώ οι παραβάτες προτρέπονται να κατανοήσουν το κακό που έχουν προκαλέσει και να αναλάβουν την ευθύνη των πράξεών τους. Δεν υπάρχει μόνο ένας σωστός τρόπος με τον οποίο υλοποιείται η αποκαταστατική δικαιοσύνη, μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, μεταξύ των οποίων η διαμεσολάβηση μεταξύ θύματος-εγκλημάτι, οι επανορθωτικοί διάλογοι σε κύκλο, το συνέδριο αποκαταστατικής δικαιοσύνης, κλπ.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ. Μία περιοχή της θάλασσας στην οποία ένα κυρίαρχο κράτος έχει ιδιαίτερα δικαιώματα αναφορικά με την εξερεύνηση και την εκμετάλλευση θαλάσσιων πόρων, συμπερι-

λαμβανομένης της παραγωγής ενέργειας από ύδατα, ρεύματα και αέρα. Τα δικαιώματα αυτά εκτείνονται από το εξωτερικό όριο των χερικών υδάτων μέχρι 200 ναυτικά μίλια από την ακτή.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ. Επίσης αναφέρεται ως το Γραφείο του Ειδικού Συμβούλου των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, επικεφαλής του οποίου είναι ο Ειδικός Σύμβουλος του Γενικού Γραμματέα για την Κύπρο, στον οποίο έχει ανατεθεί να στηρίζει τις δύο πλευρές στην προσπάθειά τους για εξεύρεση συνολικής και αμοιβαία αποδεκτής διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος.

ΑΡΧΗ ΜΗ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΗΣ. Αρχή που αφορά τις αρμοδιότητες του ομοσπονδιακού κράτους και των συνιστωσών πολιτειών, δηλαδή η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν μπορεί να επιβάλλει πολιτικές στις συνιστώσες πολιτείες ούτε το αντίθετο.

ΔΙΖΩΝΙΚΗ ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ. Ένα είδος ομοσπονδίας που αποτελείται από μία ομοσπονδιακή κυβέρνηση με ενιαία διεθνή προσωπικότητα και ενιαία ιθαγένεια, μία τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία και μία ελληνοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία, οι οποίες έχουν ισότιμο καθεστώς. Οι συνιστώσες πολιτείες βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές (ως εκ τούτου 'διζωνική') με διοικήσεις που καθοδηγούνται από την αντίστοιχη κοινότητα (ως εκ τούτου 'δικοινοτική').

ΕΓΓΥΗΤΡΙΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ. Κράτη που σύμφωνα με σχετική σύμβαση αναλαμβάνουν να εγγυηθούν την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και την ασφάλεια της Κύπρου και να μην προωθούν την ένωση της Κύπρου με άλλα κράτη ούτε τη διαίρεση του νησιού.

Οι εγγυήτριες δυνάμεις της Κύπρου είναι η Ελλάδα, η Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο σύμφωνα με τη Συνθήκη Εγγυήσεως του 1960 (η οποία υπογράφηκε ταυτόχρονα με τη Συνθήκη Ιδρύσεως και τη Συνθήκη Συμμαχιών τη στιγμή της ίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας).

ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (UNFICYP). Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών που βρίσκεται στο νησί από το 1964 μετά το ξέσπασμα των διακοινοτικών ταραχών. Εντολή της είναι η αποτροπή της διένεξης, η βοήθεια ώστε η κατάσταση να επιστρέψει στο φυσιολογικό και η διατήρηση του νόμου και της τάξης (Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 186, 1964).

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΑΚΡΟΑΣΗ. Είναι μία επικοινωνιακή δεξιότητα που εδράζεται στην ικανότητα να ακούει κανείς τους άλλους όταν μιλούν και να προσπαθεί να κατανοήσει το νόημα και την πρόθεση πίσω από τα λεγόμενα. Αυτή η ικανότητα ακρόασης για κατανόηση μπορεί να περιλαμβάνει τη χρήση διαφορετικών τεχνικών, μεταξύ των οποίων είναι να δεσμεύεται το άτομο απόλυτα στη συζήτηση, να δείχνει ενδιαφέρον και/ή ενσυναίσθηση, να επισημαίνει (και να χρησιμοποιεί) μη γλωσσικές νύξεις, να θέτει ερωτήματα ανοικτού τύπου, να παραφράζει, να συνοψίζει και να αναλογίζεται τι έχει ειπωθεί, να αναγνωρίζει τα συναισθήματα, να συγκρατεί τις δικές του απόψεις και να μην εκφέρει κρίσεις.

ΕΠΑΦΗ ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ. Ο όρος αναφέρεται στην πρακτική σύμφωνα με την οποία κράτη και διεθνείς οργανισμοί όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση αλληλεπιδρούν με ένα αμφιλεγόμενο ή de facto κράτος – ένα κράτος που έχει ανακινώσει μονομερώς

την ανεξαρτησία του αλλά δεν είναι μέλος του ΟΗΕ, χωρίς τέτοια αλληλεπίδραση να συνιστά νομική αναγνώριση της οντότητας.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ. Πρόκειται για έναν φορέα που ιδρύθηκε στο βόρειο μέρος της Κύπρου από την τουρκοκυπριακή ηγεσία σύμφωνα με τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση Ξενίδη-Αρέστη κατά Τουρκίας, για να προσφέρει αποτελεσματικά εγχώρια μέτρα αποκατάστασης της ζημίας, για απαιτήσεις που σχετίζονται με επηρεαζόμενες περιουσίες στο βόρειο μέρος της Κύπρου. Ο μηχανισμός αυτός εξετάζει τις απαιτήσεις αποκατάστασης, αποζημίωσης και ανταλλαγής και το 2010 αναγνωρίστηκε από το ΕΔΑΔ ως αποτελεσματικό μέσο.

ΚΑΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. Ένας ευρύς όρος για οποιαδήποτε συνδρομή τρίτου μέρους που παρέχεται σε συγκρουόμενα μέρη για να τα βοηθήσει να βρουν λύση στα προβλήματά τους. Οι καλές υπηρεσίες μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές (μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά να μην περιορίζονται, σε διαμεσολάβηση και συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τα αντίπαλα μέρη ή προς κυβερνήσεις, μεταφορά μηνυμάτων ανάμεσα στις αντίπαλες πλευρές, διευκόλυνση της επικοινωνίας και του διαλόγου ανάμεσα σε ομάδες ή παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών σε συζητήσεις, κ.λπ.). Στο πλαίσιο του ΟΗΕ, η χρήση του όρου 'καλές υπηρεσίες' δηλώνει τον ζωτικό ρόλο που διαδραματίζει ο Γενικός Γραμματέας. Περιλαμβάνει κινήσεις που γίνονται δημόσια και κατ' ιδίαν, αξιοποιώντας την ανεξαρτησία, την ουδετερότητα και την ακεραιότητα του θεσμού του Γενικού Γραμματέα προκειμένου να αποτραπεί η εμφάνιση, η κλιμάκωση ή η εξάπλωση

Γλωσσάριο

Ορολογία που Σχετίζεται με την Κύπρο

των διεθνών συγκρούσεων. Οι καλές υπηρεσίες και ο διαμεσολαβητικός ρόλος του Γενικού Γραμματέα μπορούν να ενεργοποιηθούν μετά από πρωτοβουλία του ίδιου του Γενικού Γραμματέα ως ανταπόκριση σε αίτημα οποιουδήποτε από τα συγκρουόμενα μέρη ή μετά από αίτημα του Συμβουλίου Ασφαλείας ή της Γενικής Συνέλευσης.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ. Κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κανονισμός του Συμβουλίου 866/2004) που καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους άτομα και αγαθά μπορούν να διασχίσουν την Πράσινη Γραμμή από τις περιοχές στον βορρά που δεν ελέγχονται από την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας προς τις περιοχές που ελέγχονται από αυτή.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ (ACQUIS COMMUNAUTAIRE). Πρόκειται για μετάφραση του γαλλικού όρου, ο οποίος αναφέρεται στο σύνολο των νόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συναποτελούν τους στόχους της ΕΕ, τους ουσιαστικούς κανόνες, τις πολιτικές και, ειδικότερα, την πρωτογενή και τη δευτερογενή νομοθεσία και νομολογία. Παρόλο που το σύνολο της Κύπρου είναι μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η νομοθεσία της έχει ανασταλεί στο βόρειο μέρος του νησιού, όπου η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί ουσιαστικό έλεγχο εν αναμονή της πολιτικής διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος. Επίσης συχνά χρησιμοποιείται ο όρος κεκτημένο (Acquis).

ΜΕΡΙΣΜΑ ΕΙΡΗΝΗΣ. Όρος που αναφέρεται στα οικονομικά οφέλη που μια χώρα είναι πιθανό να έχει όταν μια σύγκρουση επιλύεται, μεταξύ άλλων και λόγω της μείωσης του αμυντικού προϋπολογισμού.

Στο πλαίσιο της Κύπρου, θεωρείται ότι σημαίνει τη διαφορά μεταξύ της οικονομικής δραστηριότητας με λύση και χωρίς λύση του κυπριακού προβλήματος.

ΜΕΣΕΓΓΥΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ. Ένας λογαριασμός όπου τα κεφάλαια διατηρούνται προσωρινά σε καταπίστευμα από τρίτο μέρος ενώ δύο ή περισσότερα μέρη ολοκληρώνουν μια συναλλαγή ή μέχρι να πληρωθεί μία δεδομένη προϋπόθεση.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ. Ένα άτομο που φεύγει μακριά από τον τόπο της συνήθους διαμονής του, είτε εντός μιας χώρας είτε σε άλλη χώρα, προσωρινά ή μόνιμα για διάφορους λόγους.

ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ. Ορίζονται ευρέως ως μέτρα που αντιμετωπίζουν, προλαμβάνουν ή επιλύουν θέματα εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών μιας διένεξης. Στόχος τους είναι να προλάβουν κλιμάκωση των εχθροπραξιών, να οικοδομήσουν αμοιβαία εμπιστοσύνη και να μειώσουν το επίπεδο του φόβου και της καχυποψίας μεταξύ των συγκρουόμενων μερών. Τα μέτρα αυτά μπορεί να είναι επίσημα ή ανεπίσημα: μονομερή, διμερή, ή πολυμερή· στρατιωτικά, διπλωματικά, πολιτιστικά, πολιτικά ή κοινωνικά· μπορεί να είναι μεταξύ κρατών, μη κυβερνητικών οργανώσεων ή μεταξύ των ηγεσιών διαφορετικών φορέων δράσης. Μπορεί να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να δημιουργηθούν σημεία επαφής και αλληλεπίδρασης μεταξύ των συγκρουόμενων μερών και συχνά λειτουργούν προκειμένου να μειώσουν το επίπεδο φόβου και καχυποψίας μεταξύ τους.

ΝΕΚΡΗ ΖΩΝΗ. Μία ουδέτερη περιοχή που ελέγχεται από τα Ηνωμένα Έθνη και διασχίζει την Κύπρο

η οποία λειτουργεί ως διαχωριστικό μεταξύ των βόρειων και των νοτίων περιοχών του νησιού, στις οποίες ζουν αντίστοιχα οι τουρκοκυπριακές και ελληνοκυπριακές κοινότητες. Εκτείνεται σε περίπου 180 χιλιόμετρα κατά μήκος της Κύπρου και επίσης αναφέρεται ως 'Πράσινη Γραμμή' ή 'Ζώνη κατάπαυσης του πυρός'.

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ. Ένα σύστημα διακυβέρνησης στο οποίο τα διαφορετικά κράτη ή επαρχίες της χώρας έχουν τα δικά τους όργανα διακυβέρνησης (νομοθετικό, εκτελεστικό, δικαστικό), έτσι ώστε να έχουν ισχυρή δύναμη για να καταρτίσουν τους δικούς τους νόμους μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που τους δόθηκαν από το κεντρικό ομοσπονδιακό σύστημα.

ΠΡΑΣΙΝΗ ΓΡΑΜΜΗ. Ο όρος αναφέρεται στη Νεκρή Ζώνη, η οποία ελέγχεται από την Ειρηνευτική Δύναμη των ΗΕ στην Κύπρο και χωρίζει το νησί σε βόρειο και νότιο μέρος. Δεν αποτελεί εξωτερικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ αναφέρεται και ως "ζώνη κατάπαυσης του πυρός".

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΑΣΜΟΥΣ. Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ιδρύθηκε το 1987 και προσφέρει στους φοιτητές τη δυνατότητα να σπουδάσουν ή να περάσουν μία περίοδο άσκησης στο εξωτερικό για ελάχιστη περίοδο 2 μηνών και μέγιστη 12 μηνών.

ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ. Ορίζεται από τον ΟΗΕ ως η έκταση και ο τρόπος με τον οποίο οι απόψεις και οι ανάγκες των συγκρουόμενων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών αντιπροσωπεύονται, ακούγονται και ενσωματώνονται στην ειρηνευτική διαδικασία (Συμβούλιο Ασφαλείας ΗΕ, Οικοδόμηση ειρήνης μετά τη

σύγκρουση; Έκθεση του Γενικού Γραμματέα, 8 Οκτωβρίου 2012, A/67/499-S/2012/746).

ΣΧΕΔΙΟ ANAN. Μία πρόταση των Ηνωμένων Εθνών για να επιλυθεί το Κυπριακό πρόβλημα, που ονομάστηκε έτσι από το επίθετο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Κόφι Ανάν. Τέθηκε σε δημοψήφισμα το 2004 μετά από αρκετές αναθεωρήσεις και υποστηρίχθηκε από ποσοστό 65% των Τουρκοκυπρίων και 24% των Ελληνοκυπρίων.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ. Δικιονομικά τεχνικά σώματα που ιδρύθηκαν από τους ηγέτες της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων στην Κύπρο ενθαρρύνοντας και διευκολύνοντας μεγαλύτερη αλληλεπίδραση και κατανόηση μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Από τον Οκτώβριο του 2020 υπάρχουν δώδεκα τεχνικές επιτροπές (τηλεπικοινωνιών, εγκληματικότητας, διαχείρισης κρίσεων, σημείων διέλευσης, πολιτιστικής κληρονομιάς, πολιτισμού, οικονομικών και εμπορικών θεμάτων, παιδείας, περιβάλλοντος, ισότητας των φύλων, υγείας και ανθρωπιστικών υποθέσεων). Κατά τον χρόνο συγγραφής του παρόντος, στα τέλη 2022, δεν είναι ενεργές όλες οι επιτροπές.

ΦΟΡΟΥΜ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ. Μια διεθνής οργάνωση που ιδρύθηκε επίσημα τον Σεπτέμβριο του 2020 από την Κύπρο, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, το Ισραήλ, την Ιταλία, την Ιορδανία και την Παλαιστίνη και η έδρα της βρίσκεται στην Αίγυπτο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα είναι μόνιμοι παρατηρητές. Επίσης είναι γνωστό ως EastMed Gas Forum ή EastMed.

ΠΙΘΑΝΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

2022

2035

Τα Σενάρια για το Μέλλον της Κύπρου διαμορφώθηκαν από μια πολυσυλλεκτική ομάδα 36 Κυπρίων, οι οποίοι αφιέρωσαν από τουλάχιστον 15 ημέρες εργασίας σε εθελοντική βάση. Η προσπάθεια της ομάδας αυτής διευκολύνθηκε από τους Reos Partners, αξιοποιώντας μεθοδολογία που εφαρμόζεται διεθνώς. Το πρόγραμμα υποστηρίχθηκε από το PRIO Cyprus Centre και το Result Mediation Foundation. Δόθηκε χρηματοδότηση από τις κυβερνήσεις της Ολλανδίας, της Νορβηγίας (μέσω του PRIO), και της Φινλανδίας.

www.cyprusfutures.org

info@cyprusfutures.org

